

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Första kammaren.

Nr 50.

Onsdagen den 19 maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 12 och 14 innevarande månad.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden nr 45—48 och statsutskottets memorial nr 144.

Vid föredragning av statsutskottets memorial nr 145, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om ortstillägg till tjänstemän och betjante vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län m. fl., godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran andra lagutskottets utlåtande nr 36.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till lantmäteriväsendet m. m. jämte fem i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 12 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 235, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, jämte det Kungl. Maj:t förklarat sig hava för avsikt att, därest riksdagen bifölle i propositionen framställda förslag, utfärda förordning angående sättet för utförande av vissa mätningsarbeten m. m. (mättingsförordning) samt förordning angående den gottgörelse, lantmätare äger uppbära av sakägare (lantmäteritaxa) i huvudsaklig överensstämmelse med de vid statsrådsprotokollet såsom bilagor 1 och 3 fogade förslag, att träda i tillämpning den 1 januari 1921, föreslagit riksdagen att:

1:o

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för den lantmäteripersonal, som sysselsattes

Första kammarens protokoll 1920. Nr 50.

1

med utförande av lantmåteriförrättningar, att tillämpas från och med år 1921;

dels förklara, att för åtnjutande av de å denna stat för distriktslantmätare uppförda avlöningar skulle gälla de villkor och bestämmelser, som föreskrivits beträffande avlöning till distriktslantmätare å nu gällande stat, dock med de av departementschefen tillstyrkta tillägg;

dels medgiva, att distriktslantmätare finge för rätt till ålders-tillägg enligt den nya staten tillgodoräknas tjänstetid såsom sådan, innan nämnda stat trätt i tillämpning;

dels ock å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra ett anslag av 769,500 kronor till lantmåteripersonal, som sysselsattes med utförande av lantmåteriförrättningar, enligt följande uppställning:

avlöningar, <i>bestämt anslag</i>	kronor 749,500
ersättning för publik renovation, <i>förslagsanslag</i>	» 20,000
<hr/>	
Summa kronor 769,500	

2:o

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för lantmåterikontoren i länen, att tillämpas från och med år 1921, ävensom de av honom föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande av å samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara,

att envar, som med eller efter ingången av år 1921 tillträdde ordinarie befattning å lantmåterikontor, skulle vara pliktig att underkasta sig berörda villkor och bestämmelser; samt

att förstelantmätare, som icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmälde, att han ville övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållen vid de för honom i nu gällande stat upptagna avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat förordnades av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels ock å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra ett anslag av 309,200 kronor till lantmåterikontoren i länen, enligt följande uppställning:

avlöningar, <i>bestämt anslag</i>	kronor 305,200
renovation av kartor för lantmåterikontoren i länen,	» 4,000
<i>reservationsanslag</i>	

Summa kronor 309,200;

3:o

vid bifall till de i punkterna 1:o och 2:o framställda förslagen om uppförande i riksstaten av särskilda ordinarie anslag dels till

lantmäteripersonal, som sysselsattes med lantmäteriförrättningar, och dels till lantmäterikontoren i länen ur riksstaten utesluta det nuvarande ordinarie anslaget å 463,400 kronor till lantmäteristaten i orterna;

4:o

å extra stat för år 1921 under nionde huvudtiteln anvisa till extra arbetskrafter å lantmäterikontoren i länen ett reservationsanslag av 59,000 kronor;

5:o

å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra såsom bidrag till jordavsöndringar och ägostyckningar, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för jordbruksdepartementet förordade grunder, ett förslagsanslag av 50,000 kronor;

6:o

å ordinarie stat under nionde huvudtiteln uppföra såsom bidrag till skiften och hemmansklyvningar, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för jordbruksdepartementet förordade grunder, ett förslagsanslag av 150,000 kronor;

7:o

besluta, att det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till skiften och avvitrningar skulle från och med år 1921 benämnas allenast »avvitrningar», ävensom minska detta anslag från 100,000 kronor med 10,000 kronor till 90,000 kronor;

8:o

upptaga det nuvarande ordinarie förslagsanslaget till utflyttningshjälp efter skiften under förändrad benämning »bidrag till utflyttnings- och väganläggningskostnader i sammanhang med skiften och hemmansklyvningar», att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de av chefen för jordbruksdepartementet förordade grunder, samt öka detta anslag från 50,000 kronor med 50,000 kronor till 100,000 kronor;

9:o

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas från och med år 1921, ävensom de av honom föreslagna villkor och bestämmelser för åtnjutande av å samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara,

att envar, som med eller efter den 1 januari 1921 tillträdde ordinarie befattning i lantmäteristyrelsen, skulle vara pliktig att underkasta sig berörda villkor och bestämmelser; samt

att förutvarande innehavare av ordinarie befattning i nämnda styrelse, vilken icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmälde, att han ville övergå till den nya avlöningsstaten och underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållen vid de honom enligt dittills gällande avlöningsstat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels ock höja ordinarie anslaget till lantmäteristyrelsen från 73,000 kronor med 81,800 kronor till 154,800 kronor;

10:o

höja nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ålderstilllägg från 140,000 kronor med 110,000 kronor till 250,000 kronor;

11:o

höja samma huvudtitels ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar från 710,000 kronor med 290,000 kronor till 1,000,000 kronor.

I sammanhang med propositionen hade utskottet till behandling förehått följande inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen

1:o) nr 265 i första kammaren, av herr *Lamm* m. fl., likalydande med nr 389 i andra kammaren, av herr *Lübeck* m. fl.; vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

dels att tillsynen å städernas och de stadsliknande samhällenas mätningstväsens måtte ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanelagskommitténs förslag, upptaget i motionen bifogat kunskörelseförslag;

dels att den mättningsförrättning, vartill förslag åtföljde propositionen, måtte utfärdas att lända till efterrättelse endast vid förrättning, som av lantmätare verkställdes enligt skiftesstadgan eller andra angående delning av jord å landsbygden gällande författningar, ävensom vid förrättning, som företoges på grund av 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad;

dels ock att utredning måtte genom personer, som ägde särskild sakkunskap i fråga om städernas stadsplaneväsen, mätningsteknik och allmänna förvaltning, anordnas för åstadkommande av en efter städernas behov lämpad mättningsstadga;

2:o) nr 359 i andra kammaren, av herr *Sjöblom*, vari anhållits, att riksdagen ville hemställa, att 50 § i den blivande mättningsförrordningen måtte erhålla följande lydelse:

»Lantmäteristyrelsen äger att i enlighet med grunderna i denna förrättning meddela de allmänna eller för särskilt fall gällande verkställighetsföreskrifter, som finnas erforderliga.»

3:o) nr 412 i andra kammaren, av herr *Norman* m. fl., vari hemställt,

a) att riksdagen måtte vidtaga den förändring i Kungl. Maj:ts förslag till stat för den lantmäteripersonal, som sysselsattes med lantmåteriförrättningar, att i staten upptoges 180 distriktslantmätare med en ingångslön av 2,700 kronor och 3 ålderstillägg å 500 kronor efter 5, 10 och 15 år i tjänsten och ortstillägg å 400 kronor för 5 i Stockholm stationerade; 120 extra lantmätare därav 40 med ett arvode av 1,600, 40 med dito 1,200 och 40 med 800 kronor, ävensom oförändrat förslagsanslag för publik renovation å 20,000 kronor. Vid bifall härtill komme statens slutsumma att sänkas från 769,500 till 652,000 kronor;

b) att riksdagen måtte godkänna den av Kungl. Maj:t föreslagna stat för lantmäteristyrelsen med den förändring att ur densamma uteslötes 1 byråchef och 1 byrådirektör med respektive 8,100 och 6,800 kronors avlöning. Vid bifall härtill komme statens slutsumma att minskas med 14,900 till 139,900 kronor;

4) nr 390 i andra kammaren, av herr *Molin* i Dombäcksmark, vari hemställt, att riksdagen måtte

dels i samband med godkännande av förslag till stat för lantmåterikontoren i länen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte se till, att alla upplysningar, som kunde erhållas av de kartor och handlingar, vilka funnes i lantmåterikontoren i länen, måtte tillhållas allmänheten utan annan kostnad, än den som komme att utgå såsom stämpel till statsverket, ävensom att lantmåterikontoren skulle hållas tillgängliga för allmänheten å tjänstetid alla söcken-dagar;

dels för sin del besluta ej mindre lindring i villkoren för statsbidrag till jorddelningsförrättningar minst i den utsträckning, som motionären uti sin motion nr 371 vid 1919 års riksdag avgivit, än även att staten skulle gälda kostnaderna för gode mäns biträde vid lantmåteriförrättningar i enlighet med det förslag, som 1917 års lantmåterikommission avgivit i ämnet, samt i anledning härav höja nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och trakta-mentspenningar med 200,000 kronor;

dels ock att riksdagen ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att de synpunkter, som angivits i herr Vasseurs reservation till 1919 års jordbruksutskotts utlåtande nr 103 rörande lantmåteristyrelsens inspekterande verksamhet, måtte vinna beaktande.

Punkten 1.

I denna punkt hade utskottet på åberopade skäl hemställt,

A) att riksdagen måtte med avslag å de av herr Lamm m. fl. och av herr Lübeck m. fl. i ämnet väckta motionerna förklara sig icke hava något att erinra mot det vid förevarande proposition fogade förslaget till mätningförrättning eller det propositionen bifogade förslaget till kungörelse med vissa föreskrifter angående mät-

*Om mätning-
väsendet i
rikets städer
m. m.*

Om mätningssväsendet i rikets städer
m. m.

(Forts.)

ningsväsendet inom rikets städer och sådana samhällen på landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skulle iakttas m. m.

B) att den av herr Sjöblom väckta motion i vad den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet under A) anfört ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet fanns fogad en reservation av herrar *Träff*, *Sävström* och *Ericsson* i Arboga, vilken reservation innehöll två särskilda punkter. I punkten I av reservationen hade föreslagits, att riksdagen måtte, med bifall till de av herr Lamm m. fl. och av herr Lübeck m. fl. väckta motionerna, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla,

dels att tillsynen å städernas och de stadsliknande samhällenas mätningssväsande måtte ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplanelagskommitténs förslag upptaget i det kungörelseförslag, som funnes bifogat reservationen;

dels att den mättningsförrättning, vartill förslag åtföljde propositionen, måtte utfärdas att lända till efterrättelse endast vid förrättning, som av lantmätare verkställdes enligt skiftesstadgan eller andra angående delning av jord å landsbygden gällande författningar, ävensom vid förrättning som företoges på grund av 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad;

dels ock att utredning måtte genom personer, som ägde särskild sakkunskap i fråga om städernas stadsplaneväsen, mätningsteknik och allmänna förvaltning, anordnas för åstadkommande av en efter städernas behov lämpad mättningsstadga.

Herr *Träff*: Ja, herr talman, såsom synes av reservationen äro vi icke eniga i jordbruksutskottet i denna fråga, och jag är en av de reseranter, som uttalat sig till förmån för i första och andra kammarerna väckta likalydande motioner i detta ärende. Själva kardinalpunkten beträffande meningsskiljaktigheten rör tillämpningen av 2 och 5 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad och gäller frågan, om lantmäteristyrelsen skall öva överinseende i där berörda avseenden eller ej.

Under utskottets behandling av denna fråga har striden stått mellan dessa båda riktlinjer. Vi reseranter hava för vår del ansett, att såväl tomtindelning som avstyckning borde ligga under städernas eget överinseende och att icke lantmäteristyrelsen där skulle äga rätt till överinseende samt att ej heller den mättningsstadga, som skall gälla för landsorten, ovillkorligen skall lända till efterrättelse även för städerna i detta avseende.

Granskar man nu de olika sakkunnigas yttranden i denna fråga, så framgår däraf, att såväl stadsplanelagskommittén och reseranterna inom lantmäterikommissionen som ock byggnadsstyrelsen uttalat starka betänkligheter mot att denna förordning ovillkorligen skall bli gällande, vad städernas mätningssväsande beträffar.

I stadsplanelagskommitténs betänkande ingår ett yrkande, att lantmäterikommissionen ville hemställa, att Kungl. Maj:t ville för-

ordna att, tillsvidare och intill dess särskild 'mättningsstadga för rikets städer' finnes erforderlig, mättningsstadgan för lantmäteriet skall i städerna lända till efterrättelse jämväl med avseende å mätningar, som ej stå under lantmäteristyrelsens tillsyn». Till denna kläm har kommittén kommit med en motivering, varur jag skall be att få återgiva en liten punkt. Det säges på ett ställe, att stadsplanelagskommittén icke kan »underlåta att giva uttryck åt den mening, att lantmäteristyrelsens ovan berörda uttalanden näppeligen vittna om tillräckligt förstående av skillnaden mellan lantmäteriväsendet och stadsplaneväsendet. — — —

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Den omständigheten, att stadsplanen och tomtindelningen föra med sig lagligen reglerade konsekvenser med hänsyn till äganderätten, kan för visso icke i och för sig utgöra något skäl för att upplåta åt styrelsen för rikets skiftesverk något slags myndighet med avseende å stadsplanarbetena, vare sig dessa befinna sig på ett mera eller mindre framskridet stadium. Tillsynen över sagda arbeten bör handhavas enhetligt, och konsekvensen av en lantmäteristyrelsens myndighet över kartläggningen torde småningom bliva, att för undvikande av intressekollisioner stadsplaneväsendet i dess helhet måste flyttas till lantmäteristyrelsen. — — — Stadsplanelagskommittén, som anser, att någon ändring av de nuvarande allmänna grunderna för organisationen av stadsplaneväsendet och tillsynen däröver icke är påkallad eller skulle vara till gagn, vill i detta sammanhang hava anmärkt, att kommittén icke kan för sin del tillstyrka någon åtgärd, varigenom sådan ändring skulle kunna anses åstadkommen eller nödvändiggjord.» Detta yttrar alltså stadsplanelagskommittén, och så yrkar man, som sagt, att en särskild mättningsstadga för rikets städer bör utfärdas och att mättningsförordningen för landsorten skall få gälla, tills denna fråga hinner utredas.

Det har ju vidare funnits en kommitté, som haft att utarbета förslag till omorganisation av lantmäteriväsendet. Inom denna kommission hava två representanter för städerna haft säte. De hava där måst reservera sig till förmån för städernas mättningsväsende och hava gjort detta med olika motivering. De säga bland annat, att det är alldeles riktigt, att man skall söka åstadkomma en särskild mättningsstadga för städerna, ty de anse, att det är opraktiskt att låta samma bestämmelser lända till efterrättelse för städerna som för landsorten. Det kan heller icke förnekas, att det är så skilda förhållanden, som göra sig gällande i städerna och i landsorten, att man måste giva dem fullkomligt rätt, när de påpeka, att det borde utredas, huruvida icke en för städerna mera lämpad mättningsstadga skulle vara önskvärd. I detta sammanhang hava de uttalat, att byggnadsstyrelsen torde vara mera kapabel och mera lämplig för utövande av kontroll över denna mättningsförordning. De åberopa härför, att byggnadsstyrelsens instruktion bland annat föreskriver, att styrelsen skall »avgiva underdåniga utlåtanden eller på anmodan av annan myndighet yttra sig i ärenden rörande stadsplaner, tomtindelningsplaner, byggnadsbestämmelser, byggnadsverksamheten, reglerande författningar, besvärsmål i stadsplane-, tomtindelnings- och byggnadsfrågor samt ansökningar i fråga om tillstånd att bygga.»

Om mätningssväsensdet i rikets städer m. m.
(Forts.)

m. m. samt att de vidare enligt sin instruktion, där felaktigheter vid granskning yppa sig, skola anvisa sätt för dessas avhjäljande och därom förhandla med vederbörande, och att de, i fall av särskilt uppdrag, skola »uppgöra förslag till stadsplan, tomtindelning eller byggnadsbestämmelser för kronan tillhörigt område». Dessa sakkunniga, d. v. s. reservanterna inom stadsplanelagskommittén, stödjade sig på dessa grunder, när de uttala som sin åsikt, att byggnadsstyrelsen är den, som bör vara den högsta myndigheten i fråga om städernas mätningssväsensde.

Vidare har bland de mera sakkunniga även byggnadsstyrelsen yttrat sig i denna sak. Den ingår på en mycket stark kritik av lantmäteristyrelsens förslag, och när man bedömer detta ifrån städernas synpunkt, kan man efter mitt förmenande icke förneka, att det finnes mycket starkt fog för byggnadsstyrelsens sätt att se på frågans lösning. Byggnadsstyrelsen yttrar bland annat på ett ställe: »För åstadkommande av lämplig reglering av städernas övriga mätningssväsens, det vill säga officiella mätningsarbeten utom nyssberörda laga skiften, håller byggnadsstyrelsen före, att det i första hand är nödvändigt vinna noggrann kännedom om förhållandena i förevarande hänseende inom städerna, både större och mindre, samt samhällen å landsbygden och därefter att noga göra klart, i vad avseende staten eller eljest det allmänna kan sägas hava intresse av att ingripa reglerande å dessa förhållanden.» Så yttras det vidare, att granskningen bör överlämnas till sakkunniga personer, vilkas erfarenhet borde ligga på det området, att de hava möjlighet att kunna blicka in icke allenast i städernas mätningssväsensförhållanden utan också i deras förvaltningsförhållanden. Det är ju många frågor, som stå i direkt beröring med städernas ekonomi, som i detta fall borde komma till sin rätt. För att motivera sin skiljaktiga ståndpunkt gentemot lantmäteristyrelsen yttrar styrelsen vidare. »Byggnadsstyrelsen kan icke finna, att tillräcklig utredning hittills fördragts om i vad grad från statens och det allmännas sida verkligt behov föreligger att reglera städernas mätningssväsens och vilka inom städerna förekommande mätningar, som därvid böra ifrågakomma. Lantmäterikommissionen liksom även lantmäteristyrelsen hava, så vitt byggnadsstyrelsen kunnat finna, saknat tillräckliga förutsättningar att tillfredsställande utreda dessa frågor, enär de icke besuttit en för ändamålet erforderlig grad av erfarenhet rörande inom städerna i hithörande avseenden rådande förhållanden.»

På olika vägar komma dessa sakkunniga på detta speciella område till det resultat, som framgår av de yrkanden, som göras i slutet av deras betänkande, där det heter: »På grund av allt vad byggnadsstyrelsen sålunda ovan anført, måste byggnadsstyrelsen bestämt avstyrka, att den av lantmäterikommissionen föreslagna mätningssväsensstadgan för lantmäteriväsensdet förordnas gälla även för stad, annat än vid färrättningar enligt 6 kap. av lagen om fastighetsbildning i stad, ävensom avstyrka, att lantmäteristyrelsen förordnas utöva tillsyn även över stadsmätningssväsensdet i övrigt. På samma gång tillåter sig byggnadsstyrelsen hemställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade föranstalta om utarbetande av förslag till mätningssväsensstadga för stad.» Vad bygg-

nadsstyrelsen har uttalat i sitt betänkande överensstämmer alltså ungefärligen med det resultat, vartill reservanterna hava kommit.

När man tager del av uttalandena från dessa olika sakkunniga, som onckligen besitta en viss erfarenhet, och jämför dem med lantmäteristyrelsens förslag, så kan jag ändå icke finna annat än att den övervägande delen av de sakkunniga tala för de förslag, som reservanterna framfört. Jag skulle också kunna påminna om att stadsförbundet, vars cirkulärskrivelse rörande denna sak jag förmodar, att alla kammarens ledamöter hava mottagit, och som även kan anses såsom sakkunnigt på området, har uttalat sig i den riktning, som motionärerna hava yrkat, med vilka reservanterna i huvudsak överensstämma.

Såvitt jag finner, talar detta ett ganska tydligt språk för att motionärerna och reservanterna hava minst lika starkt stöd i de sakkunnigas utlåtanden för sina yrkanden som utskottets majoritet; och då jag för övrigt ej kan se någon som helst anledning för att de verkliga landsortsrepresentanterna genom att följa utskottsmajoriteten skola påtvinga städerna regler och föreskrifter, som dessa ej själva vilja ha, samt därtill kommer, att genom den ifrågasatta utredningen statens berättigade intressen alldeles givet komma att tillgodoses och därigenom även den obestriddliga fördelen kan vinnas, att städerna kunna få reglerande bestämmelser, som mera svara mot deras inre organisation, så finner jag så många sakliga skäl tala för ett bifall till reservanternas yrkande, att jag härmed tager mig friheten att yrka avslag på utskottets utlåtande och bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr statsrådet Nilsson: Herr greve och talman! Det föreliggande ärendet är ju icke för kammaren nytt. Vid fjolårets riksdag förelåg som bekant en kungl. proposition med förslag till omorganisation av lantmäteriväsendet, ehuru i något annan form än det nu föreliggande förslaget. Fjolårets förslag föll. Denna kammare biföll utskottets avslagsyrkande, under det att andra kammaren biföll en reservation, som i huvudsak överensstämde med Kungl. Maj:ts förslag. I den gemensamma voteringen föll frågan. De invändningar, som då gjordes mot Kungl. Maj:ts förslag kommo, liksom fallet är nu, närmast från städernas representanter, vilka ansågo, att städer och stadsliknande samhällens mätningssväsen borde intaga en självständig ställning och i stort sett undantagas från all hänsyn av lantmäteristyrelsen. En annan invändning, som då gjordes mot Kungl. Maj:ts förslag, var att då icke förelåg något definitivt förslag till mätningssförordning och lantmäteritaxa.

De önsknigar, som då uttalades, har Kungl. Maj:t så långt, som det över huvud taget varit möjligt, sökt att tillmötesgå i det nu föreliggande förslaget. Sålunda föreligga förslag till mätningssförordning och lantmäteritaxa, som komma att träda i funktion, därest riksdagen bifaller Kungl. Maj:ts förslag. Ifråga om mätningssförordningen skulle, i vad angick städerna, enligt det förslag, som förelåg vid fjolårets riksdag, — såsom närmare angives på sid. 10 av utskottets utlåtande — författningen tillämpades å lantmätare och stadsmätningmäns alla tjänstegöromål av ovan uppräknade slag och

(Om mätningssväsendet i rikets städer m. m. (Forts.))

Om mätningssväsendet i rikets städer m. m.
(Forts.)

därjämte å samma slags arbeten, då de på grund av förordnande enligt fastighetsbildningslagen utfördes av annan. Det nu föreliggande förslaget till mättningsförordning inskränker, med utgångspunkt från, såsom stadsplanelagskommittén föreslagit, att lantmäteristyrelsens tillsynsbefogenhet bör ligga till grund för författningen, densammans omfattning till allenast förrättningar enligt 2, 5 och 6 kap. i 1917 års lag om fastighetsbildning i stad, d. v. s. avstyckning, tomtmätning och laga skifte, varjämte förordningen skall tillämpas, därest mätningen sker i stad eller stadsliknande samhälle på grund av beslut av stadsfullmäktige eller motsvarande kommunala myndighet och är av *grundläggande art* för mättningsväsendet därstädes. All annan mätning faller däremot utanför förordningen.

Beträffande åter tillsynsmyndigheten skulle enligt det förslag, som förelåg i fjol, lantmäteristyrelsens befogenhet vara så gott som alldeles oinskränkt. Enligt det nu föreliggande förslaget skall lantmäteristyrelsens tillsynsbefogenhet gälla allenast laga skiftesförrättningar samt tomtmätningar och avstyckningar. Beträffande verkställighetsföreskrifters meddelande i anslutning till mättningsförordningen tillkommer det enligt det nu föreliggande förslaget lantmäteristyrelsen att meddela föreskrifter endast beträffande sådana förrättningar som avses i 1 §, första stycket av förordningen, d. v. s. laga skifte, tomtmätning och avstyckning, varemot den kommunala myndigheten äger meddela verkställighetsföreskrifter beträffande triangelmätningar och andra stommätningar.

Oaktat emellertid Kungl. Maj:t, som det förefaller mig, tillmötesgått de önsknings, som uttalades vid fjolårets riksdag, tyckes man — oppositionen kommer ju närmast från städernas representanter — vara långt ifrån nöjd med dessa jämkningar. I den från detta håll väckta motionen hemställes, att tillsynen över städernas mättningsväsen skall utövas av byggnadsnämnderna utan överinseende av någon som helst central myndighet utom vad angår förrättningar enligt 6 kap. i lagen om fastighetsbildning i stad. Utan att på något sätt vilja underkänna byggnadsnämndernas duglighet i många avseenden, vågar jag dock för min del bestämt ifrågasätta, huruvida dessa nämnder åtminstone i allmänhet kunna anses kompetenta att öva tillsyn över mättningsväsendet i städerna. Den enda verkligt sakkunniga i dessa nämnder, som nu skola handhava mättningsväsendet, är ju stadsingenjören, men det är ju hans arbete, som skall övervakas. Att mättningsväsendet i städerna hittills icke har varit ordnat på något tillfredsställande sätt, framgår alltför tydligt av de inspektioner, som verkställts av lantmäteristyrelsen. Jag kan icke underlåta att citera några rader, som för övrigt återfinnas i den kungl. propositionen. Det heter där: »På grund av att byggnadsnämnderna å många orter, med undantag för de större städernas nämnder, synas i ringa grad hava kännedom om vad lag och författning stadga rörande mättningsförrättningar o. d., är givetvis deras tillsyn på detta område av ganska litet värde. Ut i flera fall hava också av byggnadsnämnderna anmälts såsom i tjänst varande mättningsmän personer, som icke haft befogenhet att verkställa mättningsförrättningar.

Det har även av styrelsen konstaterats, att förrättningar handlagts utan förordnande och till och med av personer, som sökt dispens som mättningsmän hos Kungl. Maj:t men erhållit avslag; tyvärr hava även dylika förrättningar i en del fall blivit fastställda av vederbörande myndigheter — — —.

I fråga om den formella handläggningen av förrättningar hava ofta felaktigheter visat sig vara begångna, särskilt i fråga om avstyckningsförrättningar. Så t. ex. hava i ett par städer avstyckningsförrättningar handlagts i huvudsak såsom tomtmätningar, varigenom flera frågor ej alls behandlats vid förrättningarna, såsom t. ex. frågorna om beredande av väg för avstyckat område, om eventuella hinder för avstycknings verkställande med tanke på blivande stadsplan, om tillkallande av gode män m. m. Även felaktiga besvärshänvisningar hava förekommit.

Styrelsen har jämväl iakttagit, att byggnadsnämnders ordförande tecknat godkännande å protokollen till på sådant sätt handlagda förrättningar och att vederbörande myndighet även fastställt förrättningarna.

Uti ett par städer hava avstyckningsförrättningar verkställts såsom rena arealavmätningar, och protokollet upprättats i form av ett arealbevis. De frågor, som skola avgöras vid en avstyckningsförrättning, hava ej behandlats, och inga besvärshänvisningar hava lämnats. Det oaktat äro förrättningarna fastställda av vederbörande myndighet.»

Det förefaller mig, som om motionärerna i alla fall ändå borde erkänna, att en statlig tillsyn på detta område är nödvändig, om man skall vinna ordning och reda i fastighetsväsendet, och detta utgör ju dock förutsättningen för att fastighetsregistret såsom grundval för fastighetsböckerna skall kunna fylla sin uppgift. Städernas mättningsmän kunna omöjligen få betraktas såsom uteslutande kommunala tjänstemän, utan måste ses såsom funktionärer, som under tjänstemannaansvar fått sig anförtrott att verkställa offentliga, för rätts-säkerheten i fråga om fastighetsväsendet viktiga förrättningar. Hela deras verksamhet på detta område är av övervägande rättslig betydelse och innebörd.

En väsentlig del av kritiken har emellertid, såvitt jag kunnat finna, riktat sig mot 1918 års kungörelse. Men jag vill fästa uppmärksamheten på att denna kungörelse nu är avsedd att upphöra och ersättas med en ny. Den kungörelse, som nu är avsedd att träda i kraft, inskränker lantmäteristyrelsens befogenhet till att beträffande alla andra mättningsarbeten än förrättningar enligt 2, 5 och 6 kap. fastighetsbildningslagen på begäran meddela råd och upplysningar, tillhandagå med verkställighetsföreskrifter, lämna biträde vid upprättande av planer, kostnadsförslag och avtal angående utförande av sådant arbete samt utöva kontroll över detsamma. När härtill kommer, att vederbörande kommunala myndigheter själva äga att meddela verkställighetsföreskrifter i avseende å sådant arbete, som avses i 1 § andra stycket av mättningsförordningen, eller sådant arbete, som är av grundläggande natur och utföres efter beslut av stadsfullmäktige,

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Om mätningssväsendet i rikets städer
m. m.
(Forts.)

synes det mig, att påståendet, att städernas rörelsefrihet på detta område alltför mycket kringskurits, knappast har något fog för sig.

Slutligen vill jag anmärka, att det framställda förslaget innebär icke, att lantmäteristyrelsen skall hava någon som helst befattning med stadsplaneväsendet. I avseende härå hava byggnadsnämnderna och byggnadsstyrelsen sina befogenheter oförkränkta. Förslaget syftar endast till att på det mätningstekniska och för rättssäkerheten särskilt viktiga området skapa ordning och likformighet. Jag kan icke underlåta att i detta sammanhang erinra om hurusom vid den inspektion, som lantmäteristyrelsen verkställt i städer och stadsliknande samhällen, rörande vilken jag förut citerat en del av styrelsens uttalande, hava konstaterats så orimligt många rent formella felaktigheter, begångna vid dessa förrättningar, särskilt i fråga om avstyckningsförrättningar, att tillsyn av en central myndighet synes mig vara ofrånkomlig. Ett eftergivande av detta krav kan komma att hava med sig synnerligen betänkliga konsekvenser.

Jag skall emellertid nu icke längre trötta kammaren, utan hemställer, att kammaren ville biträda utskottets och Kungl. Maj:ts förslag. En omorganisation av lantmäteriväsendet är synnerligen trängande, och det vore högst beklagligt, om ett avgörande av detta ärende skulle ytterligare skjutas undan.

Herr Ekman, Carl Johan: Herr greve och talman, mina herrar! Herr statsrådet erinrade om, att detta förslag i följd bifölls av andra kammaren, men jag tror mig kunna säga, att detta alldeles icke berodde på att andra kammaren kände någon särskild förtjusning för den föreslagna stadsbyrån, utan det berodde därpå, att man fruktade, att hela frågan skulle falla, och därmed landsbygden gå miste om de onekliga fördelar, som det nya förslaget innehåller ifråga om lantmäteriväsendet i det stora hela. Det torde för övrigt vara något ganska enastående, att en regering, som alldeles särskilt vill vara en folkets regering, visar sig till den grad undfallande mot en envis och maktlysten byråkratism, att den tvärtemot riksdagens ganska tydligt uttalade uppfattning föreslår en betydande byråkratisk maktutvidgning och därtill för ändamålet begär inrättande av nya, eljest obövlige tjänster för en kostnad per år av icke mindre än 18,900 kronor.

Mätningssväsendet i städerna har sedan gammalt varit städernas ensak. Blott i de ytterligt få fall, då det har varit fråga om laga skiftesförrättningar på städernas utmarker, har lantmäteristyrelsen haft städernas mätningssväsens under sin uppsikt. Men allt vad stadsplaner och tomtmätningar beträffar har ombesörjts av städernas egna mätningssmän, i allmänhet stadsingenjörerna. Nu föreslås, att lantmäteriets mättningsförrättning skall äga tillämpning för städerna, icke blott ifråga om de fåtaliga laga skiftena på utmarkerna, utan jämväl ifråga om tomtmätningar och tomtstyckningar. Och ifråga om alla dessa förrättningar skulle städernas mätningssmän ställas under lantmäteristyrelsens kontroll. Därtill kommer, att denna styrelse skulle tilläggas befogenhet att i de kommunala myndigheternas ställe med-

delat verkställighetsföreskrifter rörande även de nämnda stadsmätningarna.

I det första förslaget till förordning om fastighetsregister för stad, uppgjort av bland andra lantmäteristyrelsens chef, hade en synnerligen maktfullkomlig och privilegierad ställning beretts lantmäteriet ifråga om städernas mättningsväsende. Men försöket misslyckades den gången. I den sedermera utfärdade lagen om fastighetsbildning i stad lingo städernas egna ingenjörer bibehålla den rätt de av äldre ägt att utföra ifrågavarande mättningsarbeten. Sedan man misslyckats på denna punkt, ha ansträngningarna inriktat sig på att åt lantmäteristyrelsen vindicera åtminstone den uppsiktsrätt över städernas mättningsväsende och den makt att i de kommunala myndigheternas ställe meddela verkställighetsföreskrifter, som nu föreslås i den kungl. propositionen.

Men, mina herrar, lantmäteristyrelsen är icke kompetent för en sådan uppgift. Det är därför de nya tjänsterna behövas. Härutinnan har jag att åberopa ett yttrande i förarbetena till fastighetsbildningslagen. En av lantmäteristyrelsens egna byråchefer yttrade i detta avseende följande: »För klargörande av min ståndpunkt nödgas jag erinra, att det för närvarande är allt annat än väl beställt inom lantmäteristyrelsen ifråga om kunskaper och erfarenhet inom det modernare mättningsväsendet. Det förhåller sig nämligen så, att enligt min mening, ingen av styrelsens ordinarie ämbets- och tjänstemän har någon djupare insikt i geodesi i allmänhet eller siffermetoder, och att bristen är total ifråga om praktisk erfarenhet vid metodens tillämpning liksom även i allmänhet beträffande städernas fastighetsförhållanden och jordredovisningsväsen.» Till detta uttalande kan läggas det, att som bekant lantmäteristyrelsens chef icke är lantmätare utan jurist.

Från städernas sida ha, såsom den förste talaren erinrade, särskilt genom svenska stadsförbundet, starka betänkligheter gjort sig gällande mot förslaget att uppdraga den centrala ledningen av ifrågavarande arbete åt lantmäteristyrelsen. Samma betänkligheter framfördes i en vid 1916 års riksdag inom andra kammaren väckt motion rörande fastighetsregistreringen, vilken fråga då var före. Motionärerna, herrar Holmdahl och Christiernsson, yttrade däri, att man i och med fastighetsregistergöromålens inordnande under lantmäterimyndigheterna skulle taga det första steget till uppgivande av städernas naturliga särställning i mätningstekniskt och mättningsorganisatoriskt hänseende.

Motionärerna tillade, att städerna, vilkas sunda och kraftiga utveckling så intimt sammanhänger med ändamålsenligt, smidiga och snabba former för markens uppdelande till bebyggande, skulle på detta sätt tvingas in i ett för dem främmande, stelt, omständligt och byråkratiskt system. Dessutom skulle staten å sin sida icke undgå betydande ekonomiska uppostringar.

Huru rätt motionärerna hade i detta sitt omdöme, visar den framlagda propositionen och utskottets förslag. Någon vinst för städernas mättningsväsende kan icke påvisas, men de betydande ekonomiska upp-

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Om mätningssväsendet i rikets städer m. m.
(Forts.)

offringar för staten, som motionärerna förutspådde, föreligga, i det att man föreslår inrättandet av tre nya tjänster till en sammanlagd utgift per år av 18,900 kronor.

Riksdagen tog visserligen icke, när fastighetsregistreringsfrågan var före, ställning till den av motionärerna berörda frågan, men riksdagen uttalade dock, att riksdagen icke kunde förorda sådana anordningar, varigenom ett nytt ämbetsverk skapades för det då ifrågavarande fastighetsregisterarbetets centrala ledning eller, om denna lades till ett redan bestående verk, att någon fast personal anställdes för detta ändamål. Hade då jämväl förelegat frågan om en mera bestående uppsikt över städernas mätningssväsande, såsom nu är fallet, torde det vara ganska visst, att riksdagens beslut icke gått i den riktning, utskottet nu föreslår.

Skulle en central uppsiktsmyndighet över städernas mätningssväsande vara erforderlig, och det tror jag, att den är, finnes en sådan myndighet i kungl. byggnadsstyrelsen. Denna styrelse har redan en sådan uppsikt över städerna i allt som rör städernas byggnadssväsande och därmed sammanhängande frågor rörande stadsplaneväsendet. Med den sakkunskap, som i övrigt förefinnes inom byggnadsstyrelsen i hithörande frågor, tror jag, att en tillfredsställande anordning borde kunna uppnås genom den centrala ledningens förläggande dit, på ett vida enklare, mera betryggande och mindre kostbart sätt än genom inrättandet av en helt ny byrå inom lantmäteristyrelsen. I byggnadsstyrelsen behövs säkerligen icke mer än en enda tjänst för ändamålet, då styrelsen i övrigt besitter tillräcklig sakkunskap. Genom en sådan lösning riskerar man icke heller uppkomsten av slitningar mellan ämbetsverken och ej heller obehag för städerna och deras invånare, som icke skulle kunna undvikas då de skulle i vissa ärenden rörande mätningssväsendet hava att vända sig till byggnadsstyrelsen och i andra liknande ärenden till lantmäteristyrelsen.

Utskottet är också mycket illa ute, som herrarna nog funnit, då det skall försvara sin ståndpunkt beträffande denna del av Kungl. Maj:ts proposition. Jag ber herrarna slå upp sidan 12 i betänkandet. Där säger utskottet ordagrant, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget »enligt utskottets mening innebär en acceptabel kompromiss mellan de olika uppfattningar, som under ärendets utredning brutits mot varandra», varför utskottet anser sig »utan att närmare ingå på skälen för och emot de olika meningarna kunna helt ansluta sig till Kungl. Maj:t förslag». Vad menas nu härmed? En svagare motivering kan väl ett utskott icke komma med. Det skulle betyda, att om två principer kämpa mot varandra, och Kungl. Maj:t hittar på en lösning, som icke vilar på någon princip alls utan ger litet åt den ena och litet åt den andra, så att det hela blir fullkomligt principiöst, så skulle utskottet anse sig löst från varje förpliktelse att granska skälen för och emot och endast tacksamt acceptera Kungl. Maj:ts kompromissförslag. Det är väl något ganska oerhört, att ett ärende behandlas på det sättet i riksdagen. Så har emellertid varit fallet denna gång. Enligt lantmäteristyrelsens ursprungliga förslag omfattade mätningssväsandet alla i stad förekommande mätningar av förevarande art.

Det var ju en begriplig och konsekvent ståndpunkt; men nu föreslås, att mättningsförordningen skall omfatta vissa mättningsförrättningar i stad men icke andra. En *tomtmätning* till exempel skulle få falla under författningen, men en *höjdmätning* skulle icke få göra det. På samma sätt gäller lantmäteristyrelsens föreslagna tillsynsmyndighet vissa förrättningar, men icke andra. I det ursprungliga förslaget var tillsynsmyndigheten fullt och konsekvent genomförd. Detsamma är förhållandet med rätten att meddela verkställighetsföreskrifter. Ifråga om tomtmätningar och avstyckningar gäller mättningsförordningen och i konsekvens därmed är också i 50 § föreskrivet, att lantmäteristyrelsen äger att i enlighet med grunderna i denna förordning meddela de allmänna eller för särskilt fall gällande *verkställighetsföreskrifter*, som finnas erforderliga. Ifråga om mättningsarbete, som äger rum på grund av beslut av stadsfullmäktige eller motsvarande kommunala myndighet och som är av *grundläggande art* för mättningsväsendet i staden eller samhället, gäller likaledes mättningsförordningen; men i detta fallet äger *icke* lantmäteristyrelsen meddela verkställighetsföreskrifter, utan ankommer detta på vederbörande kommunala myndighet. Således, ifråga om en tomtmätning kan lantmäteristyrelsen, även emot sakägares vilja, föreskriva, att till exempel en finmättningsmetod skall användas, men ifråga om den grundläggande mätningen, stadsplanemätningen, kunna stadsfullmäktige säga, att någon sådan finmättningsmetod icke skall användas. Det blir ju ett fullkomligt kaos på detta sätt.

Det förefaller ju för övrigt högst besynnerligt, att lantmäteristyrelsen skall tilläggas en sådan befogenhet, då den icke sitter inne med tillräcklig sakkunskap. Det hjälper naturligtvis icke, om det tillsättes en byråchef, som är förtrogen med dessa ärenden eller kan bli det, ty han får väl icke enväldigt avgöra dessa frågor, utan det är styrelsen i dess helhet, som skall avgöra detta. Förlägges däremot uppsikten till byggnadsstyrelsen, sitter hela styrelsen inne med den sakkunskap, som är erforderlig. Redan härav framgår, huru ofantligt mycket naturligare och för städerna mera betryggande det skulle vara, om den uppsikts- och bestämmanderätt, som kan erfordras, förlägges till byggnadsstyrelsen.

I alla händelser torde det väl vara orimligt att inom lantmäteristyrelsen anställa icke mindre än 3 nya tjänstemän: en byråchef med lön av 8,100 kronor, en byrådirektör med 6,800 kronor och en byråingenjör med en lön av 4,000 kronor, alltså sammanlagt per år ett belopp av 18,900 kronor i löner. Utskottet konstaterar, att dessa personer få så gott som ingenting att göra, men tillstyrker likväl Kungl. Maj:ts förslag. Det är ju en högst underlig motivering. På sid. 35 läser man ordagrant: »Stadsplanelagskommittén har såsom departementschefen jämväl erinrat, oaktat densamma tillstyrkt en så stark inskränkning av lantmäteristyrelsens tillsyn över städernas mättningsväsende, att styrelsens befattning med dessa ärenden faktiskt skulle bli helt ringa, likväl ansett en byrå böra upprättas för handläggande av finmättningsärenden och vissa andra ärenden.» Det är väl en högst besynnerlig motivering, då man anser, att styrelsens befattning

Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

Om mätningss-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

med ärendena *faktiskt skulle bliva helt ringa*, och så föreslår inrättandet av en byrå med icke mindre än 3 ordinarie tjänstemän. Så fortsätter utskottet: »I betraktande härav och med hänsyn till omfattningen av styrelsens tillsyn över stadsmätningar finner utskottet icke anledning ifrågå det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget.» Om också den av utskottet förordade, till endast vissa förrättningar begränsade omfattningen av lantmäteristyrelsens tillsyn över mätningssväsendet i städerna är vidsträcktare än den som stadsplanelagskommittén föreslagit, synes det i allt fall vara alldeles orimligt att för denna tillsyn upprätta en stor byrå, ett helt ämbetsverk med tre ordinarie tjänstemän och dessutom naturligtvis extraordinarie biträden.

Reservanterna hava också tagit avstånd från en sådan politik. De hava yrkat att den i lantmäteristyrelsens stat föreslagna s. k. stadsbyrån skall ur staten utgå, och att i stället åtgärder måtte vidtagas för bibehållandet åt städerna av deras mätningssväsande oförkränt, varvid förutsättes att den tillsyn, som i någon mån kan behövas, förläggas till kungl. byggnadsstyrelsen, som redan nu har uppsikten över stadsplaneväsendet och städernas bebyggande om hand.

På grund av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig yrka bifall i förevarande avseende till den av herrar Träff m. fl. avgivna reservationen.

Herr statsrådet N o t h i n: Herr talman, mina herrar! Det enda sakskalet — ett annat skäl tyckes också finnas, som jag skall komma till sedermera — för att gå på reservanternas mening synes vara det återopade sammanhanget mellan stadsmätning av olika slag och stadsplaneväsendet. Till stöd för sin mening återopade den förste ärade talaren stadsplanekommissionens utlåtande i ännu. Jag vill då börja med att återgiva ett yttrande, som en ledamot av stadsplanekommissionen, nämligen rådmannen Knut Dahlberg, hade över 1911 års förslag rörande fastighetsregister för stad. Hans yttrande, såvitt nu är i fråga, är återgivet i ett tryckt sammandrag över inkomna utlåtanden på följande sätt: »Såsom bekant vore mätningssgöromålen allenast den ena sidan av stadsingenjörernas ämbetsåligganden. Den andra sidan av deras göromål vore deras befattning med statsplanen, dennas ändrande och utsträckande. Det stode tydligt, att det vore denna sistnämnda, i lagförslaget och dess motiver allenast i förbigående berörda del, som vore den mest krävande. Mättningsarbetet vore den lägre, mera hantverksmässiga sidan av tjänsten, stadsplanearbetet stode på ett högre plan, fordrade särskilda egenskaper, estetisk blick samt kunskap om ekonomiska och sociala förhållanden av många handa slag. I själva verket hade de två sidorna av stadsingenjörernas arbete så föga sammanhang med varandra, att det finge anses vara huvudsakligen ekonomiska hänsyn, som gjorde, att desamma i allmänhet vore i en tjänst förenade.»

Så vitt jag kan finna, är sistnämnda synpunkt riktig. En sak är att man för uppgörande av en stadsplan bör ha en riktig och tillförlitlig karta; men den som upprättar denna karta behöver ej befatta sig med själva stadsplanens utarbetande, och den som utar-

betar stadsplanen, och sålunda gör det mera ekonomiska och estetiska arbetet, behöver icke vara sakkunnig i ögomätning eller hava tagit befattning med grundkartans upprättande. Detta är två skilda saker, som ej tarva någon sammankoppling med varandra.

*Om mättnings-
sväsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Däremot ha reservanterna förbigått en annan sida, nämligen de starka skäl som tala för, att mättningsväsendet i städerna bör ock, såvida lagändring ej sker, fortfara att i viss omfattning höra under lantmäteristyrelsens inscende. Jag åsyftar då, att i lagen om fastighetsbildning i stad såväl 5 kap., som handlar om avstyckning, som ock 6 kap., vilket handlar om laga skifte å stadsjord, hänvisa i tillämpliga delar till vad som i fråga om mätning gäller på landet. Och i den för landet gällande skiftesstadgan säges ju, att lantmätare har att rätta sig efter föreskrifter, lantmäteristyrelsens meddelar, och att avgörandet av vissa mättningsfrågor tillkommer lantmäteristyrelsen — 38—40 §§ —. Alltså måste stadsmättningsmännen i vissa sina åtgöranden i alla fall enligt nu gällande författning stå under lantmäteristyrelsens inscende, och det vore bra egendomligt, om man nu skulle skilja på dessa förrättningar, så att i vissa fall mättningsgöromålen skulle falla under en annan myndighets inscende. Lämpligast är väl, att såväl för kontinuiteten som av andra orsaker låta allt ligga under samma myndighets inscende.

Den förste ärade talaren åberopade, att de sakkunniga myndigheterna i allmänhet vore för reservationen. Jag vill ej jämföra mig med dem, men jag har dock haft en viss praktisk erfarenhet av hithörande frågor. Jag har nämligen under något års tid varit föredragande i högsta domstolen i skiftesmal och frågor om gränstvister. Och den erfarenhet jag har från det arbetet har manat mig att här uttala önskvärdheten av ett bifall till utskottsmajoritetens hemställan.

Jag nämnde, att det var endast ett sakskäl, som reservanterna hade åberopat. Emellertid synes det även finnas ett annat slags skäl; det kom fram i herr Ekmans anförande. Han talade om maktfullkomligheten från ett visst ämbetsverk och förmenade att lantmäteristyrelsen ej vore kompetent att handlägga hithörande frågor, men att byggnadsstyrelsen hade erforderlig sakkunskap. Jag vill i anledning härav framhålla, att den erfarenhet jag haft av lantmäteristyrelsen — och den har varit av ganska ingående art genom det arbete jag nyss nämnde — ger mig fullt fog för det uttalande, att den plikttröhet och noggrannhet, detta ämbetsverk städse ådagalagt, kan berättiga till att med fullt förtroende låta det ha inseedet över mättningsväsendet.

Herr Tengdahl: Den som hörde den siste talarens anförande, fick nog icke hela sanningen med avseende på stadsplaneväsendet och andra mätningssaker. Förra statsrådet Dahlberg står, enligt vad jag vet, bestämt på den ståndpunkten, att mätningarna, som han uttrycker sig, icke äro något som helst självändamål, utan att stadsplanen är det huvudsakligen grundläggande för alltihop. Och

*Om mät-
nings-
räsandet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

då menar han, jag och många, att det ändå är rätt så underbart, om icke tillsynen över det som är grundläggande för städernas mätningssväsens blir icke blott, hantverksmässigt sett, ordentlig, utan även ur andra synpunkter riktig, och om icke tillsynen över detta borde läggas under den myndighet, som sedan i fortsättningen skall granska stadsplanens lämplighet i och för sig. Detta är i alla händelser rådman Dahlbergs ståndpunkt, och jag kan ej känna mig övertygad av det citat statsrådet Nothin föredrog, att det skall vara lämpligt att lägga städernas mätningssväsen under lantmäteristyrelsen.

Jag gjorde några små anteckningar under statsrådet Nilssons anförande, som jag nu skall komma till. Jag skall be att för min ringa del få protestera mot, att vi, som stå på den andra sidan gentemot den nuvarande utskottsmajoriteten, skulle hålla före, att mätningssväsendet i städerna borde ske utan all kontroll. Det har aldrig sagts, utan det var endast fråga om formen för den kontroll, om vilken alla äro mer eller mindre eniga, att den behöves. Frågan är ju, hur mycket kontroll som behöves, och i det avseendet vill jag absolut hävda, att den största kontroll i avseende å dessa förrättningar ligger i, att parterna äro närvarande och bevaka sina intressen, och i parternas intresse av att arbetet blir riktigt gjort. Detta intresse är sannerligen så stort, att denna anordning i de flesta fall torde vara kontroll nog. Vidare vill jag påpeka, att, skall här vara en effektiv kontroll, är det naturligtvis ej tillräckligt, att man kontrollerar en färdig handling, sådan den tagit sig uttryck i ett protokoll, utan vill man se efter, att allt sker tekniskt riktigt — och lantmäteristyrelsen betonar ju vikten av tillsynen å det rent tekniska — kan det på grund av sakens natur endast ske genom att kontrollanter äro närvarande vid själva förrättningstillfället. Det skulle emellertid bli en alldeles ohyggligt dyrbar och omständlig kontroll; och den är dessutom, såsom jag redan antytt, onödig på grund av parternas intresse i målet, att handlingarna bli rätt utförda.

För övrigt skall jag som medlem av byggnadsnämnden i rikets största stad kunna vitsorda, att den nuvarande anordningen vid åtskilliga förrättningar, där förrättningsmannen på platsen bestämmer vad som är rätt och riktigt, visat sig vara fullt effektiv, och några klagomål förekomma ej. Det skulle då vara någon särskild bråkstake, som ville bråka om struntsaker. Med en tidigare anordning, då sådant som nu avgöres ute å marken, behandlades vid byggnadsnämndens bord, tedde sig en hel del detaljer märkvärdigare än de verkliga voro, och då gruffade folk mycket mera än nu.

Vidare vill jag protestera mot ett yttrande som finns någonstans i betänkandet, att numera alla människor, som uttalat sig i denna sak, övergivit tanken på, att man skulle lämna någon sorts kontrollmyndighet åt byggnadsstyrelsen. Det är, tycker jag, ett ganska underligt yttrande. Faktum är, att av alla de hörda byggnadsnämnderna flertalet i de större och medelstora städerna tydligt pekat på, att, om det över huvud skall vara någon kontroll, utöver den som ligger i klagorätten hos Konungens befallningshavande, den bör ligga hos byggnadsstyrelsen. Vidare hava lantmäterikommissionens reser-

vanter, av vilka min obetydliga person är den ena och stadsarkitekten i en mellanstor landsortsstad den andra, också pekat på byggnadsstyrelsen som lämplig kontrollmyndighet härvidlag, men icke velat ha en sådan minutiös uppsikt, som tydligen föresvävat lantmäteristyrelsen, utan snarare en konsulting, som kunde meddela goda råd och dylikt, vilket är något helt annat. Vidare har byggnadsstyrelsen själv, måhända icke med större entusiasm, sagt, att om det skall vara en kontroll den snarare bör ligga hos byggnadsstyrelsen än hos lantmäteristyrelsen, som den alldeles fränkänner befogenhet i denna sak.

*Om mätningssväsendet i rikets städer m. m.
(Forts.)*

Jag kan ej underlåta att något litet röra vid denna saks förhistoria, som förefaller mig rätt underbar och dess utveckling i riksdagen. Det förefaller mig som en ganska egendomlig debut av en jordbruksminister i en socialdemokratisk ministär att komma med detta förslag, varigenom han går emot städernas organisations tydligt uttalade önskemål i stället för att giva sig till tals med denna organisation och fråga, hur den möjligtvis vill ha det inrättat. Det är ett faktum, att hos oss stadsbor det icke finns någon, som missunnar landsbygden alla möjliga fördelar, som kunna komma fram av ett bifall till den kungliga propositionen, alla möjliga praktiska arrangemang med avseende på den egentliga lantmätningen. Men jag protesterar bestämt mot, att mätningen i städerna med deras särregna förhållanden skall av lantmäteristyrelsen karakteriseras som lantmäteri i städerna. Något lantmäteri i städerna förekommer realiter ej, ity att städernas inbyggare icke äro jordbrukare i någon större omfattning. Det förefaller alltså ganska egendomligt, när förhållandena i städerna äro så särregna som de äro och när det grundläggande för städerna är stadsplanen, under det att de grundläggande hänsynen på landsbygden äro helt andra, att icke städerna kunna få den behövliga kontrollen ordnad på ett sätt, som stämmer med deras egen önskan. Vi missunna ju icke landsorten att få sina önsknings tillfredsställda.

Jag har icke varit med om någon underbarare lagstiftningshistoria än denna. Vi få en lag angående fastighetsbildningen i stad av år 1917. Sedan kommer det ut i augusti 1918 denna famösa förordning, som alla vända sig emot. Statsrådet säger med en viss tillfredsställelse, att denna förordning ej gäller längre, men det beklagliga är, att den överhuvudtaget någonsin kunnat utfärdas. Ett faktum är, att det tillgått på det sättet, att en och samma föredragande tjänsteman med avseende på vissa saker, som förekomma i denna förordning, med mycket korta mellanrum haft olika meningar i lantmäteristyrelsen och lantmäterikommissionen, och den strängare meningen, som gick till vissa absurditeter med avseende på rätten att ålägga vite m. m., segrade hos Kungl. Maj:t. Då säger man, när man skall försvara denna famösa förordning: Det faller av sig självt enligt fastighetsbildningslagen, att städernas mätningssväsen bör inordnas under lantmäteristyrelsen. Det är underbart med denna automatiska lagstiftning, som jag åtminstone ej hört talas om förut. Det är — i förbigående sagt — möjligt i denna tid, då lagstiftnings-

Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

arbetet växer så oerhört, att det i betraktande av riksdagarnas längd och det myckna arbetet kan vara fördel med en utsträckt sådan där automatisk lagstiftning, om den över huvud går för sig. Enligt vad mina förnämsta motståndare i denna sak själva vitsordat, har emellertid icke sagts ett enda ord i den kungliga propositionen om fastighetsbildningslagen, att av denna lag automatiskt skulle följa städernas inordnande under lantmäteristyrelsen. Men efteråt får man veta, att herr statsrådet Pettersson i Påboda anser, att här har uppkommit en automatisk lagstiftning. När man då anmärker på det egendomliga i detta, säger den som främst urgerat lantmäteristyrelsens befogenhet över städerna: ja, det var ej nödvändigt att göra en särskild påpekning, att städerna hade kommit in under lantmäteristyrelsen — enligt hans mening visserligen helt automatiskt — ty den hade en sådan befogenhet redan 1628. Ja, då lantmäteristyrelsen och dess chef eller, som han då hette rikets generalmatematicus hade denna befogenhet redan 1628 och styrelsen icke vaknat till besinning om, att den bort vidtaga några åtgärder för att praktiskt tillämpa denna befogenhet förr än under Gustaf V:s regering, alltså i tjugonde århundradet, är detta visserligen ett mycket intressant exempel på kronisk sömnsjuka hos ett ämbetsverk; men inte kan rimligen Gustaf II Adolfs resonemanger med sin generalmatematicus under sådana förhållanden tillmätas någon betydelse med avseende på vår tid.

Vidare vill jag påpeka, att enligt min uppfattning är frågan om städernas inordnande under lantmäteristyrelsen — hela denna fråga, som vi nu tala om — alltså icke utredd så sakkunnigt, som den borde vara. Med anledning av de anmärkningar, som riktades under förra riksdagen mot då föreliggande förslag, beslöts ju att tillkalla några sakkunniga, som skulle förstärka lantmäterikommissionen vid denna frågas behandling. Jag tror mig veta, att man om själva direktiven måhända ej var fullt ense inom regeringen: och tanken på, att lantmäterikommissionen skulle i vissa delar samråda med stadsplanelagskommittén, var sannolikt för något av statsråden ett ganska surt äpple att bita i. Emellertid blevo jag och en arkitekt i Örebro tillkallade att biträda lantmäterikommissionen i denna del. Men jag hemställer till vem som vill reflektera över denna sak, huruvida lantmäterikommissionen med den sammansättning den hade förut med övervägande lantmätare och jordbrukare plus oss två sakkunniga från städerna egentligen kunde vara kompetent att bedöma denna fråga, som uteslutande rörde städerna. Där sutto vi stackars representanter. Den ene skulle representera städerna — det var jag — och den andre byggnadsstyrelsen, tillsammans med ett par lantmätare, som brunno av begär att få lantmätarnas löner ordnade fortast möjligt, men som för övrigt icke hade öga för de synpunkter vi anförde å städernas vägnar. Där sutto som sagt ett par lantbrukare från andra kammaren, hyggliga och praktiga karlar, men som ej hade anledning att tränga in i våra synpunkter. Där satt vidare en representant för detta ämbetsverk, som brann av begär att få sin makt utvidgad, och vidare en skicklig jurist som ordförande, vilken förgäves sökte medla mellan de olika åskådningarna. Jag vill be-

stämt påstå, att en utredning, som blivit ordnad på detta sätt, ej kan anses ha varit tillfredsställande för städernas anspråk på en hygglig och tillfredsställande utredning. Sedan vi sysslat med detta ärende rätt länge och stadsplanlagskommittén fått tillfälle att avgiva ett yttrande, som gick stiek i stäv mot lantmäterikommissionens majoritet, finge vi olyckliga människor, som skulle representera städerna och byggnadsstyrelsen, tre dagar på oss för att reservera oss. När ärendet kom till dåvarande statsrådet Petré, som var tillförordnad för jordbruksministern, vilken var sjuk, ansåg han med den samvetsgrannhet, som utmärker honom, att även byggnadsstyrelsen borde höras. Den fick två dagar på sig. Jag hemställer, om det kunde bli en tillräcklig utredning.

*Om närings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Jag vill sluta dessa små anspråkslösa randanmärkningar med att ytterligare framhålla, att vad som för oss representanter för städerna är huvudsaken det är stadsplanen och vad därmed sammanhänger. Hur det för övrigt ordnas, kan naturligtvis sägas vara en jämförelsevis underordnad sak, om man bara får lämpliga former och arbetskrafter för stadsplanens upprättande och tillämpande, vilket vi dock anse skulle bli fallet med lantmäteristyrelsen som tillsyn; men man måste ju i all rinlighets namn ha frihet att fasthålla den synpunkten, att den myndighet, som slutligen skall bedöma stadsplanen, även måste anses vara den lämpligaste att handhava uppsikten över, hur stadsplanen tillkommer och över dess fortsatta tillämpande.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Ericsson. Aaby: Herr greve och talman! Jag skall be att med några ord få bemöta de yrkanden, som hittills gjorts av de ärade talare, som gått till anfall mot utskottsberäkningen. De ha allesammans, såvitt jag hört, utnynnadt i begäran om utredning. Jag ber då att få hemställa till herrarna, hur denna utredning skall gå till, och påminna om vad som skett i den vägen.

Först kom lantmäterikommissionen till. Den arbetade i flera år och utredde saken. Sedan var dess utlåtande utställt till yttrande hos de olika ämbetsverken. Så kom saken till Kungl. Maj:t. Där var den under ytterligare omprövning, och så skickades den till riksdagen. Där tog utskottet den under omprövning och hörde sakkunniga från olika håll. Jag fäster mig också vid, att vi hörde ett anförande, som i eminent grad påminde om vad herr Ekman nyss anförde och kom mig att tänka, att vi nog öst ur samma visdomskälla, fastän vi kommit till olika resultat. Emellertid kom ärendet under riksdagens prövning, och frågan blev ganska ingående behandlad. Där föll frågan. Så kom den för revision tillbaka till den förstärkta kommissionen, såsom vi hörde av den siste ärade talaren. Där behandlades den omigen och så gick den vägen genom ämbetsverken, genom stadsplanlagskommittén och hela vägen tillbaka till regeringen. Där har den behandlats omigen, och nu ligger den återigen på riksdagens bord. Vad vilja herrarna ha för ytterligare utredning i detta fall? Vad skall kunna göras av Kungl. Maj:t, om han får detta direktiv, annat än att ändra den ståndpunkt och mening, som Kungl. Maj:t

Om mätningsskottet på grund av den redan skedd utredningen, och det är naturligtvis det herrarna vilja.

väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

Sedan vill jag säga herrarna, att såväl detta utlåtande från utskottet som Kungl. Maj:ts proposition är en kompromiss. Den kungliga propositionen kan kallas en kompromiss, därför att den intager en mellanställning i denna fråga i förhållande till det förslag som förelåg i fjol och det yrkande, som gjorts av mätningmännen från städerna. Kungl. Maj:t har gått en medelväg däremellan och således kompromissat. Och då den ärade talaren på Jönköpingsbanken dömd så strängt det stackars utskottet, därför att det icke varit lika mångordigt som han och tagit upp alla de gamla frågorna, som under utredningens gång och ärendets behandling förekommit, tycker jag snarare, att riksdagens ledamöter — då jag tager för givet, att alla följt med denna fråga — borde vara tacksamma mot utskottet och icke tvärtom. När detta kompromissförslag från Kungl. Maj:t kom till utskottet åföljdes det av motioner å ena sidan från herr Lamm m. fl., å den andra sidan från socialdemokratiskt håll av herr Sjöblom i andra kammaren, vardera dragande åt sitt håll. Om herr Lamm veta vi ju, vad han vill. Han vill tillgodose städernas intressen, som det säges i detta fall. Herr Sjöblom ansåg, att lantmätarnas intresse borde bättre tillgodoses av statsutskottet. Vad var då naturligare än att utskottet sökte åstadkomma ett jämförelsevis enigt betänkande genom att ställa sig på den gyllene medelvägen, som var Kungl. Maj:ts förslag i detta fall.

Detta var angående utredningen och kompromissen. Till själva saken skall jag be att få återkomma, när jag hört skäl, som med mera sakkunskap och kraft anfallit utskottets betänkande än hittills varit fallet.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m.

Herr vice talmannen: Herr statsrådet Nilsson har nyss erinrat om, att detta ärende torde vara bekant för kammaren redan från dess tidigare behandling. Jag vill också erinra om, hur ärendet låg vid föregående års lagtima riksdag. Ärendet förekom då i en tidig morgonstund, sedan kammaren var uttröttad, och ställningen var då den, att utskottet avstyrkt Kungl. Maj:ts förslag; men det fanns en motion, väckt av en numera avgången förstakammarledamot, herr Dahl, som var synnerligen intimt inne i ärendet, jämte flera andra, tillhörande stadsrepresentanterna, vilken motion avsåg att utbryta den s. k. stadsbyrån ur Kungl. Maj:ts förslag och sedan bifalla det i övrigt. Han gjorde ett yrkande i den riktningen vid ärendets behandling här, men möttes av betänkligheter från jordbruksutskottets representanter, och på det sättet fick frågan i sin helhet förfalla. Nu vill jag fästa uppmärksamheten på, att vi stadsrepresentanter, som ej kunna vara nöjda med den behandling, detta ärende fått, icke ha något att säga om löneregleringen eller omorganisationen på andra punkter av lantmäteristyrelsen. Det enda vi önska är, att

städernas mättningsväsende måtte undantagas i vissa avseenden från lantmäteristyrelsen såsom kontrollerande tillsynsmyndighet.

Nu har det sagts såväl från statsrådsbänken som av den siste ärade talaren, att våra synpunkter blivit i nu föreliggande förslag till godosedda, men det kunna vi för vår del ej finna. Förra året, när mättningsstadgan förelåg, var den tämligen oklar, och man visste egentligen ej, vad den omfattade. Nu är det något mera preciserat. Nu är det på det sättet att allt som faller under 2:a, 5:e och 6:e kapitlet fastighetsbildningslagen skall lantmäteristyrelsen utöva kontroll och tillsyn över. Vad innefattar då detta? Jo, det innefattar tomtmätning och avstyckning av områden, som ej ingå i tomtindelningen jämte naturligtvis vad som faller under 6:e kapitlet, som handlar om laga skifte. Mot det senare ha vi stadsrepresentanter icke gjort någon anmärkning, då vi anse det vara tillbörligt att vad som rör laga skifte fortfarande står under lantmäteristyrelsens tillsyn. Nu spelar detta för städerna icke någon betydande roll, men det kan i alla fall ha betydelse, när det är fråga om inkorporering i städer av kringliggande jordområden. Däremot, när man rör sig på området för tomtindelning och avstyckning av jord som ej ingår i tomtindelningen får man beröring med i stort sett alla de mätningar, som det huvudsakligen gäller för städerna att sysselsätta sig med. Vi kunna icke se annat än, att, efter den ändring som gjorts och som av den siste ärade talaren kallades en kompromiss, förslaget är ungefär detsamma omlagt i en ny skepnad. Vi ha icke vunnit det syfte, vi ville vinna med vår framställning förra året, och på grund därav ha också nu våra motioner kommit fram.

Nu har här anförts mycket om detta ärendes historia, så mycket, att jag icke anser mig böra ingå på några särskilda detaljer, men jag skall i alla fall belysa ett par yttranden, som gjorts här. Statsrådet Nothin sade nämligen, att det uti 5 och 6 kapitlet fastighetsbildningslagen hänvisas till skiftesstadgan med hänsyn till tillvägagångssättet vid själva mätningen, och därav drog han den slutsatsen, att därför att vad som sker under skiftesstadgan skall sortera under lantmäteristyrelsen bör vad som förekommer under dessa kapitel med hänsyn till mätningen också sortera under lantmäteristyrelsen. Jag är icke jurist och vågar icke klyva näbb med statsrådet, men jag vet att den synpunkten göres gällande av andra jurister, att med hänvisningen till skiftesstadgan endast avses att undvika detaljerade bestämmelser, så att man talar om något så när analoga förhållanden, men därav följer icke enligt min mening med nödvändighet, att de frågor, som det rör sig om, på den grund böra sortera under lantmäteristyrelsens kontroll och tillsyn.

Den siste ärade talaren sade, att vi icke hade anført några sakskaal. Jag tror däremot att vi ha tillräckliga sakskaal. Vi ha bl. a. det skälet, att vi anse, att, med den ändring, som gjorts, den fråga som vi syftat på icke blivit på ett tillfredsställande sätt löst. Statsrådet hänvisade till ett yttrande, som rådman Dahlberg i Malmö haft år 1911. Nu ha ju herrarna hört vad stadsplanelagskommittén yttrat i denna fråga: det har blivit citerat till och med ett par gånger,

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Om mätningssväsendet i rikets städer m. m.
(Forts.)

så att jag icke på nytt skall citera det. Men när jag säger, att f. d. rådmän Dahlberg tillhör stadsplanelagskommittén och icke står obekant med den motion som väckts av undertecknad, kunna herrarna förstå, att det numera icke duger att anföra honom såsom auktoritet i detta fall, då han numera helt naturligt intager en annan ståndpunkt än tidigare.

Om jag nu återgår till vad som enligt förslaget skulle återstå i mätningssväg inom städer och stadsliknande samhällen, som icke skulle så att säga kontrolleras av lantmäteristyrelsen, så är det uppgörande av några stomkartor för stadsplanen och möjligen mera utförliga triangelmätningar. Själva trianguleringen torde i alla fall, efter vad jag kan förstå, lantmäteristyrelsen komma att ha något att göra med på grund av de allmänna uttryck, som finnas i den föreslagna mätningssväsensföreläggningen. Detta förefaller mig så mycket egendomligare som rikets triangulering handhaves av rikets allmänna kartverk. Det är det som lämnar uppgifter rörande triangelförfarandet inom städerna, och skall det finnas någon kontroll i detta avseende, bör den lämpligen förläggas till detta verk.

En omständighet som gör att man anser det vara nödvändigt att ha en tillsynsmyndighet över städer och stadsliknande samhällen har citerats i den kungl. propositionen och anförts av statsrådet, nämligen att man icke kunde anse de mindre städerna fullt vuxna att på ett tillfredsställande sätt utföra mätningar. Jag får dock säga, att i den frågan har man gått ofantligt framåt under de senare åren, och att man gjort det har berott på det initiativ som tagits av de större städerna med avseende på tillämpningen av nya mätningssväsensmetoder. Den omständigheten bör icke precis kunna föranleda riksdagen att lägga alla städernas mätningssväsensförhållanden under lantmäteristyrelsen. Och för övrigt är det nog fallet, att mindre samhällen även i andra avseenden än beträffande mätningar icke kunna jämföras med större städer. I det fallet mankerar åtskilligt, utan att man därför ställer till med kontroll i alla kommunala avseenden.

Nu är det på det sättet, att det råder olika meningar om huruvida det skall finnas en kontrollerande myndighet utöver den kommunala eller icke. Vi motionärer ha ställt oss tämligen avvisande och icke velat gå längre än till byggnadsnämnderna. Men reservanterna i frågan begära, att man skall undersöka, i vad mån möjligen byggnadsstyrelsen skulle vara lämplig för detta, och det är egentligen endast denna föreslagna undersökning, som begäres, och av vilken den siste ärade talaren gjorde ett så stort nummer. Nu har ju även byggnadsstyrelsen yttrat sig i saken och säger bland annat: »Frågan om sättet för och omfattningen av en statlig kontroll av och tillsyn över mätningssväsendet i stad kan, enligt byggnadsstyrelsens förmenande, endast diskuteras och avgöras i samband med utredning av frågan om innehålllet i en mätningssväsensföreläggning för stad.

Styrelsen förmodar emellertid sådan utredning skall ådagaläggas, att statlig tillsyn över städernas mätningssväsens varken i den omfattning lantmäterikommissionen nu föreslagit eller den vidsträcktare, som lantmäteristyrelsen i sitt underdåniga utlåtande för sin del förordat.

är av behovet påkallad. Skulle ifrågavarande tillsyn överhuvudtaget kunna läggas hos en enda statens myndighet, därvid lantmäteristyrelsen näppeligen torde kunna komma i fråga, komme denna tillsyn, enligt byggnadsstyrelsens tanke, huvudsakligen vara av rådgivande och upplysande art samt innebära granskning av besvärssärenden rörande mättningsförrättningar. Styrelsen är därför av den meningen, att behovet av sådan för staten dyrbar tillsyns- och kontrollapparat beträffande städernas mättningsväsen, som den lantmäterikommissionen föreslagit, icke är vederbörligen styrkt utan torde tvärtom skäl föreligga att anse den för ifrågavarande ändamål onödig.

Nu frågar jag: I en tid, då man försöker minska de administrativa kostnaderna så mycket som möjligt, då det här endast från städernas sida gäller att söka undvika att skapa en ny institution inom lantmäteristyrelsen, som skulle medföra betydande kostnader, och då tillsyn, om sådan behöves, kan anordnas på billigare sätt genom byggnadsstyrelsen: vad ha representanterna för jordbruket för intresse av att mot städernas önsknings framdriva denna sak? Jag kan icke se, att de ha något skäl härtill; och jag ber därför, herr greve och talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr statsrådet Nilsson: Herr talman! Jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att motionärerna och reservanterna i denna fråga icke stå riktigt i kontakt med sina kommittenter. De yttranden, som inkommit från åtskilliga städernas byggnadsnämnder, gå mycket ofta alldeles stick i stäv mot de meningar, som här förfäktats av stadsrepresentanterna. Särskilt i mindre och medelstora städer hävdas allmänt den uppfattningen, att det bör vara gemensamma bestämmelser både för stad och land och att skillnaden i förhållandena mellan å ena sidan mindre och medelstora städer och å andra landsbygden är så oväsentlig, att det är orimligt att ifrågasätta skilda bestämmelser och författningar.

Det sändes ut från lantmäterikommissionen en cirkulärskrivelse under fjolåret, i vilken begärdes yttranden från byggnadsnämnderna över behovet av mättningsföreskrifter. Jag kan icke underlåta att citera några av dessa yttranden. Byggnadsnämnden i en så stor stad som Malmö säger: »Enhetliga bestämmelser för hela landet rörande huvudprinciperna i mättningsväsendet vore önskvärda.» Byggnadsnämnden i Karlskrona yttrar: »Inom flertalet städer och stadsliggande samhällen vore ingenjörsväsendet så ordnat, att stadsingenjören skulle utföra allt förekommande ingenjörsarbete, inklusive mättningsarbeten. Stadsingenjörens arbetsdag splittrades därför mellan utredningar, arbetsledning och sammanträden, varför den tid, som han kunde ägna åt rent mätningstekniska spörsmål, bleve i flertalet fall knappt tillmätt. Det vore därför självfallet, att arbetet inom denna del av stadsingenjörstjänsten måste utfalla mycket olika på skilda ställen och vore till stor del beroende av stadsingenjörens personliga läggning och utbildning. Att detta icke för det helas vidkommande kunde vara till gagn, torde vara tydligt. Sett i stort borde helt naturligt, när det gällde stad, samma grunder bestå som

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Om mätningssväsden i rikets städer m. m.
(Forts.)

för landsbygden.» Byggnadsnämnden i en annan stad yttrar: »Mot den föreslagna mätningstadgan, så vitt densamma innehölle föreskrifter om mätningens tekniska utförande och så vitt det varit för byggnadsnämnden möjligt sätta sig in i dessas innebörd, hade byggnadsnämnden icke något att erinra.» Jag skulle kunna citera en hel del sådana yttranden, som gå uti samma riktning men skall inte trötta kammaren därmed. Då det tvivelsutan torde intressera den förste ärade talaren, representanten från Mjölby, att höra vad hans egen byggnadsnämnd yttrat, citerar jag detsamma. Den säger: »Enhetliga bestämmelser angående det mätningstekniska förfarandet borde utfärdas för rikets städer och landsbygd — detta med hänsyn till bl. a. den omständigheten, att å ena sidan någon avsevärd olikhet i här ifrågasatt område belägen stadsjord och att å andra sidan någon skarp skillnad ej finnes mellan jordförhållandena inom de stadsliknande samhällen, där eventuellt för städer givna föreskrifter skulle följas, och övriga tätt bebyggda orter på landsbygden. Förslaget vore väl avvägt och torde vara grundat på omsorgsfull prövning, varför någon ändring i detsamma ej ifrågasattes.»

Det förefaller mig, som om den attack, som riktats mot förslaget, huvudsakligen kommit från representanterna för de större städerna, från de mindre och medelstora städerna gå uttalandena i annan riktning.

Medan jag har ordet kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamhet på att reservanterna i sin reservation yrkat slopande av stadsbyrån. Men varken motionärerna eller stadsplanlagstiftningskommittén har ifrågasatt detta. Det torde vara omöjligt att organisera det hela under en byrå. Även om någon jämkning i riktningen mot var motionärerna yrkat skall ske, torde dock två byråer vara ofrånkomligt. Jag har icke kunnat underlåta att fästa uppmärksamheten på detta, innan kammaren fattar sitt beslut.

Herr Wohlin: Det är icke närmast min mening att blanda mig i det meningsutbyte, som här äger rum rörande förläggningen av tillsynen över städernas mätningssväs. Så vitt jag förstår den saken, har emellertid landsbygden intet gagn av att städernas mätningssväs lägges under lantmäteristyrelsen, ty dels skulle kostnaderna därigenom ökas och dels är det lantmäteristyrelsens urgamla och egentliga uppgift att handhåva de viktiga frågor, som äga sammanhang med delning av jord på landet. Då en föregående ärad talare betecknade den av utskottet föreslagna anordningen som »en gyllene medelväg», så är det nog så och så med förgyllningen. Jag håller före, att det från landsbygds synpunkt icke finnes någon anledning att motsätta sig de önskemål, som här med så stor styrka göra sig gällande från städernas sida. Det står här ett ämbetsmannaintresse gentemot städernas intresse av självförvaltning och icke ett landsbygds intresse mot städernas intresse.

Vad som uppkallat mig är en annan del av den föreliggande frågan, nämligen utökningen av distriktslantmätarnas antal och om-

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Försl.)*

organisationen av lantmäteristyrelsen i allmänhet. Jag vill härvid endast erinra om att vi snart stå inför antagandet av en ny lagstiftning om delning av jord på landet, vilken efter 15 års förberedelser förväntas bli färdig att föreläggas nästa års riksdag. Genom denna lagstiftning komma genomgripande förändringar att genomföras i avseende på skifteslagstiftningen, och dessa förändringar inskränka sig icke till sådana legislativa förhållanden, som icke äga direkt sammanhang med i dag föreliggande organisationsfrågor, utan beröra även spörsmål som direkt komma att inverka på omfattningen av lantmäteripersonalens arbeten. I yttrande över den sista skifteslagstiftningskommissionens betänkande har exempelvis jordkommissionen föreslagit en väsentlig ändring i syfte att inskränka möjligheten till omskifte av förut laga skiftad jord och endast en sådan eventuell lagändring komme att i hög grad inskränka lantmäteripersonalens framtida arbetsuppgifter, vid jämförelse med huru dessa komma att ställa sig, därest sagda kommissions förslag antages oförändrat. Det är även ifrågasatt att omorganisera ägodelningsrätterna, vilket även äger sammanhang med det föreliggande ärendet. Enligt min uppfattning finnes det icke, varken i den kungl. propositionen eller i utskottets utlåtande, någon tillfredsställande utredning rörande de förhållanden, som påkallar den antagna ökningen av lantmäteriarbetet. Tvärtom finner man, att distriktslantmätareföreningen för sin del i avgivet yttrande förmenat, att minskning i lantmäteriarbetet vore att förvänta, och således ställer sig denna kår, som själv väsentligt beröres av frågan, mot Kungl. Maj:ts och utskottets förslag om utökande av kåren. En framstående kännare av landets lantmäteriväsen, arkivarien i landtmäteristyrelsen Helmer Huss, har framhållit vissa synpunkter, vilka han anser behjärtansvärda, när det gäller en revision av skifteslagstiftningen. Det nuvarande laga skiftesinstitutet är enligt hans mening byggt på en felaktig princip: vad vi behöva är icke ett nytt skiftesinstitut med retroaktiv befogenhet utan en lagstiftning, som klipper av möjligheten att, på sätt nu sker, uppdelar en fastighet i ideella delar, och därmed, säger författaren, försvinner behovet av kvalitativ skiftesmetod. Enligt min uppfattning ligger det mycket bakom dessa tankar, och över huvud taget är det något otillfredsställande i att året innan man omlägger hela den lagstiftning, som skall ligga till grund för lantmäterikårens verksamhet, verkställa en sådan omorganisation av kåren och styrelsen, som nu föreslås. Till undvikande av missförstånd vill jag säga, att jag på det livligaste intresserar mig för och sympatiserar med denna tjänstemannakår, vars uppgifter för vårt jorddelningsväsende äro av ofantlig betydelse, och det är ingalunda min mening att man bör motsätta sig en förbättring i denna kårs löne- och arbetsförhållanden. Jag har endast velat uttala min uppfattning, att man helst borde hava uppskjutit den definitiva lösningen av denna fråga, tills man kunnat se den i sammanhang med den nya skiftesstadgan och däri införda förändringar. Tanken på ett sådant uppskov på ett år innebär icke någon bristande förståelse för kårens betydelse, utan är endast ett uttryck för önskemå-

Om mätningssväsens
: väsendet i rikets städer
m. m.

(Forts.)

let om ett enhetligt och sammanhängande förfarande, då man på detta sätt rör sig med en tjänstemannakår och dess arbetsuppgifter. Det bör dock observeras, att man enligt utskottsförslaget mer än fördubblar staden för lantmäteristyrelsen, skapar två nya byråer inom styrelsen och utökar distriktslantmätarnas antal till nära det dubbla. Innan man skrider till en sådan utökning av ett centralt ämbetsverk, borde man kunna fordra att få bedöma saken i sammanhang med ämbetsverkets arbetsuppgifter. Av dessa skäl anser jag — oavsett den strid, som här förts angående städernas mätningssväsen — att ett uppskov med hela frågans lösning på ett år hade varit synnerligen önskvärt.

Herr Björnsson: Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talaren har lagt frågan om tillsynsmyndigheten på rätt bog då han konstaterade, att det endast var en stridsfråga av underordnat intresse. De historiskt juridiska skäl, som kunna finnas för lantmäteristyrelsens anspråk i denna fråga ha, efter vad jag kan förstå, fullständigt vederlagts under föregående års riksdagsdebatt i denna kammare av herr Dahl. Jag vill icke upptaga kammarens tid med att upprepa, vad han då anförde. Jag vill endast söka visa, huru det står till med det sätt, varpå lantmäteristyrelsen förvaltat sin andliga arvsrätt till denna myndighet. För att visa huru det står till härmed, skall jag citera vad lantmäterikommissionen säger (sid. 156 i den kungl. propositionen). Den säger härom:

Nyss har talats om »gällande bestämmelser». Dessa äro emellertid liksom allt mänskligt underkastade ödet att åldras, att behöva ersättas. De inom lantmäteriet nu tillämpade metoder och förfaringsätt stamma exempelvis i mångt och mycket från 1860-talet och motsvara på intet sätt vad nutiden fordrar. Här borde lantmäteristyrelsen haft möjlighet att följa med utvecklingen, att taga initiativ, slå in på nya banor och i ordets fulla bemärkelse leda lantmäteriet i vårt land. Enligt kommissionens uppfattning hade dessa styrelsens utomordentligt viktiga uppgifter att utöva tillsyn över lantmäteriet och att leda detsamma jämte styrelsens däri inbegripna befattning med jordregleringsverksamheten (skiftesverksamheten m. m.) bort redan år 1917 föranleda skapandet av en ny byrå inom styrelsen, en verkligt teknisk byrå. — — —

Alltså medgiver här lantmäterikommissionen, att lantmäteristyrelsen mellan åren 1860 och 1917 stått stilla, och vidare anser den, att detta stillastående kunnat repareras genom en teknisk byrå i ett byråkratiskt verk så sent som år 1917. Vad har nu skett inom städernas mätningssväsen under dessa 60 år? Jo, under denna tid ha våra större städer i första rummet tack vare den frihet de haft att följa sina egna utvecklingslinjer infört och tillämpat de metoder på mätningsteknikens område, som ursprungligen utarbetats för rent vetenskapliga mätningssändamål. Lantmäterikommissionen begär nu, att dessa städer skola avstå från en frihet, som faktiskt visat sig behöfelig för mätningssväsendets tekniska utveckling och att de skulle läggas in under tillsynsmyndighet av denna lantmäteristyreelse, som kunnat sova i 50

är och som nu genom en ny byrå skulle bliva skiekad att taga hand om ledningen. Jag vill också erinra om, att den utbildning, som våra lantmätare fått, numera innefattar en viss utbildning i trigonometrisk mätning, men att denna onläggning genomfördes först år 1910. Ingen enda av våra förste lantmätare har på grund av sin utbildning sådan någon kännedom om den av många städer använda mätningemetoden. Huru kan det då vara möjligt, att tillsynsrätten från dem över huvud taget kan ha någon betydelse för utvecklingen? I lyckligaste fall blir den oskadlig.

Om mätningssväsendet i rikets städer
Sic. m. m.
(Forts.)

Nu säger statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, att han känner det som en moralisk plikt att förordna ett system, som skapar ordning och likformighet i vårt mätningssväsande. Ja, ordning ha städerna ingenting emot, men likformighet är icke lika önskvärd. Jag tror icke, att det är lämpligt att tillämpa samma föreskrifter för Stockholm som för Tomelilla — för att nu taga ett exempel — från vår gemensamma hemtrakt. Det är allt skäl att se till, att man icke byråkratiserar för mycket och skär allt över en kam. Huru vill förslaget åstadkomma ordning och likformighet? Jo, genom en för städerna och landsbygden gemensam mätningssväsordning. Denna har kritiserats av ett par föregående talare, visserligen icke uttömmande, men i varje fall tillräckligt. Förordningen skulle kompletteras genom statlig tillsyn. Denna tillsynsmyndighet skall i första hand utövas av de n. v. förste lantmätnarna, vilka skulle komma att benämnas överlantmätare. Om möjligheten av en effektiv inspektion från deras sida har jag förut uttalat mig. Och över dessa skulle lantmäteristyrelsen komma i den nya skepnad, som betingas av omorganisationen. Det skulle inrättas en byrå med en chef, som hade speciell utbildning på stadsmätningarnas område. Nu vill jag säga, att jag tvivlar på att denna byrå skulle orka med att bryta den n. v. byråkratiska andan. För att herrarna skola kunna fatta, huru den verkligt starka motvilja mot detta förslag, som nu råder i alla medelstora och större städer, behöver jag helt visst endast citera ett yttrande, som förekommer på sidan 51 i Kungl. Maj:ts proposition och som härstammar från lantmäteristyrelsen. Där förebrås reservanterna att de gjort så och så, ty det kart- och beskrivningsmaterial, som därvid åstadkommes, kan med fog betraktas i viss mån såsom »självvändamål». Lantmäteristyrelsen betraktar sålunda kartor som självvändamål. Stadsplanelagstiftningskommittén åter säger, att en mätning »aldrig är självvändamål». Jag måste erkänna, att den sista punkten förefaller mig vara den enda rimliga. Ty människorna äro väl icke till för kartornas skull, utan tvärtom kartorna för människornas skull. Det är denna byråkratiska anda, som vi frukta skall leva kvar, och mot denna kan naturligtvis icke en ensam byrå utöva något inflytande.

Jag vill sedan peka på en sak, som jag icke tror saknar sin betydelse. Och det är den föreslagna organisationens återverkan på lantmäteriutbildningen. Det är icke tvivel om, att utbildning i trigonometrisk mätning är den del av utbildningen, som kräver det största arbetet och de största intellektuella förutsättningarna. Det fördras djupgående matematiska studier för att kunna tränga till botten

Om mätning-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

med de geodetiska problemen. Att lantmätarna under sina relativt korta utbildningskurser skulle hinna med det, är alldeles uteslutet, om någon tid skall bli övrig för annat arbete. Nu ligger det emellertid nära till hands, att lantmätarna slå sig på och intressera sig för trigonometrisk mätning, såsom det finaste, och följden blir, då de hava begränsad studietid, att de försumma de delar av utbildningen, som ha särskilt intresse för jordbruket, i första hand de delar, som falla under namnet kulturteknik. Hyser man den uppfattningen, att lantmäteriväsendet bör omorganiseras i sådan riktning, att det bättre än hittills kan tjäna vår modernäring, tror jag därför, att det nu föreliggande förslaget representerar ett steg bakåt. Men då jag i det föregående betraktat denna fråga så gott som uteslutande från städernas synpunkt, har det skett därför, att det enligt min uppfattning bör överlämnas å lantbrukets speciella representanter, att granska de delar av förslaget, som endast beröra landsbygden. Jag ber därför att få yrka bifall till den av herr Träff m. fl. avgivna reservationen.

Herr E k m a n, K a r l J o h a n: Herr greve och talman! Endast ett par ord till rättande av ett par missförstånd, som möjligen kunna uppkomma. Då herr Wohlin nyss talade om, att han önskade ett uppskov, så var det icke på den nu föredragna punkten, som vi nu skola besluta om, utan det gällde ju en följande fråga om staten för lantmäteriväsendet. Således: det talet har ej någon tillämpning alls på den föreliggande frågan om stadsbyrån. Jag delar för övrigt ej hans uppfattning, att man nu skall söka få något uppskov i huvudfrågan, utan önskar tvärtom, att frågan positivt avgöres. — Det andra, som jag vill be ej måttc orsaka något missförstånd, det är herr Aaby Ericssons tal om den utredning, som reservanterna ha begärt. Den avser alldeles icke den föreliggande saken och kan alltså ej på något sätt uppehålla positivt beslut i frågan. Det är ju nämligen så, att enligt utskottets förslag skulle för städerna tillämpas den mätningstadga, som i huvudsak är avsedd för landsbygden, och som är bifogad den kungl. propositionen till påseende, men det är klart, att ifall städernas mätningsväsen fortfarande blir fristående, så behöver man åstadkomma en särskild mätningssstadga för städerna, och det är det, som vår utredning avser, sålunda något efterföljande, som ej på något sätt kan inverka på avgörandet nu. Tvärtom ha reservanterna på sid. 42 föreslagit att godkänna staten för lantmäteristyrelsen — och således påyrkat positivt beslut och avgörande vid denna riksdag — men med uteslutande av de tre tjänstemän, som skulle bilda stadsbyrån.

Herr E r i c s s o n, A a b y: Ja, herr greve och talman, det här förefaller ju litet ledsamt från min synpunkt sett, men jag skall ändå försöka att ej förlora modet, utan så gott jag förmår kämpa för den sak, som jag omfattat inom utskottet. Jag vill då bara helt enkelt klargöra min ställning och de skäl, jag haft och som jag tror också utskottet omfattat.

Jag får då säga, att vi se icke frågan, trots vad herrarna säga,

från lands- och stadssynpunkt, utan vi se den såsom vi enligt vår uppfattning ovillkorligen äro skyldiga att se den, nämligen från *rikssynpunkt*. Här är fråga om tjänstemän, vilka ha en viktig förrätt- ning, som bestämt angår och rör riket i dess helhet, kan man säga, i så måtto som vissa delar av lantmäteriförrättningarna i städerna äro integrerande delar av hela landets mätningssväsende. Således: dessa tjänstemän böra enligt mitt förmenande icke stå såsom oberoende per- soner, endast kontrollerade av byggnadsnämnderna — och, mina her- rar, de talare, som ha talat emot utskottet och för reservanterna, ha ju, jag vågar säga det, delvis undergrävt sin egen ställning, då de talat om, att kontrollen bör ligga hos byggnadsstyrelsen. Hade det varit fråga, som det förra året var, om att denna kontroll skulle läg- gas *antingen* hos lantmäteristyrelsen *eller* hos byggnadsstyrelsen, ja då skulle jag kunnat förstå herrarna, som yrkat på, att den skall läggas hos byggnadsstyrelsen. Men nu är det ej fråga om detta, ty byggnadsstyrelsen har sagt, att någon kontroll behöves egentligen ej på dessa herrar, och i den kungl. propositionen kan man läsa mellan raderna, att byggnadsstyrelsen sagt: för Guds skull, vi vilja ej åtaga oss någon kontroll! Sålunda är det ej byggnadsstyrelsen, varom fråga nu föreligger, utan i stället är det lantmäteristyrelsen, som det är fråga om. Det är den enda statsmyndighet, som det nu kan vara tal om att sätta över dessa herrar — och anse ni verkligen det för stadssamhällena själva vara så lyckligt att vara betjänade av personer, som över sig icke äga någon annan kontroll än byggnadsnämnderna i städerna? Jag förstår i viss mån det talet, när det kommer från de stora städerna med deras utvecklade förhållanden, med deras kan- ske i många fall mycket skickliga tjänstemän i denna bransch, men jag förstår det ej, när det kommer från de mindre städerna, som omöj- ligen äro i tillfälle att i allmänhet sett förskaffa sig fullt jämförliga krafter. Nu säga herrarna: då hade det väl varit ett lämpligt sätt att dela så, att de större städerna hade fått denna frihet, som reser- vanterna förfäktat så tappert, och de mindre städernas mätningssväsen fått falla under lantmäteristyrelsen. Ja, det är en tanke, som jag för min del varit inne på, men det har enligt mitt förmenande stran- dat på svårigheten att avgöra var gränsen skulle sättas mellan dessa större och mindre städer, samt därpå, att det mycket väl kan hända, att å ena sidan det i en något mindre stad kan finnas en person, som kan bära upp en sådan självständig ställning, som herrarna nu önska för sina mätningssmän i storstäderna, och å andra sidan i en större stad en person av de kvalifikation, att han mycket väl behöver den kontroll, som kan ligga i en överordnad myndighet. Och jag vill vidare säga, att skulle lantmäteristyrelsen tagit sig något oråd före... ja, jag får säga, att jag har aldrig under hela min riksdagstid hört en sådan utpräglad förskräckelse för någon styrelse, som herrarna, samlade i en lång falang för städerna, hysa för kungl. lantmäteristy- relsen. Den måtte vara något rysligt farligt?! Det måtte ligga något under den sak, som gör, att det är en sådan animositet från herrarnas sida. Och så snart, mina herrar, det i riksdagsfrågor blandas in något personligt, då blir jag alltid betänksam, då försöker jag att ställa mig

*Om mätningss-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

på den sidan, där den mest opartiska utredningen skett, i detta fall på Kungl. Maj:ts sida — en Kungl. Maj:t, som jag ju ej har anledning att i liv och död kläda blodig skjorta för, fastän jag i dag gör det, så gott jag kan.

Här har sagts, att ett yttrande, som herr statsrådet uppläst från herr Dahlberg, ej skulle ha så mycket att betyda på grund av »det förhållande, vari han står till motionen» — tror jag det sades. Ja, det får den ärade talaren på Stockholmsbänken förlåta oss, att det intima förhållandet hade utskottet ej någon kännedom om och kanske icke statsrådet heller. Herr Dahlberg har dock fällt det yttrande, som lästes upp av statsrådet, och det vet jag, att han åtminstone hade den åsikten då, men om han ändrat sig sedan vet jag ej. Det är ju möjligt.

Sedan ber jag att få säga herrarna, att vi inom utskottet ansågo den kontroll, som byggnadsnämnderna kunna åstadkomma, ej vara tillräcklig och ändå mindre den kontroll, som den ärade representanten för »rikets största byggnadsnämnd» förklarade vara tillräcklig, nämligen »parternas intressen i saken». Denna kontroll kunna vi från allmän rikssynpunkt ingalunda anse vara tillfylles. Vi tro, att det kan hända, att om herrarna av statsintresset få sin vilja igenom, få dessa herrar mättningsmän såsom fullständigt okontrollerade personligheter i samhällsförvaltningen, då kan den dag komma, när ni bli ganska litet belåtna med att så blivit förhållandet, och i alla händelser har det synts oss, att det är vår plikt som lagstiftare att icke mot all sed och allt bruk inom statsorganisationen i övrigt sätta dessa tjänstemän absolut oberoende av högre sakkunnig myndighet.

Det är på grund av detta, herr greve och talman — med avseende å herr Wohlin skall jag be att få återkomma, när vi komma till den rätta punkten — som jag ber att få yrka bifall till utskotts-förslaget.

Herr Träff: Ja, herr talman, jag skall bara lämna en liten förklaring till vad statsrådet Nilsson antydde angående byggnadsnämndens uttalande från Mjölby. Det har tillkommit på den grund, att byggnadsnämnderna voro rädda, på något oförklarligt sätt för övrigt, som jag ej fått klarhet i, varför de gingo på den linjen. De hade nämligen inbillat sig, att om de gingo med på detta förslag, som här gjorts av motionärerna, så skulle det ovillkorligen inrättas en ny institution med en mättningsman extra, och det är det, som de varit rädda för. I övrigt är det helt naturligt, att när en byggnadsnämnd får sig sådana digra luntor tillskickade och då därtill kommer ett föreläggande att yttra sig på vissa dagar, som här faktiskt föreskrivits, så är det väl ej otänkbart, att yttrandet också blir där-efter. Och jag är alldeles övertygad om, att med denna skyndsamhet, som var föreskriven angående yttrandet, och med den svaga kompetens på detta område, som det ju måste erkännas, att byggnadsnämnderna i allmänhet besitta, är det alldeles klart, att de ej kunde tränga in i själva grunden.

Nu säger herr Aaby Ericsson, att han ej kan förstå de små stä-

dernas, de små samhällenas animositet mot att bli stållä under gemensam mättningsstadga och emot att få en överhöghet över sig. Jag är faktiskt ej emot detta, jag bara ifrågasätter, huruvida lantmäteristyrelsen är den rätta myndigheten, och vi ha i motiveringen till vår reservation sagt att »I händelse av bifall härtill förutsättes att för nödig tillsyn över mättningsväsendet i städerna kommer att inrättas något särskilt tillsynsorgan inom byggnadsstyrelsen, varom givetvis Kungl. Maj:t i så fall skulle komma att framställa förslag i samband med det vidare ordnandet av mättningsväsendet i rikets städer och stadsliknande samhällen.» Ja, det är det vi åsyftat. Vi tycka bara, att det här i alla fall faktiskt ej är utrett, huruvida ej det mättningsväsende, som nu föreligger som en gemenskap för både städer och landsbygd, behöver uppdelas, huruvida det ej är ett faktum, att städerna dock behöva sin särskilda mättningsförordning, och det är detta, som vi ha tryckt på. Om en sådan utredning, menar jag, som här är begärd, kan man väl ändå ej säga, att man därmed vill ställa sig utan den tillsyn på sina handlingar, som jag är villig att erkänna, att små städer och små samhällen behöva.

Sedan var det ju något, som herr statsrådet också yttrade om att reservanterna hade gått längre än motionärerna. Ja, det är någon oförklarlighet, som jag för övrigt ej vet, varför motionärerna ej tänkt på i samband med det, att de motionerat om att lägga exempelvis denna stadsbyrå hos byggnadsstyrelsen. Eller (den tanken, som de där hade,) att de icke samtidigt tänkte sig att omnämna, att anslaget till stadsbyrå hos lantmäteristyrelsen skulle utgå, men det funno vi helt naturligt som en konsekvens av vårt yrkande, att man måste sänka anslaget till lantmäteristyrelsen i samma mån som det ifrågasattes minskning av personalen där. Vi ämnade således framställa ett yrkande i den vägen, när vi komma till punkten om anslag till lantmäteristyrelsen.

Herr statsrådet Nilsson: Ja, endast en mycket kort replik till den siste talaren! Han förklarade såsom en anledning till att svaret från byggnadsnämnden i Mjölby fått den form, som det har, att man hade kort tid på sig och så oerhört stora luntor att gå igenom. Men då skulle jag vilja säga, att om man har kort tid på sig, så brukar man vara synnerligen försiktig i sina uttalanden. Men denna visdomsregel har byggnadsnämnden i Mjölby uppenbarligen icke följt, ty dess uttalande är synnerligen bestämt till förmån för enhetliga bestämmelser för rikets städer och landsbygd.

Herr von Hofsten: Under diskussionen har herr Aaby Ericson berört intressena i denna fråga beträffande de medelstora och större städerna. Såsom varande f. d. representant för en mindre stad i en tjänsteställning, där jag i detalj följt dessa frågor så att säga dagligen så kan jag ej annat än vitsorda, att även de mindre städernas intressen i detta fall fullkomligt sammanfalla med de större städernas. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet betonade, att de mindre städernas intressen i detta hänseende sammanfalla

Om mätningssyn-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

med landsbygden. Så är ej förhållandet. Det är helt andra synpunkter i mätningshänseende, som i de mindre städerna göra sig gällande. Det är ej alls några jordbrukssynpunkter. Visserligen kan det ligga några utägor intill städerna, som brukas som lantbruk, men det blir i alla fall mera tomtintressen, som där göra sig gällande. Och det vore väl märkvärdigt, om man skulle påtvinga städerna, när de nu enstämmigt begära att bli befriade från ett underläggande under lantmäteristyrelsen, en sådan uniformitet. Deras praktiska, estetiska och ekonomiska intressen i detta hänseende gå i helt annan riktning än den verksamhet, som lantmäteristyrelsen huvudsakligen bedriver. Och det är ej fråga om, att icke kontroll, såsom herr Aaby Ericsson betonade blir behövlig. I det fallet går ju reservationen ut på att byggnadsstyrelsen i stället skulle utöva denna kontroll. Och byggnadsstyrelsen är en myndighet, som byggnadsnämnderna så att säga, dagligen ha beröring med. Byggnadsstyrelsen känner städernas intressen, och det blir ett annat samarbete.

Jag ber även från synpunkten av de mindre städernas intressen att få yrka bifall till reservationen.

Herr von Geijer: Herr greve och talman! Egentligen är jag förekommen av den siste ärade talaren och de synpunkter, som han framlade, önskade jag framlägga. Jag begärde ordet närmast med anledning av den ärade utskottsordförandens anförande, och herr von Hofsten har ju delvis bemött detta. Jag skall också be att få understryka, att även jämförelsevis små städer känna precis detsamma, som för de större här framförts. Det är vidare — det vill jag ännu en gång stryka under — icke en tanke på att man vad städerna beträffar söker komma undan kontroll, detta måtte väl framgå av det hela, och dessutom står det ju tydligt utsagt i reservationen, att det är meningen, att man skulle få in detta mätningssväsnet under byggnadsstyrelsen, under dess kontroll sålunda. Detta särskilt av det skäl, som framförts av herr Tengdahl, att dessa lantmäteriförordningar nära sammanhånga med våra stadsplaner.

Nu är jag framme vid en annan sak, som jag vill förutskicka, närmast med anledning av vad herr Wohlin yttrade. Vad är lantmäteristyrelsens egentliga uppgift? Jo, att utöva den högsta ledningen vid verksamheten för delning av jord på landet. Jag undrar, om icke det starka intresse, som är för handen på lantmannahåll, att jämväl städerna skola ligga under lantmäteristyrelsen, beror på att man tänker på laga skifte — den form av delning som är ofta förekommande på landet och som är en synnerligen ömtålig och svår sak — och att man tycker, att om detta viktiga institut kräver en enhetlig ledning, så böra direktiven vara enhetliga och lämpligen ligga på lantmäteristyrelsen. Jag vill då erinra om — det sade visst redan herr Lamm — att laga skifte förekommer så ytterst sällan i städerna. Jag har varit ledamot av magistrat i 25 år och har, fastän magistraten i städerna är ägodelningsrätt, därunder icke haft ett enda laga skifte. Det kan ju bero på de lokala förhållandena, men det är väl ändå något signifikativt. Laga skifte förekommer i stad ytterst säll-

lan. Man väljer andra vägar, som t. ex. att man slår sig ihop och köper flera fastigheter eller åtskilda delar av samma fastighet och från den sålunda uppkomma enheten avstyckar de önskade nya enheterna. Det går lättare och är bekvämare än ett omständligt laga skifte. Sådant användes icke gärna. Det kan inträffa, som herr Lamm säger, då man inkorporerar ett stort område, men oavsett detta blir det ju ändå undantag. Det är dessutom meningen, att det fortfarande skall vara regel, att kontrollen över laga skifte skall ligga hos lantmäteristyrelsen. Men jag undrar, om ej det är denna synpunkt, som jag nyss berörde, som vållat att lantmannarepresentanterna här ha tyckt, att städerna vilja på detta område vara utan någon ledning, och att, då de ha insikt om, att just på detta område behöves det ledning, de önska kvarhålla städerna under lantmäteristyrelsens kontroll. Det är denna synpunkt, som jag främst har velat framhålla. Ser man efter, vilka förrättningar, som skulle dragas in under lantmäteristyrelsen, så är det ju de i 2, 5 och 6 kap. i stadsplanelagen omförmälda tomtmätning, avstyckning och vidare laga skifte. Vad beträffar detta sista har jag redan sagt, att det ytterst sällan har någon tillämpning, men beträffande tomtmätning och avstyckning vill jag på grund av personlig erfarenhet påstå, att om några frågor sammanhånga nära med stadsplanefrågorna, så är det just dessa. Jag vill emellertid erinra om att det ingalunda blir under enhetliga former som alla ifrågasvarande förhållanden komma att skärskådas och kontrolleras. Fråga om förändring av tomtområde skulle icke gå till lantmäteristyrelsen, ej heller fråga om sammanläggning av område, som icke ingått i tomtindelning, sådana frågor skulle fortfarande vara utanför lantmäteristyrelsen. Då uppstår väl snarare den risken, om lantmäteristyrelsen har rättighet att gripa in på vissa områden, men icke på andra, som rätt så nära sammanhånga med dessa, att just den farhågan skall bli verklighet, som städernas representanter framhålla, nämligen att de skulle komma att snöras in i kanske rätt så byråkratiska former, då verkligen städerna — och jag tror, att man kan våga påstå detta — med stor noggrannhet sköta just dessa saker. Det är dock ingalunda ensamt byggnadsnämnderna, som bestämma härom, det vill jag påpeka. Det är magistraterna också, vilka fungera som ägodelningsrätter. Deras åliggande är, bland annat, att följa dessa saker, vilket de också göra. Jag medger, att det finns städer, som icke hava magistrat, men de kunna väl på ett eller annat sätt hjälpas genom att man skaffar bemyndigande för stadsstyrelsen. Jag erinrar dock om att det generellt heter, att det, som åligger magistraten, också skall åligga stadsstyrelserna, så att från dem kan det även bli ett rätt så stort ingripande i denna sak.

Herr Aaby Ericsson sade jämväl, att han trodde sig skönja ett personligt intresse bakom städernas, att det var en eller annan personlig — ja, det gör detsamma vad det var för ett personligt moment, som inverkade. Jag vill på det bestämdaste förneka detta. Tror man verkligen, att så gott som alla stadsrepresentanterna skulle vara enhälliga i att vilja avstycka detta förslag just på grund av en sådan synpunkt? Nej, förvisso icke! Det är reala skäl — det vill

*Om mätning-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Om mätningss-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)

jag alldeles bestämt påstå — och ingenting annat, som ligger bakom. Och det var med tillfredsställelse jag hörde, att herr Aaby Ericsson just sade detta, så att jag fick tillfälle att stryka under, att någon sådan bakgrund icke finnes, utan att enhälligheten verkligen beror på kännedomen om att vår stadsplanehistoria skulle kunna bli va li-
dande, om detta genomfördes.

Herr greve och talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Friherre A d e l s w ä r d: Herr greve och talman! Om det skulle göras oss mera vittne behov, så vill jag ej underlåta att såsom representant, även jag, för ett litet stadssamhälle intyga, att jag fullkomligt delar den mening, som nyss blev uttalad av representanter för småstäderna Lidköping, Trälleborg och Mjölby. Jag är av den bestämda uppfattningen, att det icke är av något intresse för de små städerna, att deras mätningssväsen kommer under kontroll av lantmäteristyrelsen. Nu riskerar jag visserligen, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet band sina papper har något yttrande av byggnadsnämnden i Åtvidaberg, som måhända går mig emot men jag vill förebygga detta med att, beträffande värdet av sådana intyg, instämma i vad den ärade representanten från Mjölby nyss sade. När dylika remisser komma till sådana små samhällen åtminstone, som icke hava så stora krafter till förfogande, så blir bedömandet av de frågor, som äro remitterade, ofta beklagligen mycket litet värt, och jag tror, att det är förhållandet även i förevarande fall.

Jag ber, herr greve och talman, på anförda grunder att även jag få ansluta mig till reservationen, till vilken jag yrkar bifall.

Herr Ericsson. Aaby. Ja, först endast en liten replik till den siste ärade talaren. Måste det icke vara större behov av kontroll, när de uttalanden, som just äro gjorda över förslaget av personer, som äro mätningssmän i stadssamhällena, underkännas till den eminenta grad, som den siste ärade talaren gjorde. Det är väl de, som fått till sig remitterad denna fråga från Kungl. Maj:t. Om icke deras namn står under, utan namnet på en pamp av något högre grad, är det väl ändå de, som redigerat respektive yttranden. Och nu underkännas dessa. Bevisar icke detta att dessa mätningssmän kunna behöva kontroll.

Men det var icke för att säga detta, som jag begärde ordet, utan därför att det synes mig, som om herrarna glömt att först och främst vid sidan av städerna ligga icke mindre än 215,000 hektar svensk jord, som härigenom skulle vid en del förrättningar undandragas, enligt vår mening den mest sakkunniga behandlingen. Därtill kommer, att det icke är allenast städer och mindre städer utan stadsliknande samhällen, som det är fråga om här. Tro icke herrarna, att det ändå tål att tänka på två gånger, innan ni ge dessa mätningssmän i de mindre städerna och stadsliknande samhällena fullmakt in blanco att endast under kontroll av byggnadsnämnderna styra och ställa med mätningarna hur dem bäst synes?

Jag vidhåller mitt yrkande.

Friherre A d e l s w ä r d: Herr greve och talman! Jag ber endast att få göra en liten replik till den siste ärade talaren.

Det är icke riktigt samma sak för en myndighet i en stad att yttra sig över en remiss av ett stort lagförslag som att övervaka mättningsväsendet. När det rör speciellt ens egen stad, har man naturligtvis ett helt annat intresse och möjlighet att tillgodose stadens bästa på ett helt annat sätt än då det gäller frågan om ett uttalande över en remiss av ett lagförslag. För övrigt är jag också av den meningen, som flera hava uttalat här förut, att det kontrollerande organet i sista hand icke behöver uteslutande bliva byggnadsnämnderna, utan att det finnes möjlighet att erhålla en högsta kontroll även av byggnadsstyrelsen.

*Om mättnings-
väsendet i
rikets städer
m. m.
(Forts.)*

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt därunder framkomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i punkten I av den utav herr Träff m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen, och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 67 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i punkten I av den utav herr Träff m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 26;

Nej — 93.

Punkterna 2—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts under punkt 9 i förevarande proposition gjorda framställning samt med avslag å punkt 2 i den av herr Norman m. fl. väckta motionen

*Ny stat för
lantmäteri-
styrelsen.*

Ny stat för
lantmäteri-
styrelsen.
(Forts.)

dels godkänna det i utlåtandet intagna förslag till stat för lantmäteristylelsen, att tillämpas från och med år 1921, ävensom där sammastädes intagna villkor och bestämmelser för åtnjutande av å samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara,

att envar, som med eller efter den 1 januari 1921 tillträdde ordinarie befattning i lantmäteristylelsen, skulle vara pliktig att underkasta sig berörda villkor och bestämmelser; samt

att förutvarande innehavare av ordinarie befattning i nämnda styrelse, vilken icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmälde, att han ville övergå till den nya avlöningsstaten och underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunde därtill förbindas, skulle varda bibehållen vid de honom enligt dittills gällande avlöningsstat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels ock höja ordinarie anslaget till lantmäteristylelsen från 73,000 kronor med 81,800 kronor till 154,800 kronor.

I punkten II av förenämnda reservation hade föreslagits, att riksdagen måtte,

dels godkänna en i reservationen införd stat för lantmäteristylelsen, att tillämpas från och med 1921, ävensom de i utskottsutlåtandet å sid. 37—39 intagna villkor och bestämmelser för åtnjutande av å samma stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara, att envar, som med eller efter den 1 januari 1921 tillträdde ordinarie befattning i lantmäteristylelsen skulle vara pliktig att underkasta sig berörda villkor och bestämmelser; samt

att förutvarande innehavare av ordinarie befattning i nämnda styrelse, vilken icke före viss av Kungl. Maj:t bestämd dag anmälde, att han ville övergå till nya avlöningsstaten och underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen därtill kunde förbindas, skulle varda bibehållen vid de honom enligt dittills gällande avlöningsstat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranleddes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom;

dels ock höja ordinarie anslaget till lantmäteristylelsen från 73,000 kronor med 62,900 kronor till 135,900 kronor.

Herr Tr ä f f: Herr greve och talman! Jag skall med anledning av frågans utgång i övrigt helt kort be att få yrka bifall till reservationen i denna del.

Herr W oh l i n: Herr talman! Jag ber att få yrka återremiss till utskottet.

Herr E r i c s s o n, A a b y: Herr greve och talman! Den siste ärade talarens yrkande var alldeles utan motivering, och därför står

jag frågande, varthän han syftar. Vid yrkande om återremiss brukar alltid uttalas, i vilket hänseende utskottet skall taga en fråga under förnyad behandling, och då något sådant uttalande nu icke föreligger, får jag yrka avslag på den av herr Wohlin gjorda framställningen.

*Ny stat för
lantmäteri-
styrelsen.
(Forts.)*

Herr Wohlin: Mitt yrkande om återremiss ansluter sig givetvis till kammarens nyss fattade beslut angående den ifrågasatta stadsbyrån samt till mina i ett föregående anförande framförda synpunkter på hela omorganisationsfrågan. Även om tiden är långt framskriden, borde dock jordbruksutskottet kunna taga frågan om lantmäteristyrelsens omorganisation under förnyat övervägande.

Herr Ericsson, Aaby: Med hänsyn till det av herr Träff framställda yrkandet, anser jag, att någon återremiss icke är behöfelig, utan att kammaren i full överensstämmelse med sitt nyss fattade beslut kan bifalla herr Träffs yrkande beträffande denna punkt.

Skulle det emellertid vara en annan del av denna punkt, som herr Wohlin önskar behandlad på annat sätt, så står jag fortfarande lika oförstående, vart han syftar med sitt yrkande om återremiss.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande nu föredragna punkt yrkats: 1:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i punkten II av herr Träffs m. fl. reservation; samt 2:o) att punkten skulle visas åter till utskottet.

Därefter gjordes propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till det under 1:o) här ovan upptagna yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 8.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts under punkterna 10 och 11 i förevärande proposition gjorda framställningar

dels höja nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg från 140,000 kronor med 110,000 kronor till 250,000 kronor;

dels ock höja samma huvudtitels ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar från 710,000 kronor med 290,000 kronor till 1,000,000 kronor.

Herr Träff: Ja, såsom konsekvens av de föregående besluten måste man ändra summorna i huvudtiteln också, på sätt som framgår av vår reservation i slutet av betänkandet. Jag ber, att få yrka bifall till reservationen.

Efter härmed slutad överläggning gjordes propositioner, först

*Ny stat för
lantmäteri-
styrelsen.
(Forts.)*

på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare, i enlighet med herr Träffs yrkande, på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av kammarens beslut rörande punkten 7; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.*

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för domänverkets personal ävensom fem i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 5 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 271, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket att träda i tillämpning från och med den 1 januari 1921;

dels besluta, att under erforderlig övergångstid reduktion i den i 21 § av samma reglemente angivna semestertiden skulle vidtagas i den mån sådant påkallades av bristen på övad reservpersonal eller andra omständigheter, därvid borde tillses, att i den mån olika semestertid ansåges böra stadgas för befattningshavare tillhörande samma lönegrad, äldre befattningshavare så vitt möjligt komme i åtnjutande av längre semester än yngre befattningshavare av sådan grad;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t finge utfärda nödiga bestämmelser i fråga om övergång på ny stat för personal vid domänverket;

dels ock besluta, att, där tjänsteman vid domänverket med tillämpning av nu gällande avlöningsbestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen i förskott, skulle vid ingången av år 1921 till honom på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning han vid utgången av år 1920 innehade, i förskott uppburit för januari månad 1921, om de hittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjöt fri bostad jämte fritt bränsle och eventuellt fri belysning, skulle ökas med värdet, enligt domänstyrelsens uppskattning, av denna förmån för en månad.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta motioner nämligen

1:o) nr 257 i första kammaren, av herr *Andersson, Gunnar*, vari hemställes, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 271 angående lönereglering för domänverkets personal och

att riksdagen i dess ställe måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utarbetande av och framläggande för riksdagen av förslag till lönereglering för domänverkets personal, förutsättande en omorganisation av domänverkets tjänstebefattningar, ledande

framförallt till att den större dugligheten och ekonomiska förmågan vid revirförvaltningen erhöles högre avlöning ävensom att inom verket personalen måtte kunna förflyttas på för förvaltningen lämpligaste sätt, samt

att riksdagen behagade medgiva, att det förslag till avlöningsreglemente, som inginge i Kungl. Maj:ts proposition nr 271, måtte provisoriskt tillämpas under 1921;

2:o) nr 263 i första kammaren, av herrar *Rosén* och *Modig*, likalydande med nr 391 i andra kammaren av herr *Nilsson* i *Launderyd* m. fl., vari hemställdes att riksdagen måtte besluta på det sätt bifalla propositionen nr 271, att § 9 i avlöningsreglementet erhöles den innebörd och uppställning, som samma paragraf ägde i det av kommunikationsverkens lönekommitté den 18 december 1919 afgivna betänkandet;

3:o) nr 264 i första kammaren av herr *Barthelson*, vari hemställdes, att riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts propositioner till riksdagen angående lönereglering för domänverkets personal med den ändring

att arvode till generaldirektör och chef för domänverket utginge med 30,000 kronor för år samt till överdirektör och souschef vid domänverket med 18,000 kronor för år;

att kallortstillägg utginge till domänverkets tjänstemän efter samma grund, som för tjänstemän inom övriga affärsdrivande verk vore stadgat;

att lönegrupperingen skedde efter en skala, vari dyrt utginge med 4 tiondedelar, svårskötthet med 4 tiondedelar och ödslighet med 2 tiondedelar;

att domänfullmäktiges arvode utginge med 4,000 kronor för år. samt 4:o) nr 392 i andra kammaren, av herr *Bäckman* m. fl., vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att skogsingenjör skulle uppflyttas i 9 lönegraden, grupp C.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på återopade grunder hemställt,

1) att riksdagen måtte

a) med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och motionen nr 257 i första kammaren ävensom av motionerna nr 263 i första kammaren och nr 391 i andra kammaren samt motionen nr 392 i andra kammaren,

dels provisoriskt för år 1921 godkänna det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket, att träda i tillämpning från och med den 1 januari 1921, med däri av utskottet i utlåtandet angivna förändringar;

dels besluta, att under erforderlig övergångstid reduktion i den i 21 § av samma reglemente angivna semestertiden skulle vidtagas i den mån sådant påkallades av bristen på övad reservpersonal eller andra omständigheter, därvid borde tillses, att i den mån olika semestertid ansåges böra stadgas för befattningshavare, tillhörande samma lönegrad, äldre befattningshavare så vitt möjligt komme i

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Lönereglering för domänverkets personal. (Forts.) åtnjutande av längre semester än yngre befattningshavare av sådan grad;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t finge utfärda nödiga bestämmelser i fråga om övergång på ny stat för personal vid domänverket;

dels ock besluta, att tjänsteman vid domänverket med tillämpning av nu gällande avlöningsbestämmelser ägt uppbära någon del av avlöningen i förskott, skulle vid ingången av år 1921 till honom på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad tjänstemannen skulle hava i den befattning, han vid utgången av år 1920 innehade, i förskott uppburit för januari månad 1921, om de hittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, vilket belopp för tjänsteman, som utöver kontant avlöning åtnjöt fri bostad jämte fritt bränsle och eventuellt fri belysning, skulle ökas med värdet, enligt domänstyrelsens uppskattning, av denna förmån för en månad.

b) i anledning likaledes av motionen nr 257 i första kammaren i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förnyad utredning angående löne- och organisationsförhållandena vid domänverket med beaktande i den mån så kunde befinnas lämpligt av de i motionen angivna synpunkterna samt framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda;

2) att motionen nr 264 i första kammaren, i den mån den ej kunde anses besvarad genom vad utskottet under 1) anfört, ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anmälts av herrar *Sjöblom* och *Barthelson*, som yrkat provisoriskt antagande av Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.

Herr *Barthelson*: Herr talman, mina herrar! Såsom herrarna torde finna så har jag jämte en ledamot av andra kammaren, herr *Sjöblom*, reserverat mig emot det föreliggande utskottsbetänkandet rörande lönereglering till domänverkets personal.

Jag ber då först att få erinra därom, att Kungl. Maj:t under det senaste året framlagt för riksdagen förslag till lönereglering för samtliga affärsdrivande verk med undantag av domänverket, liksom ock att riksdagen antagit de löneregleringsförslag för dessa förstnämnda verk, som Kungl. Maj:t då framfört. Att nu domänverket kommit sist, kan ju bero därpå, att de övriga verken hava starka organisationer i sina fackförbund, vilket gör, att de kunna få mera inflytande på lönefrågor än domänverkets tjänstemän kunna få. Kungl. Maj:t har utgått från, att domänverkets tjänstemän skulle i avlöningshänseende fullt jämföras med eller åtminstone i det stora hela jämföras med de övriga affärsdrivande verkens. Utskottet har emellertid utan vidare avstyrkt detta Kungl. Maj:ts förslag och gått på en annan linje. Det synes mig mycket märkligt, att utskottet så gör, då det väl ändå här gäller ett verk, som åtminstone i avseende på inkomster står främst bland alla de affärsdrivande verken, och då domänverkets

personal i avseende på utbildning och i avseende på sitt arbete ej är de andra verkens personal underlägsen.

För att visa, vad domänverkets verksamhet betyder, skall jag be att få framhålla, att affärsobjektet motsvarar cirka 23 % av landets hela skogsareal och 36 % av landets hela utmarksareal, att nettoinkomsterna under det senaste året varit över 40 miljoner kronor. Se vi på vad de särskilda reviren lämna, så framgår därav betydelsen av jägmästarnas arbete och det ansvar för det ekonomiska resultatet av statens skogsdrift, som åvilar dem. På 37 revir voro nämligen inkomsterna år 1919 mellan 100,000 och 300,000 kronor och utgifterna mellan 100,000 och 200,000 kronor. På 42 revir voro inkomsterna mellan 300,000 och 500,000 kronor och utgifterna mellan 200,000 och 300,000 kronor. På 40 revir voro inkomsterna mellan 500,000 och 1,000,000 kronor och utgifterna mellan 300,000 och 500,000 kronor och på 5 revir voro inkomsterna över 1 miljon kronor och utgifterna över 500,000 kronor allt per revir räknat.

Dessa siffror visa ju tydligt, att en jägmästares tjänst kan jämföras med en förvaltares i enskild tjänst, med en disponents. Detta gör, att det finnes en skarp konkurrens om dessa tjänstemän från den enskilda industriens sida. Jag vill icke påstå, att man vid en löne-reglering absolut skall taga hänsyn till denna konkurrens, så att den skall vara en avgörande faktor, men det synes mig dock ändå tämligen naturligt, att man också håller ögonen fästade litet på denna sak. Det är också mot bakgrunden av domänverkets betydelse för statens ekonomi, som Kungl. Maj:t har ställt sitt löneförslag, som Kungl. Maj:t förut framlagt för de övriga affärsdrivande verken. Kungl. Maj:t vill icke sätta domänverkets tjänstemän på lägre avlöning än tjänstemännen inom de övriga verken. Herr statsrådet har ju kraftigt understrukt detta. Han säger bland annat: »Det är särskilt en omständighet, som icke synes hava blivit vederbörligen beaktad, nämligen den ekonomiska betydelsen av den jämförelsevis självständiga och fria verksamhet, som måste tillkomma skogsstatspersonalen. Vid övriga affärsdrivande verk sker tjänstgöringen efter detaljerade reglementen eller andra föreskrifter, vilka skola av tjänstemännen ytterst noga och vaksamt iakttagas, vilket förvisso kräver stor plikttrohet, uthållighet och nit. Vid skogsstaten är verksamhetens resultat däremot i hög grad beroende av den enskilde tjänstemannens initiativ, företagsamhet och förmåga att bedöma förhållandena. Både vid avverkningar, skogskulturer och försäljningar, ja vid snart sagt alla skogsmannens arbeten är det ekonomiska resultatet avhängigt av den skicklighet och klokhets, varmed han gått till sitt verk. På grund av arbetets natur är det oundgängligt, att han erhåller en vidsträckt rätt till att själv träffa avgörande i dessa hänseenden.» Och så säger herr statsrådet på ett annat ställe: »Ett beslut av honom i en skogsfråga kan till sina verkningar sträcka sig över generationers livslängd. Vad jämförelsen med vattenfallsverket beträffar må särskilt framhållas, att skogsmannen arbetar med levande material — skogen —, vars utveckling måste oavbrutet följas och befrämas och vilket från år till

*Löne reglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

är ter sig i förändrad gestalt och kräver förändrat behandlingssätt. Själva förvaltningsobjektet är underkastat en ständig nyskapning.» Jag bör kanske nämna, att den förberedande behandlingen av denna fråga har skett genom samma kommitté, som framlagt förslagen till lönereglering för de övriga affärsdrivande verken, med förstärkning av tre andra personer, som skulle representera skogsväsendet. Kommitténs 10 ledamöter kommo icke överens. Sex stycken ville deplacera skogsmannakåren. De ville sätta den i lönehänseende lägre än de övriga, under det att minoriteten ansåg, att den borde jämsättas i löneavseende med de övriga affärsdrivande verken. Kungl. Maj:t har, som jag nyss nämnde, icke velat gå med på denna deplacering, utan påvisat ohållbarheten av en sådan ståndpunkt. Emellertid gäller frågan här, såsom herrarne kunna finna: skola skogsstatens tjänstemän jämsättas med tjänstemännen i de övriga affärsdrivande verken, eller skola de ställas på en annan lägre ståndpunkt? Det är ganska betecknande för situationen inom jordbruksutskottet i denna fråga att på samma gång jordbruksutskottet hävdar den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t liksom även statskontoret och domänstyrelsen samt minoriteten i lönekommittén hävdat, att det bör vara full likställighet mellan dessa verk, utskottet det oaktat vidtager den åtgärden att sätta hela personalen så gott som över hela linjen i en löneklass lägre än de övriga verken.

Det synes mig, som om utskottet bort efter sin motivering hava gjort tvärt om. Anledningen till att utskottet så gör förebäres vara den motion som i frågan framburits av professor Gunnar Andersson i denna kammare, i vilken motion hemställes om viss åtgärning. Det är dock att märka, att i professor Anderssons motion yrkas bifall till Kungl. Maj:ts förslag såsom ett provisorium. Han anser, att det vore orättvist att gå den väg, som utskottet föreslår. De synpunkter, som äro framkomna i herr Anderssons motion och som enligt utskottets mening skulle utredas, äro dock, mina herrar, redan utredda, åtminstone till större delen av tvenne kommittéer. Detta förhållande tyckes hava varit jordbruksutskottet obekant. I herr Anderssons motion framhålles det, bl. a. att han vill hava högre lön för chef och souschef än i kungliga propositionen föreslås. Dessutom vill han, att revirförvaltarna skola kunna förflyttas. På det sättet vill han erhålla större rörlighet i avseende å revirförvaltningen, vidare vill han hava en försäljningsbyrå i domänstyrelsen och föreslår införandet av ett premieringssystem. Detta är, såvitt jag kan finna de huvudsakliga punkterna, varpå en utredning enligt utskottets mening skulle ske. Inom skogsväsendet hava vi som nämnt haft tvenne kommittéer, som sysslat med utredningar på dessa områden, nämligen beträffande såväl en omorganisation av domänverket som om vården av de allmänna skogarna. Det synes mig under sådana förhållanden märkvärdigt, att man kan komma med ett förslag om ny utredning, därför att man vill förhindra en reglering av skogsstatens löner, en lönereglering, som tjänstemännen nu ansett sig säkra på, sedan de hört, att Kungl. Maj:t framlagt förslag därom till riksdagen, en lönereglering, som de för resten i många år hava väntat på.

Den kommitté, som tillsattes år 1911, i vilken för övrigt fyra riksdagsmän voro ledamöter, har i sitt betänkande föreslagit bland annat, att domänchefen skulle under sig erhålla en souschef, och »att byråindelningen i styrelsen, i den mån sig så göra låter, skall ske efter arbetets art», d. v. s. att den utredning, som man här begär på grund av herr Anderssons motion, om en särskild byrå för försäljningar, finnes redan besvarad i detta kommittébetänkande.

*Lonecgloring
for domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Vidare har kommittén också föreslagit, att jägmästare, »som tillika äro chefer för något kronans sågverk eller annan staten tillhörig industriell anläggning», skola tillerkännas särskilt tilläggsarvode. Kommitténs ståndpunkt även i denna detalj är således densamma, som herr Andersson intager, då han i sin motion föreslår vissa löneklasser för jägmästare. Kommittén har visserligen tänkt sig endast två klasser, under det att han föreslår flera men i realiteten är ju sålunda även denna fråga utredd.

Vidare har kommittén föreslagit, »att jägmästares å såväl kronoparks- som ecklesiastikrevir fullmakter endast skola avse viss tjänstegrad med därtill hörande löneförmåner, men ej visst revir; att Kungl. Maj:t på förslag av domänstyrelsen skall äga rätt att på administrativ väg till annat revir eller annan därmed jämförlig befattning förflytta jägmästare, som befinnes vara olämplig för den tjänst, han innehar».

Jag kan för min del sålunda icke förstå, att man nu, då det gäller en så viktig fråga som denna, skall kunna, såsom utskottet gör förorda en utredning synnerligast som den redan verkställda synes överensstämma med utskottets önskemål. Detta synes mig så mycket egendomligare efter herr vice ordförandens inom utskottet uttalande vid behandlingen av föregående ärende. Han yttrade nämligen då, att han för sin del hölle sig till den utredning, som Kungl. Maj:t lämnat och icke ville gå med några enskilda motionärers framställningar. Nu är det tvärt om, då det gäller skogsstaten. Då gällde det lantmätarna.

Jag vill också rörande utskottets betänkande framhålla ytterligare en sak. Utskottet säger, att det är med på denna begärda utredning, som eventuellt skulle leda till, att jägmästarna kunde förflyttas från ett revir till ett annat, men, säger utskottet, om det gäller en jägmästare, som skall förflyttas bort från ett bättre avlönat revir till ett sämre avlönat sådant, så skall han enligt utskottets mening också få den sämre lönen. Jag vädjar till herrarna, om detta kan vara klokt. Vad är det, som lockar till statstjänst? Vad är det, som gör, att man uppoffrar många år till studier, att man under många år går såsom extra ordinarie och knappast har något betalt alls? Jo, förhoppningen att nå den säkra platsen i statens tjänst. Om nu något sådant skulle hända, som utskottet här föreslår, att jägmästarna vid förflyttning skulle bliva skyldiga att taga lägre lön, skulle ju den säkerhet försvinna, som egentligen är det lockande för statstjänst. Det bleve uppenbarligen en maning till skogsstatens yngre, dugligare tjänstemän: Söken eder in på en annan bana! Och det synes mig, som om tidpunkten för ett sådant uttalande är synnerligen illa vald.

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

då vi nämligen nyligen sågo i tidningarna, att chefen för domänstyrelsen vänt sig till Kungl. Maj:t med begäran om högre avlöning för vissa tjänstemän, då det eljest vore honom omöjligt att kunna skaffa några sådana.

Sedan har också utskottet uttalat den förhoppningen, att det skulle kunna bli en indragning av revir som en följd av utredningen. Den lönereglering, som Kungl. Maj:t begär, besvarar utskottet på det sättet, att det deplacerar jägmästarna över lag, men den utsikten lämnas dem, att efter den nya utredningen de skola kunna förflyttas och få lägre lön, om den nämnd, som skall bestämma därutinnan, icke har funnit behag i jägmästarnas arbete, samt att revir skola indragas.

Allt detta blir för den unge extra, som nu går och knogar, en egen- domlig uppmuntran. Detta utskottets förslag är, tycker jag, för jägmästarekåren något, som den särskilt bör taga fasta på. Det synes mig i sin helhet alldeles orimligt.

Vad revirdelningen beträffar, så kan det faktiskt visas, att genom den revirdelning, som ägt rum efter år 1908 intensiteten i skogsskötsel ökats i högst avsevärd grad. Så är t. ex. förhållandet med hjälpgallringarna och de beståndsvårdande huggningarna, vilka äro av en så ofantlig vikt såväl med avseende på de direkta inkomsterna från skogarna, som ock för att öka tillväxten av bestånden. Statistiken visar oförtydligt, att dessa huggningar i ofantligt hög grad tilltagit i och med att denna revirdelning ägt rum.

I den kommitté, som jag nyss nämnde, den s. k. sörlandskommittén, har också efter en mycket grundlig utredning på detta område föreslagits den areal, som i regel borde finnas på ett revir i södra Sverige, och efter dessa principer är det, som revirdelningarna sista åren hava ägt rum.

Ja, herr talman, jag har i utskottets betänkande icke kunnat finna några bärande skäl för ett avslående av Kungl. Maj:ts proposition. Utskottet godtager principen om likställighet för kåren, men det handlar på ett annat sätt. Den ger den stenar i stället för bröd. Jag kan för min del icke vara med om detta handlingssätt mot en hel kår och kommer därför att yrka avslag å utskottets betänkande.

Jag har i denna fråga framlagt en motion, men det är ganska betecknande för den lösliga behandling utskottet ägnat detta ärende, att denna motion icke ens blivit av utskottet behandlad. Den är visserligen omnämnd med avseende på en punkt som rör avlöningen för domänstyrelsens chef och souschef, men ifråga om andra ganska viktiga punkter har den av utskottet lämnats utan avseende. Jag har nämligen i motionen framhållit nödvändigheten om viss ändring i Kungl. Maj:ts proposition för åstadkommande av full likställighet mellan samtliga affärsdrivande verk i lönehänseende och i enlighet härmed gjort yrkanden om ändringar i Kungl. Maj:ts förslag. Som frågan nu emellertid ligger, vill jag icke upptaga kammarens tid med denna motion, alldenstund jag nu icke kommer att yrka bifall till densamma.

För min egen del kan jag i det väsentliga instämma i det yrkande, som göres i herr Gunnar Anderssons motion. Som jag nämnde, sam-

manfälla min och hans motioner till stor del med det betänkande, som är avgivet av sörlandskommittén.

Jag ber nu att på grund av vad jag här anfört få hemställa om avslag å utskottets betänkande i vad detsamma berör lönestaten och i stället yrka, att provisoriskt för 1921 Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 271, angående lönereglering för domänverkets personal, måtte bifallas.

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Herr Ericsson, Aaby: Herr talman! Den siste ärade talaren sökte göra gällande, att utskottet hade intagit en synnerligen ovänlig ställning mot domänstyrelsens tjänstemannakår. Jag ber att på det allra bestämdaste få bestrida detta yttrande. Så är icke förhållandet, och jag skall lätt kunna visa, att jag har rätt i detta fall.

Hur har frågan förelegat inför utskottet? Jo, Kungl. Maj:t hade tillsatt en lönekommitté för att ordna domänverkets löneförhållanden och föreslå ändringar i organisationen. Vad inträffade då? Jo, att denna lönekommitté frågade vederbörande verk, i vad mån det ansåg en omorganisation behöfelig, och märkligt nog svarade domänverket, att det hade skett en hel del förändringar, så att någon omorganisation icke då ansåges vara av nöden, och detta trots att 1915 års kommittébetänkande, som den siste ärade talaren så ingående berörde, då förelåg. Man hade vidtagit inrättande av en överdirektörs- och en sousechefsbeftattning i domänstyrelsen samt av domänfullmäktiginstitutionen, och med denna »omorganisation», om den hedras med det namnet, var domänstyrelsen nöjd. Så hörde kommittén sig för hos Kungl. Maj:t, om Kungl. Maj:t det oaktat fordrade förslag till omorganisation och då svarades, att under sådana förhållanden behöfde icke kommittén syssla med detta. Kommittén gör då upp en lönereglering, där den, kan jag säga, lägger schablonen från de övriga affärsdrivande verkens löneregleringar på domänstyrelsens. Den gör sitt förslag till, kan jag säga, ett pärlstickeri i noggrannhet mellan dessa olika verk och förbisåg enligt mitt förmenande, att det förefinnes grundväsentliga olikheter dem emellan, och när nu detta lönekommitténs förslag så utformats, kom det märkvärdigt nog till det resultat, att domänverkets tjänstemän på grund av särskilda förhållanden skulle sättas en lönegrad lägre än de övriga affärsdrivande verkens.

Så kom frågan till Kungl. Maj:t. Då lyfte Kungl. Maj:t upp domänstyrelsens tjänstemän och utplånade den degradering i lönehänseende, som kommitté hade föreslagit. I denna form kom ärendet till utskottet. Där hörde vi då sakkunniga personer från olika håll, och när den ärade representanten i denna kammare herr Carl Gustaf Ekman hade hållit ett föredrag angående lönekommitténs uppfattning av frågan och särskilt om den behöfvlige förbättring för domänstyrelsen, som lönesatserna innebure, så var en stor del av utskottet övertygat om att det skulle vara det rätta att gå med på lönekommitténs förslag. Emellertid fanns det hos en del av utskottets medlemmar stora sympatier för detta förslag, som domänfullmäktige avgivit och som nu kommit under utskottets behandling genom den av herr Gunnar Andersson i första kammaren väckta motionen.

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

Då gällde det att jämka ihop dessa olika meningar, och då kom man med det förslaget, att man skulle taga herr Anderssons skrivelse-förslag angående omorganisation, vilket man ansåg innebära en ytterst viktig och god sak, men att man för de år, under vilka utredningen skulle pågå, skulle nöja sig med lönekommitténs förslag, som innehöll — märk väl orden — »*tillfällig löneförbättring*», ty det innebar ju en bestämd förbättring i lönehänseende. Nu är det ju så, att när riksdagen brukat begära en sådan utredning, har den i nio fall av tio också beslutat, att vederbörande kår skulle under utredningen kvarstå på den lönestandard, som den förut hade. Emellertid var utskottet — det skall jag be att få fästa den siste ärade talarens uppmärksamhet på — besjälade av den åsikten, att domänverkets tjänstemän *väl förtjänade en förhöjning i sina löner*, och jag vill även understryka, att utskottet i sin motivering sagt, att det tager avstånd ifrån den nedsättning en hel löneklass, som kommitténs förslag innebar för all framtid. Då kommitténs förslag innebar en löneförbättring, så ville utskottet tillerkänna denna förmån åt domänverkets tjänstemän under väntetiden på utredningen, och säger utskottet yttermera, att när utredningen kommit tillbaka, borde väl summan av lönerna kunna hållas, märk väl, inom Kungl. Maj:ts förslag en grad högre än lönekommitténs lönestandard — således en ytterligare förbättring för domänstyrelsens tjänstemän.

Varför ville vi icke gå med på motionärens förslag att redan under provisoriet ställa lönen på Kungl. Maj:ts förslag, d. v. s. på det högre? Jo, därför, att vi voro nog gamla riksdagsmän för att veta, att om skrivelsen komme till Kungl. Maj:t i den formen och utredning bleve verkställd, skulle vi få igen en kungl. proposition med betydligt mycket högre löner, än det nu vore fråga om, och det var icke utan, att vissa punkter i herr Anderssons motion också pekade på en enligt mitt förmenande allt för stor lönestegring. Därför ansågo vi inom utskottet det vara klokt icke att bibehålla dem på den låga ståndpunkt, de innehade — det ville vi icke — utan att införa lönekommitténs förslag, men vi sade tillika i skrivelsen, att vi väntade, att Kungl. Maj:ts förslag, när det komme tillbaka, skulle röra sig med de lönesummor, som Kungl. Maj:ts nuvarande förslag innebure.

Kan det kallas, det frågar jag den ärade representanten på Skaraborgsbänken, att visa ovänlighet mot domänstyrelsen? Det bestrider jag på det allra bestämdaste, och vad den ärade talaren yttrade om att vi skulle vara obekanta med 1915 års kommittébetänkande, ber jag också att lika kraftigt få bestrida. Här på bordet bredvid den plats jag intager ligger detta betänkande, och vi hava *väl* studerat detsamma. Men förhållandet är ju, att Kungl. Maj:t icke fäst något avseende vid detta betänkande, och vi inse mycket väl, att det är oriktigt. Den ärade talaren förebrädde mig, att jag endast ville fästa mig vid förslag från Kungl. Maj:t i ett tidigare ärende, men nu velat taga en enskild utredning. Nej, jag tager icke någon enskild utredning, och jag nöjer mig icke med den i 1915 års kommittébetänkande förebragta utredningen, ehuru den ju i vissa punkter är ganska lik herr Gunnar Anderssons förslag, vilket herr Andersson ju också

själv erkänt, utan jag vill, att denna utredning återigen skall tagas under omprövning. Men är det verkligen möjligt, att herr Barthelson kan hava något att invända emot att utskottet på detta sätt skjuter fram herr Anderssons motion och 1915 års kommittébetänkande till en förnyad prövning hos Kungl. Maj:t? Jag kan icke förstå, att vi hava olika meningar i denna fråga, ty vi kämpa ju för samma sak.

Utskottet har varit övertygat om att domänverket har den allra största betydelse för vårt land, en betydelse som i många avseenden är större än de övriga affärsdrivande verkens, enär domänverket kan mera inverka på det statsfinansiella området än dessa. Därför har utskottet redan nu velat höja deras löner och förordat, att de skola få ännu högre löner sedan, i vilket syfte utskottet tillstyrkt en ytterligare utredning, därvid stödjande sig på herr Anderssons motion och även på 1915 års kommittéförlag, i vilket just de mera dugliga tillerkännas större löneförmåner än till och med Kungl. Maj:t gått med på i sitt nuvarande förslag.

Jag vädjar till herrarna, som äro äldre ledamöter av denna kammare: är det icke ett sådant förslag som just denna kammare bör kunna vara med om? Här hava vi — jag vill icke upprepa det — försökt att ställa det så bra som möjligt för denna kår, men vi hava icke velat taga steget fullt ut, förrän organisationsfrågan åter varit under omprövning. Det synes mig vara välbetänkt, och på samma gång icke böra kunna föranleda någon rättmätig ovilja. Och jag understryker än ytterligare, att inom utskottet endast en mening gjort sig gällande, nämligen att så fort som möjligt domänstyrelsens tjänstemäns intresse bör bli va än bättre tillgodosett.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Holmquist: Herr talman! Jag höll på att säga något mindre grannlaga, när jag hörde den siste ärade talarens yttrande. Han är förfärligt vänlig i ord, han är alldeles otroligt älskvärd emot domänstyrelsens tjänstemän, men när det kommer till kritan, vill han giva dem det minsta möjliga. Och varför? Jo, han säger, att det är riksdagskutym. Ja, nog har det blivit kutym att svälta ihjäl ämbetsmän, men att det skulle hava blivit en riksdagskutym, är mig dock fullständigt obekant. Jag hoppas, det var en liten missuppfattning från min sida och att han i själva verket icke är så svår som man skulle kunna tro.

Här är nu fråga om den svenska skogen. Den har ända sedan Agardh första gången yttrade sig i frågan alltid ansetts vara Sveriges största och man kan säga enda åtminstone hittills aldrig sinande kraftkälla. Och inom oöverskådlig tid kommer den att vara det. Omvårdnaden om den svenska skogen blir således i själva verket omvårdnaden om hela det svenska landet. Det kan icke hjälpas. Vad de som arbeta på detta område hava betytt, lästes upp av herr Barthelson, ehuru jag icke är alldeles säker på, att kammaren riktigt fattade det, men det är just en sådan tydlig demarkation på skillnaden mellan dessa arbetare för den svenska skogen och arbetarna vid våra affärsdrivande verk i allmänhet. Jag skall icke trötta kammaren med ett

Första kammarens protokoll 1920. Nr 50.

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

återuppläsande. men jag skall bara taga en enda punkt. Det står där, och det är sant och borde inristas med guldskrift: »Vid skogsstaten är verksamhetens resultat däremot i hög grad beroende av den enskilde tjänstemannens initiativ, företagsamhet och förmåga att bedöma förhållandena.» Där handlar man icke bara efter ett reglemente, efter en tillfällig order, utan där är det ens egen kärlek till skogen, ens egen kraft, ens egen uppfattning, som får göra sig gällande i betydligt högre grad.

Nu har utskottet här genom den siste ärade talaren sagt: vi äro visst icke ovänliga. Skulle vi velat vara ovänliga, skulle vi i själva verket hava sagt: vi vilja hava en utredning, och medan den försigår, få herrarna stå på samma ståndpunkt som förut, d. v. s. i viss mån — höll jag på att säga — svälta. Men vi hava varit välvilliga, säger utskottet. Vi hava tagit ett steg i ekonomiskt avseende, vi hava tagit detta kommittéförlag, som av herr Carl Gustaf Ekman synes hava blivit inom utskottet förordat. — Men då herrarna i utskottet ville frågå sin ståndpunkt, varför tog då icke herrarna steget fullt ut och tog Kungl. Maj:ts förslag? Principen var ju i själva verket redan bruten. Nej, säger den siste ärade talaren med all hans ordsvallande välvilja, det gjorde vi icke, ty det kan hända, att när detta förslag sedermera kommer igen, det då visar sig vara för långt och vi hava ett högre förslag att taga ställning till — då kan det hända, att till och med Kungl. Maj:t visat sig vara för njugg, och då kunna vi vilja hava något slags prutmån. Är det någon logik i ett sådant betraktelsesätt? Jag kan åtminstone icke fatta det. Hade välviljan funnits, hade det naturligaste varit, att just Kungl. Maj:ts förslag hade tagits.

Det är sannerligen ingen brist på utredning i denna fråga. Den förste ärade talaren har framfört ett ganska tydligt bevis härpå, och flera av de av herr Gunnar Andersson i hans motion framlagda förslagen äro verkligen redan utredda. De hava fått en viss luft under vingarna och äro stadda i marsch. Men, mina herrar, att dessa skogens arbetare skola vänta på ytterligare en utredning och därunder stå tillbaka i ekonomiskt avseende, kan jag icke finna, att det gives något verkligt skäl för. Det må hava varit riksdagspraxis under en tid, då förhållandena lågo på annat sätt än nu, men jag tror knappast, att det är riksdagspraxis under nuvarande ekonomiska förhållanden. Nej, i själva verket är det nu någonting annat, som verkligen föranleder till, att man fattar ett annat beslut än utskottets. Jag har från fullt tillförlitligt håll erfarit, att det är en avfolkning bland dem, som hava ansatt den svenska statens skogar. En mycket stor och kanske den allra bästa delen går nu till enskilt håll. Den sköter skogen utmärkt, men blir också av sina nya arbetsgivare utmärkt väl betald. En annan del stannar kvar och fortsätter sitt statsarbete. Men, mina herrar, den delen är så decimerad, att det för närvarande lär vara omöjligt att få assistenter till överjägmästarna i detta land. Det är sanning. Kan det då vara rimligt att under sådana förhållanden, då utredningar hava skett såsom här förut är påpekat, och då Kungl. Maj:t har fattat ställning till dessa utredningar och sagt: här är vårt förslag, tag det! —

kan det då vara rimligt, säger jag, att sätta ned detta Kungl. Maj:ts förslag?

Kommittén hade den egendomliga uppfattningen att domänverkets befattningshavare skulle över lag sättas ned — jag höll på att säga — ett streck eller en avlöningsgrad under alla de andra affärsdrivande verkens tjänstemän. Det är den älskvärda uppfattning, som strömmar dessa skogens arbetare till mötes från det hållet. Utskottets ärade vice ordförande hade en annan uppfattning, som, framförd under dessa tider, är mer än besynnerlig. Utskottet säger emellertid i denna del, att utskottet vill, »utan något ställningstagande till lönebeloppens storlek i vad angår domänverkets personal, *principiellt taga avstånd* från den uppfattning, som kommit till uttryck i kommitténs förslag att *över lag* sätta domänverkets tjänstemän i lägre löneställning än motsvarande befattningshavare vid de övriga affärsdrivande verken, en ståndpunkt som för övrigt torde framgå av vad utskottet här ovan anför». Jag får verkligen säga, att när jag först läste kommittéförslaget i den delen, trodde jag icke, att jag läste riktigt rätt. Jag trodde, att ett *icke* var uteglömt. Men det var verkligen kommitténs mening, att dessa, som arbeta på detta gebit och som kanske hava det mest storslagna av allt vad svenskt arbete heter, skulle sättas lägre än övriga likställda befattningshavare. Jag är verkligen ytterst tacksam, att utskottet åtminstone i den delen behagat klart och tydligt säga: det duger icke, dessa måste likställas med de andra. Man har visserligen inom kommittén förklarat, att det lär hänga på någon timme, då det gäller domänstyrelsens befattningshavare, och därför skulle detta hava sitt berättigande rörande dem. Men detta har Kungl. Maj:t tagit avstånd ifrån redan, så det behöver jag icke uppehålla mig vid.

Nu är här en motion väckt, om vilken för resten förut talats, av herr Gunnar Andersson. Denna motion innehåller ytterst beaktansvärda saker, men den fordrar enligt min mening, därest frågan icke redan kan anses vara fullt utredd, en ny utredning, och jag tager för alldeles givet, att det blir ny utredning, därest riksdagen skulle skriva på basis av denna motion eller över huvud taget hemställa om tillgodoseende av sådana synpunkter. Men under tiden, mina herrar, skola vi då låta dessa personer som bliva beroende av en sådan lång utredning — skola vi, säger jag, låta dem gå och arbeta för en mycket svag avlöning? Varför skola vi beröva dem möjligheten att få det de hava rätt att få, nämligen vad Kungl. Maj:t föreslår till deras avlöning? Jag kan icke finna annat, än att i det här fallet statens ögonskenliga nytta fordrar, att riksdagen tager ett sådant steg, och jag tillåter mig med återopande i övrigt av vad herr Barthelson anför att på det allra livligaste — jag begagnar samma uttryck som herr Aaby Ericsson — *vädja* till kammaren att i detta fall biträda det yrkande, som av herr Barthelson här förut framförts.

Herr E k m a n, C a r l G u s t a f: Herr talman! Jag ber först att få säga, att den föregående ärade talaren har övertygat mig om en sak, nämligen den, att han icke läst och studerat lönekommitténs

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

*Lönereglering för domän-
verkets
personal.* betänkande. I den saken kvarstår intet som helst tvivel från min sida.

(Forts.)

Jag anhåller att i själva sakfrågan få erinra om — jag skall med anledning av den föregående talarens livliga protester beträffande det av mig nyss gjorda uttalandet be att senare få återkomma med bevis för mitt påstående — vad som förekommit i den nu föreliggande lönefrågan. Det förhåller sig så, vilket också utskottets vice ordförande erinrade om, att Kungl. Maj:t uppdrog åt kommunikationsverkens lönekommitté att jämväl bereda frågan om ny definitiv lönereglering för skogsstaten. Såsom herr vice ordföranden i utskottet meddelade, ingick kommunikationsverkens lönekommitté med en förfrågan till domänstyrelsen, huruvida i sammanhang med löneregleringen någon organisationsförändring borde enligt domänstyrelsens mening ifrågakomma. Därpå erhöll kommittén det svaret, att med hänsyn till redan vidtagna förändringar och till läget i övrigt fann domänstyrelsen, att någon omorganisation i detta sammanhang icke borde komma till stånd, utan att en lönereglering borde ske, som hänförde sig till de nuvarande organisationsförhållandena. Det är väl alldeles uppenbart, att när utan någon som helst meningsskiljaktighet styrelsen för det verk, som de gäller, anmäler denna sin mening, och då icke heller Kungl. Maj:t ifrågasätter någon förändring, utan tvärtom vid en direkt hänvändelse till den dåvarande departementschefen denne förklarar sig hava samma mening som verkets styrelse — då är det, tycker jag, naturligt och väl motiverat, att icke den kommitté, som har att bereda löneregleringsfrågan, ger sig in på att försöka omorganisera ett verk, om vilket sålunda verkets egen ledning och Kungl. Maj:t äro ense, att i detta sammanhang någon omorganisation icke bör komma till stånd. Såvitt jag förstår, skulle vem som helst hava förfarit på samma sätt och med hänsyn till de föreliggande förhållandena begränsat sig till en lönereglering, som kunde vara ur olika synpunkter befogad och berättigad.

Vad då domänverket vidkom, hade man att skilja dels på styrelsen och dels på den lokala förvaltningen. Beträffande domänstyrelsen förhåller det sig så, att domänstyrelsen såsom sådan ju måste betraktas såsom en fråga om arten och formerna för sin verksamhet likställd med centrala verk i allmänhet. Det gällde sålunda att för den delen av verket söka åstadkomma en lönereglering, som för denna del harmonierade och stod i något så när överensstämmelse med vad som för likvärdiga verk föreslagits. En ny löneorganisation för kommunikationsverken hade emellertid nyss kommit till stånd. För sistnämnda verks styrelser, vilka motsvara domänstyrelsen, hade sålunda en omorganisation genomförts, som både i fråga om lönebe-
lopp och löneformer innebar någonting helt annat än vad tidigare varit gällande för befattningshavare av denna karaktär. Från domänstyrelsens egen sida — den hade ju också representant i kommittén — frambars den bestämda åsikten, att löneregleringen borde beträffande domänstyrelsens tjänstemän ske efter samma former och på samma sätt, som skedde för tjänstemännen i kommunikationsverkens styrelser. Lönekommittén accepterade också den-

na mening. När det så gällde att jämföra befattningshavarna i fråga, kunde man emellertid konstatera, att medan det för tjänstemännen i kommunikationsverkens styrelser var föreskrivet sju timmars arbetsdag, förekom icke sådan särskild föreskrift för tjänstemännen i domänstyrelsen. De hade endast sex timmars arbetsdag. Dessutom var det ju så, att ett flertal av kommunikationsverkens tjänstemän ofta hava tjänsteplikt både natt och dag, både söndag och vardag. De stå sålunda jämväl i detta avseende i en annan ställning än tjänstemännen i domänstyrelsen. Under sådana förhållanden måste det väl anses motiverat att när det gällde att åstadkomma en löneform för denna del av verkets personal, nämligen för de i styrelsen sysselsatta, man åstadkom en skillnad mellan styrelsernas tjänstemän i kommunikationsverken och befattningshavarna i domänstyrelsen, när det, som sagt, både i avseende å arbetstidens längd och den tid i övrigt, då tjänsteplikt förelåg, förefanns en väsentlig skillnad. Denna skillnad satte lönekommittén beträffande denna del av verket till vad som motsvarar en lönegrad i den nya löneplanen. Man betonade emellertid uttryckligen, att detta förslag hänförde sig till de nuvarande förhållandena, att den allmänna löneregleringen för civila befattningshavare i allmänhet, som var ifrågasatt och som kanske komme att förändra tjänstgöringstidens längd, även skulle komma att inverka på befattningshavarna inom domänstyrelsen. Komme en förändring på denna punkt för verken i allmänhet att ske, skulle detta givetvis återverka jämväl för domänstyrelsens tjänstemän. Men så länge de hittillsvarande bestämmelserna i avseende å tjänstgöringstiden vore gällande och så länge det förefanns den skillnaden mellan domänstyrelsens tjänstemän och styrelsernas tjänstemän i kommunikationsverken, som jag nyss angav, var det, såvitt jag förstår, både naturligt och riktigt, att *någon* skillnad i avlöningshänseende stipuleras för domänstyrelsens och kommunikationsstyrelsernas befattningshavare. Denna skillnad tog sig, som nämnt uttryck i skillnad på en lönegrad. Därmed avsåg man ju också att icke föregripa den allmänna lönereglering för befattningshavare i de centrala ämbetsverken i allmänhet, som redan då var planlagd.

Vad så beträffar befattningshavarna i den lokala förvaltningen under domänstyrelsen, förelåg icke denna jämförelse, utan där gällde det att försöka att gent emot dem ställa befattningshavare inom de olika lokala förvaltningarna i kommunikationsverken. Från domänrepresentanternas sida gjorde man sålunda gällande att exempelvis skogsvaktarna borde jämföras med banmästarna vid järnvägarna, och man påyrkade vidare att jägmästarna borde jämföras med banyingenjörerna. Och det är från denna jämförande utgångspunkt med hänsyn till ansvar, beskaffenhet av arbete, tjänstetider samt de olika befattningshavarnas samfälliga uppgifter, som kommittén verkställde den jämförelse, som tog sig uttryck i de i kommitténs förslag uppförda lönesatserna. Dessa hänförde sig icke — och här vänder jag mig särskilt till talaren på Dalabänken — till kravet på en »allmän sänkning över lag», utan de hänförde sig till en jämförelse just med

Lönereglering
för domän-
& verkets
personal.
(Forts.)

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

befattningshavare, rörande vilka man inom domänverket önskade, att likställighet skulle uppnås. Jag skall icke närmare ingå på detta. Men för varje grupp befattningshavare föreligger i kommittébetänkandet en uttrycklig motivering om, vilka faktorer det är, som för den och den befattningshavaren bliva jämförda och vad som för den och den befattningshavaren bör vara avgörande för att löneställningen skall bliva den i förslaget fixerade. Det skedde sålunda en objektiv sakbehandling, där man fall för fall och befattning för befattning prövade de med befattningen förenade uppgifterna och där-efter satte de lönesatser, som i varje särskilt fall äro föreslagna. Och jag tror, att den motivering, som kommittén i detta avseende föreb-ragt för sin lönesättning, icke blivit, såvitt jag förstär, vare sig i propositionen eller sedermera i diskussionen sakligt bemött på ett övertygande sätt. Kungl. Maj:t har ju också sedermera vid prövningen av det totalresultat, vartill kommittén kommit, godkänt det-samma så gott som över hela linjen. Det har endast skett att Kungl. Maj:t ville höja alla lönesatser en lönegrad. Men därigenom jäm-ställer man sålunda — trots olikheten i tjänstetid och vad därmed sammanhänger — befattningshavarna i domänverket med tjänste-männen i kommunikationsverken. Det är denna likställighet, som jag för min del alltså anser icke vara riktig och rimlig, när utred-ningen visar, att det förefinnes olikhet i arbetstid, tjänsteplikt m. m. När man samtidigt kan visa på, att det pågår en utredning rörande de civila befattningshavarna i allmänhet, lär man icke innan denna utredning är klar, kunna verkligt motivera full likställighet i löne-väg mellan befattningshavare, som för närvarande åtminstone i fråga om arbetsuppgifter och tjänstgöring befinna sig i helt olika lägen.

Jag vill sålunda säga, att jag tror, att kommittén bjudit goda skäl för det förslag, som kommittén i detta avseende framställt, och jag vill beträffande totalresultatet hänvisa till de siffror, som före-komma i motionen nr 263, i första kammaren. Dessa siffror visa, att exempelvis en jägmästare, som år 1916 hade 6,300 kronor i lön, skulle efter kommitténs nya förslag få en inkomst av 9,540 kronor. Läger man här till det dyrtidstillägg, som utgått under sistlidet år, kommer man upp till 14,042 kronor. Här är alltså en ökning från 6.300 kro-nor år 1916 till nu 14,042 kronor. En kronojägare, som år 1916 ha-de 1,850 kronor, skulle få en normallön av 3,672 kronor. Det är så-lunda nära nog en fördubbling, vartill kommer det dyrtidstillägg, som utgår och som skulle föra honom upp till en inkomst av omkring 6,000 kronor. Från 1,850 kronor år 1916 har han alltså kommit upp till cirka 6,000 kronor, inberäknat dyrtidstillägg. Jag tror, att man i detta avseende får säga, att stegringarna äro av den art att de mot-svara högt ställda anspråk i förhållande jämväl till den fördyring och den prisindex, som för närvarande råder. Statens befattningshavare i allmänhet skulle nog vara synnerligen tillfredsställda, om de tillnär-melsevis kunnat få sin ställning på det sätt förbättrad, som här fak-tiskt blir händelsen även enligt kommittéförslaget.

Nu skiljer emellan Kungl. Maj:ts förslag och lönekommitténs förslag som sagt endast det — om jag undantar vissa ruckningar be-träffande ett par enskilda befattningshavare, varmed jag här icke

skall trötta kammaren — att Kungl. Maj:t uppfört löneställningen ytterligare en grad utöver vad kommittén föreslagit.

Så inträffar emellertid ytterligare något i riksdagen. En motionär framträder, som helt naturligt har ett starkt intresse av denna sak, och påkallar en fullständig omorganisation av domänverkets lokala förvaltning och en därmed förbunden, helt förändrad löneställning för befattningshavarna därstädes. Han gör sig till målsman för att andra och helt nya löneprinciper borde tillämpas. Detta utvecklas först i en reservation, som avgivits till domänstyrelsens yttrande över lönekommitténs förslag och fullföljes ytterligare i den motion, som han väckt i denna kammare.

Beträffande sistnämnda förslag vill jag säga, att så länge man håller sig på de allmänna fornlernas område verkar detta förslag synnerligen tilltalande. Men det visar sig, så fort man skall gå över från förkunnandet av dessa allmänna formler för att, om man så får säga, komma till den konkreta verkligheten, att redan på den första punkten uppkommer en verklig förvirring. Jag vill i detta avseende påvisa, vad som skett beträffande de av motionären föreslagna s. k. tredjeklassrevirens befattningshavare och deras fortsatta tjänstgöring. I motionen säges uttryckligen, att den nya organisationen skulle innebära, att ett revir, skulle kunna förflyttas från en klass till en annan, upp och ned. Men icke nog med detta att ett revir skulle kunna flyttas upp och ned — vilket givetvis kan ske, fastän lämpligen icke på det sätt motionären anvisar — utan även revirförvaltarna också skulle kunna flyttas från ett revir till ett annat, så att en revirförvaltare av högsta klassen, skulle, när han icke längre kunde anses motsvara högre anspråk, förflyttas till en lugnare och bättre ställning i ett lägsta klassens revir med bibehållande av sin löneställning. Detta gäller också enligt motionen beträffande andraklassrevir, att när befattningshavaren blir gammal och förbrukad och sålunda icke motsvarar de med hans ställning förbundna förhoppningarna, så skall han kunna förflyttas till en lättare plats med bibehållande av sin förutvarande ställning. Det är, såvitt jag förstår, en av de härande principerna och en av själva hjärtpunkterna i motionärens förslag. Men då kommer man från utskottet där man eljest tillstyrker och säger: Nej, den punkten vilja vi icke vara med om; ty gör man så, uppstår en cirkulation mellan de olika befattningshavarna, som gör det hela alldeles ohållbart, när *samtliga* revirföreståndare på det sättet snart skulle kunna stå i högsta klassen. Detta säges naturligtvis icke helt ut i utskottets utlåtande men det framgår dock tydligt av det sagda, att man just av nämnda skäl icke kan vara med om detta motionärens förslag.

Jag skall icke trötta kammaren med att utveckla vad detta skulle medföra i flera andra avseenden, men jag tror, att den ärade motionären själv snart skall komma att finna, att när man verkligen vill försöka omsätta de antydningar, som han i motionen givit — ty det är bara rena antydningar, att det exempelvis skall ordnas så och så — skall det visa sig ganska omöjligt. Någon utredning föreligger heller icke. Jag hörde till min förvåning, att den näst föregående talaren för sin del icke begrep, varför man icke utan vidare kunde

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

gå med på detta förslag. Nå, det må nu vara. Motionären i fråga skall dock säkert, när han punkt efter punkt får närmare pröva saken, komma under fund med, att det är en sak att uttala sig för ett önskemål i allmänhet och en annan att sedermera omsätta dessa önskemål i praktiken på ett sådant sätt, att det låter sig till fördel för såväl staten som befattningshavarna realiseras. I de av honom framkastade antydningarna ingå en mängd punkter, om vilka jag måste säga, att det icke finnes någon möjlighet att följa vad som däri föreslås. I detta sammanhang vill jag dock säga, att jag icke har något emot, att man försöker egga och frammana det enskilda förvärvsintresset hos de närmast äsyftade befattningshavarna på detta område, nämligen revirförvaltarna. Men om detta skall ske, tror jag, att det kan och bör ske på det sättet, att man från en på ett normalt sätt bildad löneställning skapar möjlighet till ett tantiemförfarande, som emellertid måste ansluta sig till de speciella och säregna förhållanden, som äro rådande på detta område. Finnes en sådan möjlighet att få fram den eggelse för tjänstemännen, som ligger i att deras alldeles särskilda ansträngningar också lämna dem något direkt ekonomiskt resultat vill jag vara med därom. Men till en sådan ombildning av hela löneställningen och befattningarnas konstruktion, som man här antytt böra ske tror jag icke att det är möjligt att komma.

Nu har emellertid utskottet i ganska superlativa ordalag förordat, att en utredning i överensstämmelse med motionärens förslag skall komma till stånd. Men jag förstår icke annat än att utskottet samtidigt med ett annat uttalande omöjliggör en utredning, som verkligen skulle komma att visa, huruvida den ärade motionärens väg är framkomlig. Utskottet säger nämligen, att kostnaderna för den nya löneplanen skulle hållas inom ramen av det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition beräknade beloppet. Om det redan är yttrest svårt — jag tror för min del, att det är omöjligt — att komma till något praktiskt resultat med den utredning, som av utskottet är ifrågasatt, därest man disponerar över obegränsade medel och icke ser på vad det kostar, utan om man vidare anser, att det är så viktigt att få fram det enskilda förvärvsintresset hos revirförvaltarna, att man därför icke skyr några uppoffringar så kan det ju dock vara möjligt att på det sättet få fram en, om icke acceptabel, så dock ur motionärens synpunkt lockande organisation. Men när man som utskottet säger: utred gärna hela historien — vilket såvitt jag förstår förutsätter väsentligt ökade kostnader för revirförvaltningen — men vidare tillägger: för en organisation i överensstämmelse med motionärens förslag, få kostnaderna dock icke bliva andra och högre än Kungl. Maj:t förslagit i sin proposition! — så begär man en omöjlighet. Att giva sådana direktiv och anknyta dem till en tankegång, som uppenbarligen är oskiljaktigt förbunden med ökade utgifter, men samtidigt säga, att kostnaderna icke få stiga utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit i sin proposition är ett förfaringsätt som jag omöjligt förstår. Därför kan jag heller icke vara med om att ge ett totalt omöjligt direktiv åt den blivande utredningen.

Därmed kommer jag emellertid fram till en tredje omständighet, som för mig är bestämmande, då det gäller att välja mellan här före-

liggande förslag. Här har från utskottets sida tillika förslagits — och den förste ärade talaren ställde sig i detta avseende på utskottets ståndpunkt — att man skulle provisoriskt tillämpa den av Kungl. Maj:t föreslagna, helt nya lönestaten för domänverkets tjänstemän. Detta förfaringssätt kan jag för min del omöjligt vara med om att förorda. Att taga ut en tjänstemannakår på ordinarie lönestat och med fastställt lönereglemente och med därtill anknutna lönebelopp, placera den såsom helhet betraktad på ett provisorium, både i fråga om löner och avlöningsreglemente är ett förfaringssätt, som synes mig mera fullständigt olämpligt och omöjligt. Att bestämma provisoriska *lönstillägg* till en förefintlig ordinarie lönestat har man varit med om många gånger och funnit, att det både kan och måste man göra, men att rycka bort den ordinarie grunden för en stor befattningshavaregrupp och provisoriskt placera den i extra ställning med nytt reglemente och helt ny löneorganisation, det tror jag icke, att befattningshavarna själva kunna vara med på, när de få tänka på saken. Jag skall endast be att få peka på en sådan sak som ålderstillägget. För nuvarande befattningshavare äro bestämda tre ålderstillägg, indelade på femårsperioder. I propositionen föreslås, att dessa ålderstillägg skola utbytas emot treåriga löneklasstillägg. Hur skall detta ske? Skall den gamla ordinarie ålderstilläggsberäkningen fullständigt bortfalla? Om detta provisorium upphör, vad skall sedermera inträffa? Vilka övergångsbestämmelser gälla? Att ordna dylika är icke möjligt utan befogenhet, grundad på ett riksdagsbeslut. Och jag ber få fråga herrarna, vad som skall gälla i pensionshänseende? Äro ni ense om, att de gamla pensionsbeloppen komma att bli gällande? Ty det är väl alldeles uppenbart, att vid tillämpning av den civila pensionslagen kunna icke de lönebelopp, som framgå ur ett dylikt provisorium beräknas för de nya tjänstemännen. Jag måste sålunda säga: att lönereglera för en befattningshavaregrupp, som befinner sig på ordinarie stat och i på ordinarie sätt fastställda löneställningar, så, att man tager ut denna grupp och placerar den på ett provisorium både i fråga om avlöningar, reglemente och pensionsställning, förefaller mig icke vara klokt eller tillrådligt. Och då så är fallet, återstår för mig ingenting annat än att yrka bifall till den motion, som är väckt av herr Rosén m. fl. i denna kammare. Om man bifaller denna motion, genomföres en *definitiv* lönereglering i överensstämmelse med kommitténs av Kungl. Maj:t prövade förslag. Det gör, att befattningshavarna icke behöva övergå från den nuvarande ordinarie staten till en provisorisk lönestat utan då veta de vad de gå över på och vad de förbinda sig till, vad de vinna och vad de förlora. De lämna icke en fast och klar position, som de nu innehava, för att få en oviss ställning, utan de kunna väga fördelarna i den nya och den gamla ställningen och gå över på vanligt sätt. Jag tror icke, att det skall finnas någon enda, som tvekar om att det är en *väsentligt* förbättrad ställning, som det nya förslaget även efter nämnda motion ger dem. Att förfara på det sätt, som här nu föreslås, då man icke vare sig ger ett provisoriskt lönstillägg — ty detta är något vanligt — eller definitivt lönereglerar, utan helt enkelt placerar en gammal, ordinarie tjänstemannakår i en

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

ny, provisorisk löneställning, det är att skapa fullkomlig förvirring på detta område. Därför ber jag att jämväl ur denna synpunkt få yrka bifall till den av herr Rosén m. fl. väckta motionen, som innebär att nu fattas ett definitivt beslut i överensstämmelse med en lönestat och ett lönereglemente, som blivit av Kungl. Maj:t pröfvade och mot vilka man, herr talman, i formellt hänseende icke haft någon som helst erinran att göra.

Herr Andersson, Gunnar: Herr talman! Vi ha nu fått höra fackmannen på löneregleringsområdet utveckla alla de *små* synpunkterna, och det kan ju därför vara önskvärt att också med några ord se till, huru denna stora och för vårt land utomordentligt viktiga fråga ligger, när man bortser från den skicklige löneteknikerns och lönereglerarens synpunkter och i stället ser på vad det egentligen betyder för vårt land att få en annan och bättre ordning beträffande det svenska statsskogsväsendet sett såsom affärsdrivande verk. De frågor, som herrarna ha att här i dag fatta ställning till, äro i själva verket tvenne, grundväsentligt olika. Å ena sidan är det fråga om domänpersonalens löneställning jämförd med personalens i de övriga affärsdrivande verkens — särskilt järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen, men även de andra. Detta är *en* fråga. Den andra frågan gäller själva organisationen av domänverket, själva de vägar, som man skulle vilja försöka leta sig fram till för att ur de svenska statsskogarna taga ut det mesta möjliga. Det gäller med andra ord oberoende av de små finesserna: huru skola vi kunna taga ut så mycket pengar som möjligt ur denna statens stora och så utomordentligt värdefulla egendom? Det är detta som för mig är huvudsaken. Och det är därför jag tagit mig friheten att kombinera dessa tvenne frågor.

Ser man det från den siste ärade talarens synpunkt, är min utgångspunkt naturligtvis en fullkomligt felaktig. Då är lönereglering och löneteknik en egen vetenskap som är sitt eget mål. Jag har mycket stor beundran för hans orimliga skicklighet på detta område och är fullkomligt ense med honom, att i den viktiga ställning han intager såsom ordförande i en löneregleringskommitté, vars beslut ju äro av den största räckvidd, måste han gå fram med stor försiktighet. Detta ej minst därför att statens ämbetsmän, som han nogsamman känner, besitta den största skicklighet att draga konsekvenser av varje medgivande. Men å andra sidan kan man även i en god sak gå för långt, och jag erinrar mig i detta sammanhang en gammal historia, som jag hörde i unga dagar om en berömd paleontolog, en av dessa vetenskapsmän, som beskriva de djur, som en gång levat. Han var en framstående karl på sitt område. Man hade blott en enda anmärkning att göra mot honom. Man sade om honom att han beskrev skalén väl och omsonsfullt men så att han uppenbarligen aldrig kommit att tänka på att några levande varelser någonsin i dem haft sin bostad, att dessa skal dock blott kommit till för de levande djurens skull. Så kan det gå även när man blivit allt för skicklig i löneregleringar. Det blir bara skal d. v. s. reglementen kvar. Man kan glömma, att det här gäller den svenska skogen, alltså det svenska näringslivets viktigaste råvara.

Det är om så skulle bli fallet eller ej, vi i närvarande stund kämpa. Man kan naturligtvis med vissa goda skäl i hög grad kritisera den sammanblandning — om man så vill säga — som jag gjort av organisation och löneroglering, men jag tror, att en så fosterlandsälskande man som den förgående ärade talaren dock på botten av de minnen han har från yngre dagar helt säkert skall hava också det, att man kan använda vissa kombinationer för att därigenom få fram saker, vilka, om man vore säker på att de ändå ginge igenom, man gärna såge genomförda utan någon kombination.

Varför jag kombinerat organisation med löneroglering, är därför, mina herrar, att utan denna kombination få vi ingen organisation. Saken ligger nämligen, som herr Barthelson mycket riktigt i början av sitt anförande sade, så, att här arbetat kommittéer, vilka framlagt mer eller mindre tilltalande förslag till omorganisation. Alla ligga de sedan länge i den stora högen av pappersluntor, som Kungl. Maj:t någon gång skall kasta en blick på. Det är bl. a. därför, att »södra kommitténs» förslag icke kommit till användning, under denna löneroglering, som vi över huvud icke kunna få fram de förslag, som äro motiverade av tidens krav. Det är därför som vi äro tvungna, mina herrar, att kombinera löneroglering och omorganisation för att på detta sätt få fram det verkliga, stora intresset för just den senare. Göra vi det, komma alla goda krafter att arbeta tillsammans och till sist åstadkomma något resultat av de långa och dyrbara kommittéutredningarna. Och då gäller frågan — jag skall icke bli lång vis å vis densamma — behövs verkligen en omorganisation? Här har av den föregående högt ärade talaren vittnats om, att domänstyrelsen icke anser någon omorganisation behöfelig. Kungl. Maj:t anser icke heller någon organisation behöfelig. Verkets egen ledning och Kungl. Maj:t äro alltså ense om att ingen omorganisation behöfver komma till stånd, d. v. s., mina herrar, allting är bra som det är. Det är ju ett synnerligen lugnande och gott sätt. Jag vill inte här rikta någon kritik mot vare sig domänstyrelsen eller Kungl. Maj:t på den punkten, att de inte bägge skulle ha strävat på det varmaste och livligaste att söka höja avkastningen från de svenska statskogarna. Att så varit fallet se vi av siffrorna. Och jag vill här offentligen säga, att enligt min uppfattning har Sverige, om inte världens så säkert en av världens två å tre främsta skogsmannakårer, vad dess fackliga kunskaper och bildning beträffar. Jag tror dessutom, att vi i domänstyrelsen ha utomordentligt nitiska, omsorgsfulla män vid ledningen och i arbetet, och att här är gjort ofantligt mycket ej minst under de sista åren för att få det allt bättre och bättre. Men, mina herrar, jag tror också, att de gamla formerna äro utslitna. Man skall inte organisera ett verk på samma sätt, när det gäller en inkomst av 2—3 miljoner kronor, som när inkomsterna röra sig om 40—50 miljoner kronor och omsättningen är mycket, mycket större. Det är så, att vi under det senaste årtiondet upplevat en renässans i fråga om det svenska affärslivets skötsel, och det är den renässansen — eller kanske snarare nybildningen — det är den nydaningen vi skola försöka driva in i de svenska ämbetsverken, i synnerhet för så vitt de kun-

*Löneroglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

na räknas till de affärsdrivande verken. Här är god anda, här god vilja, men man kan inte, även den bästa personal kan inte med gamla arbetsformer nå de resultat, som kunna nås med nya, moderna sådana. Jag skall inte här driva någon detaljgranskning av de sätt, på vilka domänstyrelsen arbetar. Jag skall bara som ett enda exempel erinra, hurusom det lagts mig enskilt och jag tror även offentligt till last, att jag vågat framkomma med förslaget, att det borde organiseras en särskild försäljningsavdelning och tillsättas en särskild försäljningschef, som betalades väl och som vore synnerligen erfaren just på virkeshandelns område. Är det dock inte galet, mina herrar, att i en affär, som har en omsättning på kanske 50—70 och snart på 80 miljoner kronor, det icke skall finnas en enda man, som ensamt ägnar sig åt studiet av och arbetet med försäljningen, så att detta inte behöver fördelas på ett flertal härför ej speciellt utbildade män. Jag finner ett sådant system, vad man ej må säga om mig, alldeles föråldrat. Här fordras omorganisation.

Jag skulle kunna fortsätta mycket längre för att utreda detta, men jag skall inte göra det, ty det är mig så uppenbart, och jag tror, att den, som vill läsa min motion och det yttrande de domänfullmäktige, av vilka jag är en, avgivit i debatten inom domänstyrelsen, skall se, att där finnas goda skäl, och jag vill säga, att om förhållandet är sådant, får man sannerligen inte fastna vid vissa tekniska svårigheter, som visserligen kunna vara svåra att övervinna, men som måste övervinnas exempelvis av en kommitté med en så skicklig ledare som den föregående ärade talaren. Vi ge honom order att övervinna dem, och då övervinner han dem.

Men nu gäller det inte den frågan. Nu återstår den egentligen springande punkten i detta ögonblick av debatten. Skola vi nöja oss med det förslag, som utskottet har givit? Jag har ju såsom motionär all anledning att uttala mitt djupaste och värdsammaste tack till utskottet för den utomordentligt välvilliga behandling motionen fått röna, och jag skulle teoretiskt kunna vara fullkomligt med om utskottets förslag, därför att utskottet har tagit bestämt avstånd från den av den föregående talarens kommitté framlagda principen, att skogsmannakåren skall vara lägre avlönad än de övriga affärsdrivande verkens personal. Jag hoppas, och jag vill säga det så högt, att det hörs ute i skogarna till männen därute — jag hoppas, att den principen är genom utskottsutlåtandet för evigt begravd. Och nu gäller det att komma från teori till praktik. Det gäller, som herr Barthelson sade, om vi skola nöja oss med denna kärleksförklaring, eller om vi skola ge männen därute både den och pengar. Ja, mina herrar, människorna äro sådana, att de föredraga pengar. De föredraga att få högre lönesumma och att få den ju förr dess hellre. Situationen är verkligen också i denna stund med dessa stigande träpriser och dessa enorma pappersmassepriser samt över huvud taget med, så vitt jag kan överblicka världssituationen, mycket höga värden för den svenska skogens produkter under långa tider, ej sådan att småsnålhet mot dem som skola uttaga dessa värden kan betecknas som statskloshet. Situationen är verkligen sådan, att det är skäl för oss att hålla den svenska skogs-

Lönerreglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

mannakåren glad och arbetskraftig. Och det är av *det* skälet, och inte alls av någon oppositionslystnad mot utskottet, som jag tror det är klokt, att riksdagen nu i detta ögonblick visar denna kär sitt erkännande och kvitterar och understryker det uttalande utskottet gjort, att den inte är mindervärdig, genom att också ge den det belopp Kungl. Maj:t begärt. Det betyder helt säkert litet i jämförelse med vad kåren kan utvinna till statskassan. Det kan ju sägas, att det medför konsekvenser, men ju mer vi skilja domämförvaltning från övriga affärsdrivande verk och anse, att där helt andra principer och synpunkter böra göra sig gällande, desto mer oberoende bli vi av konsekvenserna. Det är som sagt därför att jag tror det vara klokt av den svenska riksdagen och för den svenska statsekonomien över huvud taget att på all vis direkt och indirekt driva dessa män till att sätta in ett intensivt arbete på att just nu utvinna ur skogarna nya miljoner, som jag herr talman, vill gå ett steg utöver vad utskottet föreslagit och yrka bifall till det yrkande jag framställt i min motion med den formulering herr Barthelson givit det, att utskottets hemställa bifalles med den ändring, att Kungl. Maj:ts förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket godkännes provisoriskt för år 1921.

Greve W a c h t m e i s t e r: Den förste ärade talaren, herr Barthelson, gjorde anmärkning mot att utskottet inte besvarat mer än en punkt i hans motion. Jag ber då få hänvisa till sid. 11 i utskottets utlåtande, där det står: »I betraktande emellertid av att utskottets förslag endast går ut på ett provisoriskt antagande av det i herrar Roséns och Modigs ävensom i herr Nilssons m. fl. motioner gjorda förslaget, anser utskottet på denna punkt lika litet som i fråga om de i Barthelsons motion i övrigt framställda förslagen skäl föreligga att vidtaga någon ändring.»

Alltså har utskottet yttrat sig även om de övriga punkterna i motionen.

Så har det från flera talare gjorts den anmärkningen mot utskottet, att detta varit vänligt i orden, men ovänligt i gärningen. Jag vill i likhet med utskottets vice ordförande säga, att inom utskottet fanns icke mer än en mening och en tanke av den allra största högaktning för denna kårs och domänverkets duglighet. Vi högakta dem och vilja hjälpa dem så långt vi kunna, men det är icke så egendomligt, som herr Holmqvist framställde det, att utskottet, som han sade, ansett tiden lämplig att nu, när Kungl. Maj:t kommer med ett utrett förslag, i dessa tider sätta ned de framställda löneanspråken. Men det är ju så, att lönestaten ingår som en del av förslaget, och utskottet har icke förordat Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har förordat herr Gunnar Anderssons motion om en utredning i den anda, att lönerna skulle kunna vara rörliga uppåt allt efter den förtjänst och det arbete som nedläggas. Utskottet har ansett, och även jag personligen tycker, att det är synnerligen behjärtansvärda tankar, som ligga i denna motion, och det har ju därför begärt att få denna utredning. Utredningen torde nog kunna bli färdig till nästkommande år. Då gäller det ett års tid. Under detta år skulle lönerna bli lägre, varierande mellan 150—500

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

kronor lägre. Detta är dock inte svårt eller icke svårt, som jag vill minnas den förste ärade talaren uttryckte sig. I detta fall spela dessa summor på 150—500 kronor icke någon så avgörande roll. Då anser jag som utskottet, att är det principiellt riktiga att vänta, tills en utredning till kommande år blir verkställd och Kungl. Maj:t kommer med det omorganisationsförslag som begärts.

Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr S e d e r h o l m: Jag skall inte trötta kammaren med något långt anförande, men jag kan inte underlåta att ytterligare stryka under de affärssynpunkter, som synas mig böra och måste vara bestämmande, när man tar ställning till denna fråga. Statens affärsdrivande verk och särskilt domänstyrelsen äro i hög grad beroende av den rent tekniska affärsdugligheten hos dem, som ha hand om vårdn och försäljningen av statens skogar. Om man då jämför de löner, som nu betalas till dessa tjänstemän, med dem, som av enskilda betalas till befattningshavare i liknande ställning, kan man inte annat än frapperas av den stora skillnad, som förefinnes till statstjänstemännens nackdel. Det är ju då naturligt, att när det nu föreligger två förslag, låt vara att skillnaden mellan dem är liten, det inte kan annat än verka deprimerande på dessa tjänstemän, om man skulle gå på ett förslag, som skulle ge dem mindre lön i förhållande till de andra. Redan från den synpunkten synes det mig viktigt, att kammaren i dag beslutar i enlighet med herr Barthelsons reservation, nämligen att man tar det högre alternativet med avseende på avlöningen.

Men det finnes även ett annat skäl, som talar för samma sak, och det är det, som av herr Andersson blivit anført, nämligen att genom en anslutning till detta förslag och genom att ge detta beslut den provisoriska karaktär, som är föreslagen, man även ger på hand, att man skulle kunna få fram en utredning, varigenom dessa affärsprinciper och denna affärsmässiga sida av saken kommer bättre till sin rätt i framtiden än hittills.

Under sådana förhållanden skall jag be få yrka bifall till herr Barthelsons reservation.

Herr E r i c s s o n, A a b y: Jag skall yttra endast några ord till en replik i största korthet.

Den ärade talaren på Dalabanken framhöll i sitt anförande, att särskilt dessa tjänstemän, som han uttryckte sig, fått svälta, därför att de ha synnerligen dåliga löner, och den förbättring, som nu lämnades dem inte var något vidare att tala om, så vida den skulle gå enligt lönekommitténs förslag. Jag föreställer mig, att han fick tillfredsställande svar i detta avseende av nämnda lönekommittés herr ordförande. Sedermera ha åtskilliga av herrarna talat om, att ett beslut i enlighet med utskottets förslag skulle verka så ofantligt deprimerande på dessa tjänstemän, att de skulle »fly från verket», som det heter. Det är sådana talesätt, som jag egentligen tycker att vi kunde låta bli här i riksdagen, det säger jag uppriktligt, ty jag tror inte mycket

på dem. Och jag vill fråga, när detta sättes i samband med, att det här skulle bli ett par hundra eller 500 kronors skillnad i lönen, tro herrarna verkligen, om det är så, att en enskild behöver en tjänsteman från något av de affärsdrivande verken, att han inte bjuder en lön sådan, att den höjning av 500 kronor det här är fråga om, spelar en jämförelsevis liten roll? Om de äro benägna att lämna stats tjänsten, så gå de nog i alla fall om de få den avlöningen, det kunna herrarna vara förvissade om. Och den löneökning vi föreslagit i enlighet med kommitténs förslag gäller dock en miljon kronor, under det att skillnaden mellan kommitténs och Kungl. Maj:ts förslag endast rör sig om ett par hundra tusen kronor. Sedan sade den ärade talaren, herr C. G. Ekman: Hur skall utskottet kunna säga att en utredning skall göras, medan det samtidigt begränsar kostnaderna till det ungefärliga belopp, som Kungl. Maj:t föreslagit? Jo, det har utskottet gjort på den grund, att det först och främst blir en skillnad mellan det belopp kommittén kommit till och det som Kungl. Maj:t föreslagit med hänsyn till den där graden, som herr Ekman nog fått höra tillräckligt talas om i dag. Den skiljer alltid förslagen åt. Därjämte ha vi uttryckligen uttalat oss för att vid en eventuell omorganisation det skall kunna indragas en del revir, och i utskottet framhölls dessutom att på vissa platser måhända skulle kunna användas icke fullt så högt kvalificerad och därför icke heller så dyrbar arbetskraft, varigenom besparingar kunde göras som skulle kunna användas vid denna omorganisation. Sålunda vet jag egentligen icke att det skall med fog kunna riktas någon erinran mot utskottets uttalande i detta hänseende. I vad mån det skall kunna lyckas att genomföra denna tanke, det får utredningen utvisa.

Till sist sade den ärade talaren, att han opponerade mot alla dem, som talat mot en provisorisk lönereglering, därför att denna varit oformlig i lönehänseende. För min del tror jag inte, att så är förhållandet. Vi taga ju provisoriska lagar, som gälla en tid och som därefter försvinna. För övrigt lär nog Kungl. Maj:t se till, att det kommer fram ett nytt förslag, antingen angående förlängning av provisoriet eller beträffande antagandet av ny lönestat, så att man inte behöver vara rädd för att det skall uppstå något tomrum emellan. Ja, det är en sak, som vi kunna tvista om, men som kommer att avgöras på grund av den proposition, som kommer att framställas från talmanens sida, om han anser sig kunna framställa någon sådan proposition. För min del tror jag inte, att det möter något hinder.

Jag vill till sist bara säga det, att skillnaden mellan Kungl. Maj:ts och kommitterades förslag ju, som jag nyss sade, inte är så synnerligen betydande, men jag anser att det vore oriktigt, att nu med ens gå till den högsta punkten i fråga om denna lönereglering och samtidigt begära en utredning om ny lönereglering och omorganisation, ty då är det ju givet, att riksdagen därmed också har sagt, att den är villig att betala betydligt högre löner än Kungl. Maj:t begärt, och det anser jag inte vara med klok hushållning överensstämmande, innan man vet, vart Kungl. Maj:t vill komma.

*Lönerreglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag skall be att först få erinra därom, att när löneregleringskommittén prövade frågan, huruvida domänverket kunde betraktas som affärsdrivande verk i samma utsträckning som övriga affärsdrivande verk, så har kommittén vid den prövningen kommit till och själv uttalat ett klart och oförbehållsamt svar. Det är inte i detta avseende, som meningsskiljaktighet föreligger. Men även om man har att jämföra med varandra två verk, som vart för sig måste betecknas som i lika hög grad affärsdrivande, så är det inte den omständigheten ensam för sig, som bör vara avgörande för löneställningen. Utan härför måste ju vara avgörande det arbete, de uppgifter, de förpliktelser, som befattningshavaren har inom de olika verken. Det är detta, som ytterst skall vara det avgörande för löneställningen. Och det är vid denna jämförelse man kommit fram till, att i vissa fall en skillnad i löneställningen bör sättas, och således inte på grund av att det ena verket är mindre »affärsdrivande» än det andra, utan som sagt, på grund av att de förpliktelser, som äro förbundna med den ena eller andra befattningen i det ena eller andra fallet, inte svara mot de fordringar, som ställas på jämförda befattningshavare i andra verk.

Herr Sederholm yttrade, att befattningshavarna i domänverket skulle, såvitt jag förstod honom rätt, komma att stå i betydligt sämre läge än motsvarande befattningshavare hos enskilda. Jag vet inte, om herr Sederholm gjort sig besvär med att beräkna, vad kommittéförslaget ger t. ex. skogvaktare, för att hålla sig till dem, med det tänkta dyrtidstillägget, jämfört med de löner, som utgå till motsvarande befattningshavare i enskild tjänst. Jag vet inte heller, om han gjort motsvarande beräkning, när det gäller jägmästare och andra högre befattningshavare. För min del har jag däremot försökt att göra en del sådana beräkningar. Och jag har kommit till det resultatet, att visst finnes det enstaka fall, där den enskilda anställningen kan ge mera, men jag har också träffat på flera fall, där anställningen i enskild tjänst ger mindre än en statsanställning enligt löneregleringskommitténs förslag skulle ge.

Jag ber för övrigt också få säga, när man som ett skäl för högre löner pekar på, att detta verk bland statens lämnar största avkastning, att det får väl ändå knappast vara avgörande för huru staten bör avlöna befattningshavare, huruvida det ena eller andra verket ger ekonomiskt mera. Jag tror för min del, att det är lättare att utöva sina funktioner i ett verk, där förhållandena utveckla sig så, att verket, hur svagt det än skötes, knappast kan undgå att lämna förtjänst, än att arbeta i eller leda ett verk, där man har att kämpa med sådana förhållanden, att även den mest skicklige med största ansträngning icke kan rädda verket från att gå med förlust. Jag tror att den tjänsteställningen ingalunda är mindre svår och bör betalas sämre än en ställning i ett verk, som själva utvecklingen gör till ett vinstgivande verk. Att här anlägga den synpunkten, att det gäller ett verk, som lämnar större vinst, och att man därför bör betala mera, det tror jag är en princip, som inte bör komma till användning.

Till den ärade representanten för Hälsingborg, professor Andersson, vill jag be att änyo för min del få uttala den meningen, att jag tror, att man kan och bör undersöka, huruvida inte på skogsvårdsområdet utöver den ordinarie löneställningen kan skapas något slags tantiemeförfarande, som möjliggör, att man får revirförvaltarna att på ett bättre sätt anspänna sina krafter för att få ut bästa möjliga resultat av arbetet. Men jag tror, att detta måste ske genom en fristående överbyggnad på en normalt ordnad lönegrund och icke genom att göra löneskiftningen till någon integrerande del i själva tjänsteställningen, vilket skulle bli följden, om man antager herr Anderssons förslag. Ty det skapar, såvitt jag förstår, löneförhållanden mellan dels de olika befattningshavarna inbördes och dels mellan staten och dessa, som bli fullständigt omöjligt att reglera på ett för båda parterna tillfredsställande sätt.

*Löne reglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Utskottets ärade vice ordförande sade nyss gent emot min anmärkning, att det är ett mycket egendomligt förfarande, att man bjuder en kår, som står på ordinarie stat med fast ordinarie ställning, att gå med på ett provisorium både när det gäller avlöningsreglemente och löneställning, att vi ju numera ha många provisoriska lagar och dem förlänga vi, när det passar sig. Ja, men detta är inte något analogt fall med det jag talat om. Det är en sak för sig, att vi på grund av vissa kristidsförhållanden behöva antaga provisoriska lagar, vilkas giltighetstid vi emellanåt förlänga för att pröva oss fram till den tidpunkt då normala förhållanden återinträda. Detta är en helt annan sak än att, som man här föreslår, för ordinarie befattningshavare på ordinarie stat skapa ett provisorium, så att när de fråga sig: skola vi gå med på detta provisorium eller inte, de inte veta vad som ligger där bakom, utan som innebär, att de få ge sig ut på en gungfly. Ty de skola väl övergå på den nya lönestaten på sätt, som sker för befattningshavare i allmänhet, eller vad?

Att förslaget är av den art, att talmannen skulle vägra proposition på det, har jag aldrig ifrågasatt, tvärtom. Vi kunna i ekonomiskt avseende fatta de mest vidunderliga beslut utan att behöva komma i kontakt med talmannens uppfattning om vad man bör vägra proposition på.

Vidare yttrade utskottets vice ordförande gent emot min anmärkning, att medan utskottet här förordat en omläggning, vars förutsättning måste anses vara väsentligt ökade utgifter för genomförande av densamma, har man samtidigt begränsat medelstillgången till den av Kungl. Maj:t föreslagna, att det är dock en marginal mellan vad utskottet nu förordar och vad Kungl. Maj:t föreslår. Och det är denna marginal som skulle tas i anspråk vid den ifrågasatta utredningen. Jag ber blott att därtill få erinra, att motionärens förslag, som utskottet tillstyrker, vänder sig mot det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget med den av Kungl. Maj:t anvisade medelstillgången. Det är mot denna Kungl. Maj:ts proposition, som motionärens såväl tankegång som medelsanspråk riktar sig. Men det resonemanget, att man då säger: vi förordar motionen, men stanna i fråga om medelstillgången

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

vid vad Kungl. Maj:t föreslagit, det förefaller mig icke vara möjligt att upprätthålla.

Jag vill verkligen säga, att jag tror att flertalet av befattningshavare själva, om de hade tillfälle att här avge sitt votum, om vilket alternativ de ville välja, skulle, därest de verkligen finge tänka sig in i, vad det ena eller det andra alternativet innebär, komma till, att det yrkande jag framställt, och som medför en ny definitiv löneställning för dem, av flertalet skulle föredragas. Jag tillåter mig, herr vice talman, alltiämt vidhålla mitt yrkande.

Herr statsrådet Nilsson: Det kan vara välbetänkt att gå den väg, som utskottet har föreslagit, nämligen att besluta en provisorisk lönereglering för domänverkets personal i samband med beslut om utredning i frågan om omorganisation av verket i syfte att få detta verk organiserat efter mera tidsenliga och affärsmässiga principer. Det finner jag för min del vara riktigt. Hade utskottet gått på Kungl. Maj:ts förslag i avseende å löneregleringen, skulle jag för min del alltså icke haft någon som helst invändning att göra emot utskottets förslag. Men jag finner det synnerligen betänkligt, att utskottet därvidlag har gått på lönekommitténs förslag. Icke blott med hänsyn därtill, att därinom detta verks tjänstemän ställas i en sämre ställning än tjänstemännen vid statens övriga affärsdrivande verk, utan betänkligt ännu mer från den synpunkten, att domänverket har att utstå en hård pressning och konkurrens om arbetskraften ifrån, om jag så får uttrycka mig, de privata domänverkens sida. Jag kan inte underlåta att citera vad domänstyrelsen i detta avseende yttrat. Styrelsen säger: »Det synes styrelsen för övrigt, som om kommittén underskattat en del omständigheter, som, enligt styrelsens förmenande, äga nog så väsentlig betydelse vid bestämmandet av avlöningsförmåner för domänverkets befattningshavare. Dit hör bland annat det förhållandet, att den förvaltande personalen — i motsats till flertalet tjänstemän vid kommunikationsverken — är högskoleutbildad och att den bevakande och med den likställda personalen erhållit en ingående specialutbildning vid fackskolor. Dit hör även, såsom reservanterna framhållit, den konkurrens om skogshögskoleutbildad personal, som faktiskt råder och som förorsakat en konstant brist på dylik personal inom verket. Uppenbar är den fara, för vilken statens skogsväsende utsättes, då dess bästa arbetskrafter till följd av lockande anbud från enskilda skogsägare, lämna statstjänsten för att ägna sig åt enskild tjänst, där man visat sig bättre uppskatta betydelsen av en skicklig och driftig skogsman. Domänstyrelsen, som är satt att vårda statens skogar, anser sig icke stå till svars med att icke så kraftigt som möjligt framhålla för statsmakterna den stora risk, som vidlåder denna flykt av de bästa utav den högskolebildade skogspersonalen från statstjänsten. Det enda botemedlet däremot är, att skogsstatens personal erhåller en ekonomisk ersättning, som åtminstone i någon mån motsvarar den, som bjudes från enskilt håll.»

Jag kan vittorera riktigheten av detta domänstyrelsens uttalande. För några dagar sedan inkom till regeringen ifrån styrelsen en fram-

ställning, som belyser den allvarliga situation, som här har inträtt. Jag skall i korthet relatera förhållandet. Det förhåller sig så, att 1918 års riksdag beslöt, att från och med 1919 i avlöningsstaten för skogsstatens ordinarie personal uppföra 12 överjägmästareassistenter, 6 för norra distriktet och 6 för det södra. Avsikten med dessa befattningars uppförande på ordinarie stat var ju uppenbarligen, att man skulle göra dem mera eftersökta. Av dessa befattningar ha 7 stycken icke kunnat besättas med ordinarie innehavare utan uppehållas på förordnande för längre eller kortare tid. Detta har ju till följd, att överjägmästarna bli bundna vid expeditionen och att allt inspektionsarbete ute i skogarna måste åsidosättas. Samma bedrövlige förhållande möter även på flera andra områden. Beträffande vissa andra assistentbefattningar förhåller det sig så, att av 19 sådana, som äro lediga, icke mer än 3 ha kunnat besättas. Förhållandet är ju så mycket mer betänkligt som domänverket är det affärsdrivande verk, som framför andra verk har möjligheter till en räntabel drift.

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Jag har inte kunnat underlåta att påpeka detta förhållande, innan kammaren går att fatta sitt beslut. Det är en mycket allvarlig situation, som har inträtt och som tillspetsar sig mer och mer för varje dag.

Nu kan man ju alltid göra den invändningen, att vad som här föreslås ju endast är ett provisorium. Men jag tror, att det är att hänföra till de fromma önskingarna att vänta sig, att till 1921 års riksdag skall kunna framläggas något nytt organisationsförslag. Det är enligt min uppfattning fullkomligt uteslutet. I själva verket finnes det en hel del oavgjorda organisationsförslag framställda, exempelvis av norrländska skogsvårdskommittén och av skogssakkunniga för södra Sverige, och det förväntas förslag från den kommitté, som skall utreda frågan om de ecklesiastiska skogarnas förvaltning. Även beträffande tillsynen av häradsallmänningarna med flera skogar pågår utredningar, vilka kunna komma att direkt i väsentlig mån inverka på organisationen. Man får alltså inte föreställa sig, att det är möjligt, att det vid nämnda tidpunkt kan framläggas något organisationsförslag för riksdagen. Men då blir det ju ännu betänkligare, att ställa domänverkets tjänstemän i en sådan ställning i avseende å lönevillkor att domänverket rent av kommer att sakna möjlighet att fullgöra sin funktion. Jag ber därför på det enträgnaste, att kammaren måtte beakta detta förhållande, och, om den nu skall taga något förslag som ett provisorium, åtminstone taga Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Ingeström: Jag har inte haft tillfälle att deltaga, herr talman, i överläggningen om denna fråga i utskottet. Hade jag haft det, skulle jag inte kunna biträda den hemställa utskottet kommit till, utan sett mig nödsakad avge min reservation. Skälen mot utskottets ståndpunkt har man här redogjort för så vidlyftigt, att jag endast skall inkränka mig till att framhålla, att jag måste anse det som en klok hushållning att söka rättvisligen, så vitt ske kan, förbättra existensmöjligheterna för den tjänstemannakår, på vars duglighet och intresse statskassan i så hög grad är beroende. Jag tillåter mig yrka bifall till herr Barthelsons hemställan.

Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)

Herr Rosén: Herr talman! Här har under debatten sagts många och vackra ord om betydelsen av det arbete, som utföres av domänverkets tjänstemän. Man har talat om deras stora kärlek till skogen, deras initiativkraft och det storslagna arbete, som utföres av dem. Jag kan inte förstå annat, än att dessa herrar, som ha uttalat sig på det sättet, aldrig ha sett kronoskogar i de nordligaste länen. Hade de gjort det, hade de haft en mera ingående kännedom om »förvaltningen» — med citationstecken omkring — av dessa skogar, skulle sådana yttranden aldrig ha fällt i kammaren. Jag har en gång för tre, fyra år sedan i en motion gjort ett uttalande, som jag ber få upprepa, angående förvaltningen och angående omfattningen av det arbete, som nedlägges i övre Norrlands kronoskogar. Jag gjorde vid det tillfället en jämförelse och fann då, att på Norrbottens läns kronoskogar nedlades så mycket arbete, d. v. s. av verkligt arbetsfolk, på skogsförbättringar, dikning o. s. v., att om samma arbete hade utförts i Uppsala län, och detta län varit en enda kronopark, skulle 1 $\frac{1}{2}$ man haft sysselsättning hela året. Då förstå herrarna, vilket oerhört »omfattande arbete», som utföres i kronoskogarna, vilken »initiativkraft», och vilken »kärlek till skogen», som där finnes! Så vitt jag förstår, är det absolut icke domänverket, som sörjer för tillväxten, utan det är vår Herre, som gör det.

Här har av en domänfullmäktig talats om, och han har även i motionen starkt understrukt nödvändigheten av att införa tantième-systemet i domänverket. Vart skulle det leda? Jag tror, att det kan vara mycket lämpligt i vissa fall, men vart skulle det leda, när det gäller statens verk? Jag hade för ett par år sedan tillfälle att resa utefter en väg i Lappmarken och fann då en utomordentligt vacker skog — det var inte kronans, utan enskild, den ägdes av bolag — där till min förvåning vart enda träd, både de grova och de klena, voro stämplade. Vederbörandes uppmärksamhet fästades på saken, och det blev en undersökning, som resulterade i, att den domäntjänsteman, som hade utfört denna stämpling, i ett handbrev från en byråchef i domänstyrelsen anmodades att resa dit och måla över alla stämplingar! Om domänverket inför tantième, så kan det ju hända, att det inte blir mycket kvar av skogen om några år.

Utskottet har i huvudsak tillstyrkt den motion jag väckt, och den motionen grundar sig ju på lönekommitténs förslag. Endast i ett avseende har utskottet frångått detta förslag, och det är beträffande skogsingenjörerna, som det anser skola jämföras med revirförvaltare. Jag kan inte förstå att man skall jämföra dessa två grupper. Enligt min uppfattning är det dock en rätt stor skillnad på deras tjänstgöring. En skogsingenjör har ju ingen medelsförvaltning. Han har ingen arbetsledning och icke något som helst ansvar för skogens skötsel. Han bara stämplar skogen åt enskilda. Jag kan inte finna, att dessa båda tjänstemannagrupper böra ha samma ställning. Bifalles nu det av herr Ekman framställda yrkandet, komma skogsingenjörerna att stå i en lägre klass än jägmästarna, och det anser jag för min del riktigt. Statsrådet har senast talat om »flykten från domänverket». Det är möjligt att det existerar en sådan flykt. Så långt jag

känner till det, i övre Norrland existerar den däremot, jag skulle nästan vilja säga i vissa fall, tyvärr icke! Men om och i den mån den existerar, är det min bestämda uppfattning, herr statsråd, att den beror på de säregna befordringsförhållanden m. m., som råda inom detta verk. Jag yrkar bifall till herr Ekmans hemställan.

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Herr Andersson, Gunnar: Herr talman, mina herrar! Jag skulle önska att det siste ärade talaren i alla livets skiften hade samma goda tro på vår Herre, som han uppenbarligen har, när det gäller skogens tillväxt. Emellertid tror jag, att det är så med vår Herre och skogen, att han nog verkar och verkar bra, i den händelse vi se till, att vi sköta oss i den riktning, som hans lagar fordra. Det vittnar om grov okunnighet, om man tror, att inte yxan kan förbättra tillväxten i skogen, när yxan skötes rätt. Det kan den göra, och det går inte an att bara lämna skogen åt sig själv. Då förlora vi åtskilliga procent av de värden, kanske ett par tiotal, som skulle kunna tagits ut. Jag tror egentligen inte att den föregående talaren och jag behöva tvista mycket om detta. Vad han här ville ha fram, var väl framför allt, att skogarna inte skötas bra i övre Norrland. Jag har flera gånger med stor sympati hört den siste ärade talaren här yttra sig, och jag har alltid funnit, att han har ett exempel att framdraga: han har sett någonting i livet. På mig såsom empiriker imponerar detta. Han har sin banvakt, som han alltid kommer fram med i skattefrågor, han har nu sitt exempel med den överstämplade kronoskogen, som också kommer fram, och på en empiriker gör ju detta intryck. Men jag skulle vilja framföra exempel på några andra banvakter och kronoparker för den siste ärade talaren, som kunde vidga hans vyer, ty det kan inte förnekas, att även i övre Norrland utföres ofantligt mycket arbete i statsskogarna. Det är naturligtvis så, det kunna vi vara ense om, att det inte alltid är Guds bästa barn, som komma ut i periferien. Det finnes naturligtvis i en sådan kår som skogsmannakåren, liksom i varje annan, mer eller mindre begåvade, genom utvecklingen mer eller mindre lyckade individer, och det är ju mycket klart, att dessa mycket ofta kunna få göra en hel del ting som de icke borde ha gjort och få underlåta andra, som borde ha utförts. De få ock ofta sitta kvar längre än som önskvärt skulle vara just på de besvärligaste och slitsammaste platserna. Men när man är övertygad om, som den siste ärade talaren, att statsskogarna skötas så uselt, kan jag inte förstå, att han inte vill gå med mig och försöka få skötseln bättre och få en omorganisation till stånd. Så kommer jag till den ärade ordföranden för lönekommittén. Det förvånar mig, att en så samvetsgrann och utmärkt ledamot av denna kammare kan invända vad han gjorde mot mitt förslag om tantième, att det vid sådant endast gällde att hugga ned skogen. Hela mitt förslag går ju ut på, att det inte skulle vara nog, utan att vederbörande skulle få arbeta fem år, varefter det enligt en viss, bestämd instruktion skulle verkställas en allsidig provning av hela deras mångskiftande verksamhet under dessa fem år inom sitt revir. Det rena enkla tantièmesystemet duger absolut inte. Den högt ärade ordföranden i löneregleringskommittén

Lönereglering för domän- verkets personal.
(Forts.)

gjorde ett sympatiskt uttalande om själva idén med ett premierings-system sådant som jag har skisserat det och som jag gärna skall vara med om att förbättra, om de erfarna männen i kommittén kunna få fram ett bättre förslag i denna riktning. Då herr Ekman antydde, att mitt tantiemeförslag vore nära sammanbundet med förslaget om klass-uppdelning av reviren måste det vara ett minnesfel hos denna vad minnet beträffar utomordentligt goda hjärna. I dess ställe är det premieringssystem, som jag föreslagit, fullkomligt frigjort från den övriga avlöningen, vilket i själva verket gör att det kan tillämpas alldeles oberoende av hur man uppdelar reviren och vilka löner man beslutar sig för.

Jag tror, mina herrar, att var och en, som vill gå fram på den vägen, att vi skola ta ut mer och mer av skogen, bör gå med på herr Barthelsons förslag.

Herr Rosén: Jag skall bara säga ett par ord. Den siste ärade talaren trodde, att det var jag, som fört fram exemplet med banvakten. Det förhåller sig inte alls så, utan det var regeringen.

Beträffande sedan hans påstående, att det vittnar om grov okun-nighet hos mig, att jag inte trodde på att yxan bör sättas till roten — det kan ju hända att jag missuppfattat honom men jag fick det intryc- ket, att han trodde, att jag skulle vilja låta skogen stå kvar — vill jag säga att skogen vräks ju ner i stora massor av vår Herre, och sedan låter domänverket den ligga kvar, tills den ruttnat ned. En del av herrarna kanske hade tillfälle för tre, fyra år sedan att se några bilder från Norrlands kronoskogar, som jag hade nöjet visa riksdagens ledamöter. Av dem framgick nog, åtminstone om jag får döma av uttalandena vid det tillfället, att förtjusningen nog inte var så allmän över kronoskogarnas skötsel. Jag tror inte det var någon, som var belåten.

Slutligen vill jag tillägga, att om herr Andersson också ville se någonting ibland, åtminstone när det gäller det område han nu kom- mit in på, nämligen domänverket, skulle han kanske inte yttra sig fullt så bestämt som han nu här gör till förmån för detta verk.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr tal- mannen yttrade, att i avseende på föreliggande utlåtande fram- kommit följande yrkanden: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Barthelson*, att samma hemställan skulle bifallas med den ändring, att Kungl. Maj:ts förslag till avlönings- reglemente för tjänstemän vid domänverket godkändes provisoriskt för år 1921; samt 3:o) att herrar Roséns och Modigs motion i ämnet skulle bifallas.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt näm- da yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huru-

vida kammaren behagade antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till utskottets hemställan med den av herr Barthelson föreslagna ändring.

*Lönereglering
för domän-
verkets
personal.
(Forts.)*

Jämväl om kontrapositionens innehåll äskades emellertid votering. Med anledning härav uppsattes, justerades och anlogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen om jordbruksutskottets utlåtande nr 74, antager bifall till utskottets hemställan med den av herr Barthelson under överläggningen föreslagna ändring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till herrar Roséns och Modigs motion i ämnet.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 35.

Därefter uppsattes, justerades och anlogs för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 74, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar.

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den av herr Barthelson under överläggningen föreslagna ändring.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 66.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag i fråga om an-

talet av vissa befattningar vid domänverket, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Anslag till
statens skogs-
skolor m. m.*

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande, nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens skogsskolor och skogshushållning i allmänhet m. m.

I en till riksdagen den 5 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 274, hade Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels från och med år 1921 i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till statens skogsskolor å 210,000 kronor;

dels från och med samma år i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till skogshushållning i allmänhet å 35,000 kronor;

dels vid bifall till dessa bägge förslag ur riksstaten utesluta det nuvarande ordinarie anslaget till den lägre skogsundervisningen och skogshushållning i allmänhet å 178,000 kronor;

dels till fortsättningsskolan vid Kloten anvisa å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 29,000 kronor;

dels ock till ökade expensmedel m. m. vid statens skogsskolor å tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst 4,200 kronor.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande under återopande av vad däri anförts hemställt, att riksdagen måtte

dels från och med år 1921 i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till statens skogsskolor å 204,400 kronor;

dels från och med samma år i riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag till skogshushållning i allmänhet å 35,000 kronor;

dels vid bifall till dessa bägge förslag ur riksstaten utesluta det nuvarande ordinarie anslaget till den lägre skogsundervisningen och skogshushållning i allmänhet å 178,000 kronor;

dels till fortsättningsskolan vid Kloten anvisa å extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst 28,300 kronor;

dels ock till ökade expensmedel m. m. vid statens skogsskolor å tilläggsstat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst 4,200 kronor.

Herr Ericsson. A a b y: I anledning av det nyss fattade beslutet ber jag att, med avslag på utskottets hemställan, få yrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ärendet.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att rörande nu föredragna utlåtande endast yrkats att Kungl. Maj:ts proposition nr 274 skulle bifallas.

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av anslagen för tillsyn å enskildas skogar jämte en i ämnet väckt motion.

*Höjning av
anslagen för
tillsyn å
enskildas
skogar.*

I en den 5 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 275, hade Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels höja ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar från 500,000 kronor med 150,000 kronor till 650,000 kronor;

dels ock höja ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland från 347,000 kronor med 103,000 kronor till 450,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 416, av herr *Bäckman*, vari under hänvisning till att ett bifall till väckt motion om skogsingenjörs likställande i lönehänseende med jägmästare, skulle påfordra en ökning av anslaget för tillsyn av enskildas skogar i Västerbottens läns kustland hemställt, att riksdagen måtte besluta, att ifrågavarande anslag skulle ökas med 10,000 kronor, eller det belopp, som eljest kunde finnas för ändamålet erforderligt.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på angivna skäl hemställt, att riksdagen måtte

dels höja ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i lappmarkerna samt Särna och Idre socknar från 500,000 kronor med 150,000 kronor till 650,000 kronor;

dels ock höja ordinarie anslaget för tillsyn å enskildas skogar i Västerbottens och Norrbottens läns kustland från 347,000 kronor med 83,000 kronor till 430,000 kronor.

Herr *Ericson, Aaby*: I anledning av utgången av frågan rörande domänverkens lönestat hemställer jag, att i denna punkt kammaren måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag och avslå vad utskottet hemställer.

Efter härmed slutad överläggning gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare på godkännande av herr *Aaby Ericssons* yrkande, att Kungl. Maj:ts proposition nr 275 skulle bifallas; och förklarades propositionen på detta yrkandes godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny stat för statens skogsförsoксanstalt jämte tre i ämnet väckta motioner.

*Ny stat för
skogsförsoкс-
anstalten.*

I en den 5 mars 1920 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 273, hade Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.*

(Forts.)

utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till stat för statens skogsförsöksanstalt, att tillämpas från och med år 1921;

dels förklara, att för åtnjutande av de i denna stat för ordinarie befattningar upptagna avlöningar skulle gälla de villkor och bestämmelser, som vore fastställda beträffande sådan avlöningar å anstaltens nuvarande stat;

dels ock höja ordinarie anslaget till statens skogsförsöksanstalt från 81,650 kronor med 22,400 kronor till 104,050 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition dels föreslagit riksdagen att för diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt å extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 81,200 kronor, dels ock å tilläggsstat för år 1920 ett anslag av 4,700 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft tre inom riksdagen väckta till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nämligen

nr 72 i första kammaren, av herrar *Sederholm* och *Ingeström*, likalydande med nr 187 i andra kammaren, av herr *Sjöblom*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att föreståndaren för de entomologiska undersökningarna vid statens skogsförsöksanstalt måtte likställas med föreståndarna för övriga avdelningar och erhålla professors titel, samt att som följd härav å skogsförsöksanstaltens stat för 1921 anvisa ett belopp av ytterligare 1,900 kronor,

samt nr 369 i andra kammaren, av herr *Sjöblom*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, dels att skogsmästarens avlöning skulle förutom fri bostad utgå med en begynnelseavlöning av 3,500 kronor. vartill kunde komma 4 arvodesförhöjningar å 300 kronor, dels att i följd härav höja det ordinarie anslaget till statens skogsförsöksanstalt med 300 kronor mer än som av Kungl. Maj:t föreslagits eller från 81,650 kronor med 22,700 kronor till 104,350 kronor.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på återopade grunder hemställt,

Δ) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställningar och med avslag å motionerna nr 72 i första kammaren och nr 187 i andra kammaren

dels godkänna i utlåtandet intagna förslag till stat för statens skogsförsöksanstalt, att tillämpas från och med år 1921;

dels förklara, att för åtnjutande av de i denna stat för ordinarie befattningar upptagna avlöningar skulle gälla de villkor och bestämmelser, som vore fastställda beträffande sådana avlöningar å anstaltens nuvarande stat;

dels höja ordinarie anslaget till statens skogsförsöksanstalt från 81,650 kronor med 22,300 kronor till 103,950 kronor;

dels för diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt å extra stat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 61,200 kronor;

dels ock för diverse behov vid statens skogsförsöksanstalt å tilläggsstat för år 1920 anvisa ett reservationsanslag av 4,700 kronor,

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.
(Forts.)*

B) att motionen nr 369 i andra kammaren, i den mån den icke kunde anses besvarad genom vad utskottet under A) anført, ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade avgivits

1:o) av herrar *Hellström, Ingeström, Sjöblom och Sederholm*, som yrkat,

att föreståndaren för de entomologiska undersökningarna vid statens skogsförsöksanstalt måtte likställas med förståndarna för övriga avdelningar och erhålla professors titel; samt

att som följd härav å skogsförsöksanstaltens stat för 1921 måtte anvisas ett belopp av ytterligare 1,900 kronor;

2:o) av herr *Sjöblom*, som yrkat,

dels att skogsmästarens avlöning skulle förutom fri bostad utgå med en begynnelseavlöning av 3,500 kronor, vartill kunde komma 4 arvodesförhöjningar å 300 kronor,

dels ock att i följd härav det ordinarie anslaget till statens skogsförsöksanstalt måtte höjas med 300 kronor mer än som av Kungl. Maj:t föreslagits eller från 81,650 kronor med 22,700 kronor till 104,350 kronor.

Herr *Sederholm*: Det har under dagens debatt i skogsfrågorna såsom en röd tråd gått igenom alla yttranden ett erkännande och ett inseende av den ekonomiska betydelse skogsbruket har för hela landets näringsliv. Den fråga, som föranlett mig och ett par andra ledamöter av riksdagen att motionera om inrättande av en professur i entomologi vid statens skogsvårdsanstalt, bör ses även från denna synpunkt. I samma mån skogsbruket växt i intensitet har man också betydelsen av de insektskador, som skogen är utsatt för, ökat, och det icke blott ifråga om förekomsten och omfånget av dessa utan även den ekonomiska räckvidden av sådana skador. Svenska skogsbruksföreningen har också, med inseende av betydelsen av denna vetenskap, vetenskapen om skogens skadeinsekter och deras bekämpande, gjort framställning om att nuvarande laboratorsbefattning vid statens skogsförsöksanstalt måtte likställas med övriga avdelningschefer och vederbörande alltså få professors namn samt även professors avlöningsförmåner. Styrelsen för skogsförsöksanstalten har delat denna uppfattning, som från praktiskt håll framställts, och även gjort framställning om samma förbättring för denne tjänsteinnehavare. Saken har emellertid icke för närvarande vunnit Kungl. Maj:ts bifall utan blivit ställd på framtiden, utan att något som helst sakskäl anförts av Kungl. Maj:t mot de enligt min mening synnerligen starka sakliga skäl, som såväl från skogsförbruksföreningen som från skogsförsöksanstaltens styrelses sida blivit framställda. Jag får

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.*
(Forts.)

därför göra yrkande om bifall till vår motion, och jag gör det så mycket hellre, som jag är övertygad, att den här ifrågasatta löneförhöjningen väl kommer att betala sig för vårt lands skogsbruk. Det är enligt min mening av allra största vikt, att den erfarenhet, som vunnits under arbetet vid skogsförsöksanstalten i möjligaste mån bevaras under fortsatt arbete och göres fruktbärande, men detta kan blott ske så länge nuvarande befattningsinnehavaren bibehålles på denna plats. Men med de avlöningsförmåner och den ställning i övrigt, han nu innehar, kan man icke påräkna, att så blir fallet. Löneförmånerna äro sådana, att platsen knappast kan tänkas bli annat än en övergångsplats till anställning vid universiteten eller läroverken. Vid sådant förhållande skulle den erfarenhet, som vunnits under de år nuvarande föreståndaren för den entomologiska undersökningen innehaft platsen, icke kunna tillgodogöras av en efterföljande på samma sätt som bleve händelsen, om han stannade kvar i sin ställning. Härtill kommer, att den auktoritet, som den främste mannen på detta område kan och bör äga utåt, icke heller får det uttryck, som den bör ha, om han icke likställes med de övriga avdelningscheferna. I utskottets betänkande har icke heller något sakskäl anförts mot vad som påyrkas av mig och mina medmotionärer, utan endast att Kungl. Maj:t icke väckt förslaget, och att man under sådana förhållanden icke kunde gå fram utan att en Kungl. Maj:ts framställning borde avvaktas. Då enligt min mening starka sakskäl föreligga för bifall till motionen, kan jag icke finna, att dylika formella invändningar böra få lägga hinder i vägen för ett bifall. Liknande tillvägagående har förekommit flera gånger förut. Senast för ett par år sedan beviljades enligt förslag i enskild motion anslag till skogsförsöksanstaltens och skogshögskolans bibliotek. Och vi ha vid denna riksdag bevittnat åtminstone ett par beslut, som fattats gent emot jordbruksutskottets yrkande och som gått på andra linjer än Kungl. Maj:t föreslagit.

Under sådana förhållanden kan jag icke finna, att den formella invändning, som anfördes för utskottet, bör kunna uppväga de starka sakliga skäl, som tala för bifall till motionen, till vilken jag alltså herr greve och talman, ber att få yrka bifall.

Herr Ericsson, A a b y: För min enskilda del skulle jag rakt ingenting ha att erinra mot bifall till motionen, men jag måste principiellt ställa mig på utskottets sida, ty förhållandet är det, att år 1918 avstyrkte styrelsen för statens skogsförsöksanstalt, att denne person skulle utnämnas till professor med ty åtföljande löneförmåner. Sedan dess har samma styrelse ändrat mening, men Kungl. Maj:t, inför vilken detta ärende dragits, har dock nekat att framlägga proposition därom. Vill herrarne verkligen, att första kammaren skall vara med om att på ett par enskilda motionärers framställning sätta sig till doms över Kungl. Maj:t och avgöra kompetensen hos denne person, vars duglighet jag icke för ett ögonblick vill bestrida, och vars kunskaper kanske berättiga honom till detta, men om vilken vi omöjligen här i kammaren kunna döma, huruvida han bör ha professors

titel och professors ämbete? Vill kammaren då så att säga utnämna honom till professor mot vad Kungl. Maj:t föreslagit? Kungl. Maj:t är den myndighet, som bör överblicka var de olika graderna av tjänstemän böra placeras och de olika dem tillkommande lönegraderna. Vart skall det bära hän om alla, som vilja bli professorer, och deras antal tycks i dessa tider vara legio, blott behöfve få någon att motionera hos riksdagen för att bli utnämnda till professorer? Skulle vi icke stå tryggare om vi göra såsom utskottet föreslagit. Vi kunna vara förvissade om, att Kungl. Maj:t icke skall underlåta att för en kommande riksdag framlägga förslag för denne person att bli professor, om sådant anses lämpligt, då nu utskottet och kammaren strukit under, att de rakt ingenting ha emot, om något sådant skulle föreslås, att för sin del bifalla saken, men att vi icke vilja göra oss till dem, som utnämna till professorer. Jag ber att på grund av dessa rent principiella skäl få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.
(Forts.)*

Herr Barthelson: För min del ber jag att i största korthet få hävda de synpunkter i motionen, vartill herr Sederholm yrkat bifall. Jag ber att få framhålla, att jordbruket har en självständig institution för entomologisk forskning, vartill motsvarighet nu skulle enligt förvarande motion åstadkommas för skogsbruket. Ifråga om jordbrukets försöksanstalt har man alltid varit angelägen att med kraft understödja den institution, som där finnes på entomologiens område. Där finnes en professor anställd och tillika assistenter. Nu har utskottet tillstyrkt att ytterligare en tjänsteman, en laborator skall där anställas, visserligen icke på enskilt initiativ, men nu ligger dock saken så, att för entomologien, därför att den har en så stor betydelse, har erhållits ytterligare en företrädare vid jordbrukets försöksanstalt, och varför skulle då icke finnas en sådan institution även vid försöksanstalten för vårt skogsbruk, då dessa institutioner ha samma mål? För jordbrukets vidkommande är ifrågavarande vetenskapsman verksam för att förhindra skador å växande gröda, som kan uppkomma genom insekternas härjningar, och det behöves samma arbete vad skogen angår och kanske i ännu högre grad. Detta synes mig vara en omständighet, som särskilt talar för bifall till reservationen.

Såsom herr Sederholm påpekat, är det dessutom icke lätt att få fackmän, som ha den förmåga av initiativ, vilken på detta område behöves, och det är en viss risk, att den person, som nu är verksam på platsen samt visat sig så kompetent och rik på initiativ, lämnar denna befattning. Det rör här en ekonomisk fråga, som för skogen är av stor betydelse. Dessa insekters härjningar observeras i allmänhet icke annat än då det är fråga om större härjningar, men i våra skogar förstöras dock årligen hundratals och tusentals träd genom skadeinsekter. Är det då icke skäl att bifalla, vad som här föreslås och bevilja ifrågavarande anslag av 1,900 kronor för att på ett kraftigare sätt än nu är möjligt bekämpa insekterna som är tillräckligt för att säkerställa den institution i detta ämne, som vi nu hava vid statens skogsförsöksanstalt och göra den likvärdig med

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.
(Forts.)*

den entomologiska institutionen vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Jag ber alltså herr talman, att få yrka bifall till herr Sederholms förslag.

Herr Andersson, Gunnar: Det är med en viss tvekan jag begärt ordet i denna fråga, därför att jag i egenskap av ledamot i styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt har att av fullaste hjärta erkänna det utomordentligt förstående sätt, varpå Kungl. Maj:t behandlat de icke få anslagskrav som vi måst uppställa — jag kan säga både dess värre och dess bättre: dess bättre från den svenska skogens synpunkt, men dess värre från statsregleringens synpunkt.

Bland de frågor, som inom styrelsen ganska länge varit föremål för övertänkande och utredning, har varit frågan om den entomologiska avdelningens likställande med de bägge andra, den botaniska och skogsavdelningen. Vi hava under ett par år varit tveksamma och icke framlagt vårt önskningsmål i detta avseende och naturligtvis ännu mindre talat om några anslagskrav. Då vi till sist beslöto oss därför var det i förvissning, att den person, som sedan några år verkat här och föreslås till platsen, där gjort ett gott och förtjänstfullt arbete, och naturligtvis också i den allra största förvissning, att nog ingen av herrarne, betvivlar, att de skadedjur, som utgöra föremål för hans studium, åstadkomma så stora skador i våra skogar, att om man, såsom meningen är, någorlunda motarbetar dem, skall det bli fullkomligt lönande att utföra detta arbete.

Det är ju klart, att för en tjänsteman, som skall öppna ett nytt område, såsom det, varom nu är fråga och inom vilket han arbetat sedan ett antal år, naturligtvis måste kännas tungt att icke inneha en fast och oberoende ställning. Kungl. Maj:t och utskottet ha beaktat behovet av arbetshjälp, men tvekat ifråga om de 1,900 kronor, som det här gäller för att bereda den högsta ledaren hans slutgiltiga ställning. Därvid bör dock väl beaktas att det icke är ringaste tvevel om att efter ett par år detta anslag går igenom på grund av att Kungl. Maj:t då torde föra fram förslaget. Med ett sådant förhållande ställer sig för mig frågan för ögonblicket så: är det skäl att vänta med denna sak? Utskottet bör i ett sådant fall som detta handla såsom utskottet gjort, men tänker man på att kamrarna så att säga ha prövningsrätt å la högsta domstolen, så tillåter jag mig fråga: är det klokt att uppskjuta denna frågas avgörande ett eller ett par år? Är det icke bättre att nu klara densamma och därigenom göra den ifrågavarande befattningshavaren till en nöjd, glad och god arbetare?

Herr greve och talman, det är från dessa synpunkter som jag ber att få yrka bifall till herr Sederholms förslag, och jag hoppas att kammaren skall taga det, då kammaren härigenom gör en klok och rättvis gärning.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Det är naturligtvis, herr talman, med de »stora synpunkter», som i dag äro förhärskande vid des-

sa frågors behandling här i kammaren, tämligen tröstlöst att försöka anlägga några »små lönerregleringssynpunkter» på föreliggande ärenden. Men då här några punkter föreligga, som jag icke kan biträda och icke heller med tystnad förbigå, därför att det förefaller mig att man därvid begår en oklokhets, skall jag be att få säga några ord.

Ny stat för skogsförsöksanstalten.
(Forts.)

Här har beträffande assistenterna föreslagits av Kungl. Maj:t, att höjning skulle ske från de i föl för dem till 4,200 kronor för assistenten i marklära och för övrigt assistenter till 3,750 kronor bestämda lönerna. Kungl. Maj:t har föreslagit denna höjning under åberopande enbart av det skälet, att assistenterna vid naturhistoriska riksmuseum fått sina löner ökade, och då böra jämväl, finner Kungl. Maj:t, nu ifrågavarande assistenter få ökning, ett yrkande som sålunda bygges upp på konsekvenserna av ett för ett annat verk fattat beslut.

Utskottet yttrar i sin motivering, att utskottet har varit tveksamt rörande assistenterna i fråga, men av vissa skäl — vilka kan man icke se — finner utskottet sig böra vara med på Kungl. Maj:ts förslag. Nu förhåller det sig emellertid så, att när Kungl. Maj:t framlagt detta förslag om ökning i avlöningen för assistenterna, har Kungl. Maj:t förbisett, att det föreligger den skillnaden, att assistenterna vid naturhistoriska riksmuseum icke hava ålderstillägg, och därigenom kommer en ny ojämnhet att inträda, i det att assistenterna vid naturhistoriska riksmuseum ånyo komma att stå i sämre ställning än de här ifrågavarande assistenterna, och naturligtvis komma de att i sällskap med åtskilliga andra påyrka att, då assistenterna vid skogshögskolan alltså ytterligare fått sin ställning förbättrad, också komma i åtnjutande av samma förmån och således åter likställighet skapas. I det föreliggande förslaget är det ju icke annat än konsekvenserna från ett jämförligt fall, som föranlett Kungl. Maj:t att föreslå ändring. Då jag icke kan biträda ett sådant förslag, ber jag att få hemställa om avslag på den nu föreslagna ökningen. Jag har visserligen ingen utsikt att få ändring genomförd i den riktning jag önskar, men jag har i alla fall velat freda mig mot anmärkning att med tystnad ha biträtt förslaget.

Jag hemställer således, herr greve och talman, om bifall till den ändring i förevarande lönestat att avlöningen till assistenten i marklära, som är föreslagen till 4,800 kronor, måtte sättas till 4,200 kronor och att avlöningen för övriga assistenter sättas till 3,750 kronor. Jag får vidare hemställa om bifall till de ändringar i följande punkter, som av samma förändring bliva en följd, ävensom bifall till utskottets hemställan i övrigt.

Herr Ericsson, Aaby: Först vill jag vända mig mot den siste ärade talaren, och då kan jag säga, att utskottet lutade åt den uppfattning han företräder. Men såsom herrarna förstå är det en mycket svår ställning för ett utskott, då Kungl. Maj:t kommer och framhåller, att det finnes vissa jämförelsepunkter och att det finnes olika förhållanden, som göra sig gällande och som synas inverka på det ena och på det andra. Därför har utskottet skrivit såsom det gjort: »Med

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.*

(Forts.)

hänsyn emellertid särskilt till att ärenden av ifrågavarande slag tillhöra ena sidan jordbruksdepartementets föredragning och å andra sidan något eller några av de övriga departementen inom riksdagen undergå förberedande behandling av olika utskott — jordbruksutskottet respektive statsutskottet — är det enligt utskottets uppfattning för en likformig och enhetlig prövning av stort behov påkallat, att sådana ärenden, innan förslag förelägges riksdagen, undergå jämförande granskning av något sådant statens organ, exempelvis löneregreringskommittén, vilket äger möjlighet att överblicka lönespörsmålet med avseende å såväl det ena som det andra departementet underlydande personal, detta för att undvika att, såsom i nu förvarande fall skett, viss tjänstemannagrupp föranledes att efter skedd löneförhöjning be-
träffande under annat departementet lydande sådan grupp under förmenande av full jämförbarhet med avseende å kompetens och arbetsuppgifter framställa krav på likställighet i lönehänseende.» Där ser den siste ärade talaren, att utskottet precis ställt sig på den ståndpunkten. Men då en förberedande prövning av löneregreringskommittén icke ägt rum — utskottet vederligen — har utskottet ansett sig böra gå in på Kungl. Maj:ts förslag, ehuru vi mera lutade åt avslag, det erkänner jag.

Sedermera ber jag att få säga något angående professorn, som det här är fråga om. Hava herrarna tänkt på, huru nära till hands det ligger, om riksdagen bifaller denna motion, att riksdagen begår en orättvisa mot andra personer, som kanske stå i den ställningen, att de kunde vara lika väl förtjänta av att komma i professors titelställning och å högre lönestat? Kunna de ärade motionärerna och kunna de, som hava förordat denna motion, garantera, att det icke kan finnas några liknande fall, så att man antingen icke får något prejudikat eller begår någon orättvisa mot andra människor? Såsom det nu är kan man icke — och däri tror jag icke att det ligger någon förolämpning mot första kammaren — säga, att första kammaren kan helt och hållet överskåda var och när en professorsplats bör inrättas och en professors lön inom ett särskilt ämbetsverk.

Till sist ber jag att få yrka avslag på den av utskottet föreslagna lönestaten och i stället bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber även att få yrka bifall till den ordinarie staten för skogsförsöksanstalten i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Herr H o l m q u i s t: Här är ju i dag en skogarnas dag, och jag kan icke förstå annat än att, då så är fallet, man skulle kunna i avseende på jordbruksutskottets föreliggande utlåtande tillämpa den synpunkten. Här har ju från vederbörande styrelse inkommit ett förslag om att få en professor såsom föreståndare och en assistent såsom biträde då det gäller entomologien. Utskottet har förklarat sig uppskatta den saken, men anser sig icke kunna tillstyrka den av den anledningen, att Kungl. Maj:t icke är förslagsställare. Den siste ärade talaren, utskottets vice ordförande, har sagt många tankvärda ord, bland annat

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.*

(Forts.)

följande: kunna herrarna i denna kammare vara övertygade om, att det icke finnes något annat ställe i hela administrationen, där icke samma förhållande föreligger, att en professur bör inrättas och assistenter anställas, utom just här? Ja, herr greve och talman, tager man saken på denna ytterst minutiösa granskningsväg, då är frågan, om vi kunna av-göra någonting alls här, ty det kan ingen människa svara på den sa-ken. Men å andra sidan förefaller det mig vara en all-deles naturlig utveckling av saken. Det är väl alldeles gi-vet att, när de entomologiska studierna mer och mer ut-vecklas, komma de att kräva sin man, och då på andra gebit inrättats professurer, tyckes tiden vara inne att göra det även här. Här har nu den Kungl. Maj:t, som avgjorde landets öden, när denna mo-tion väcktes, i viss mån ersatts av en annan Kungl. Maj:t, och efter-som herr jordbruksministern är här närvarande, skulle det vara mig mer än kärt, om herr statsrådet, på grund av den kännedom han äger om saken, ville fatta ställning till frågan. Därest så vore fallet, att vi från statsrådsbänken finge höra en förklaring gående ut på att ve-derbörande statsråd ingenting hade emot, om riksdagens första kam-mare vill taga detta steg såsom en naturlig utveckling av bestående för-hållanden, kan jag icke föreställa mig, att kammaren skulle säga: Nej, vi göra det icke.

På dessa skäl, herr greve och talman, ber jag att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade, av herrar Hallström, Ingeström, Sjöblom och Sederholm avgivna reservationen.

Herr Widell: Det var med mycket stor tillfredsställelse jag för min del läste det uttalande av jordbruksutskottet, som utskot-tets vice ordförande nyss uppläste. Jag tror det vara ett ord i sinom tid. Riksdagens ledamöter känna alla, åtminstone ledamö-terna i statsutskottet och jordbruksutskottet, och jag skulle kunna nämna bankoutskottet också, att det är förenat med synnerligen stor olägenhet, att lönerogleringsfrågor handläggas av olika utskott. Vore det ett och samma utskott, som behandlade sådana frågor, skulle man kunna få mera konsekvens och enhet därvid. Men om jag således häri livligt instämmer med jordbruksutskottet, kan jag icke annat än beklaga, att utskottet icke dragit den konsekvens, som jag anser hava varit den enda riktiga att i detta fall draga, nämli-gen att avstyrka vissa av Kungl. Maj:t begärda lönetillökningar, bland andra den av herr Ekman omnämnda arvodesökning, som är föreslagen beträffande vissa assistenter. Det förefaller mig all-deles uppenbart, att det varit omöjligt, att detta förslag kommit fram, om det förelagts lönerogleringskommittén. Löneroglerings-kommittén hade måst avstyrka det av hänsyn till förhållandena vid naturhistoriska riksmuseum, som här åberopats. För min del är jag övertygad, att, om statsutskottet hade fått detta ärende till behand-ling, statsutskottet med hänsyn till förhållanden på åttonde huvud-titeln icke kunnat tillstyrka saken. Jag måste därför i denna punkt be att få ansluta mig till det av herr Ekman framställda yrkandet.

Det finnes en annan punkt på denna stat, som även förefaller

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.*
(Forts.)

mig betänklig, nämligen förslaget, att ett kvinnligt biträde av tredje graden skulle utom sin lön tilldelas ett arvode på fyra hundra kronor. Emellertid skall jag med hänsyn till den i alla fall invecklade propositionsordningen icke framställa något yrkande på ändring i denna punkt utan inskränker mig till att yrka bifall till herr Ekmans förslag.

Herr Sederholm: Jag observerade icke i mitt första anförande, att det förslag, som utskottet framställt, genom herr Aaby Ericssons yrkande fått en något annan lydelse, så tillvida att han yrkade bifall till Kungl. Maj:ts förslag med avseende på lönestaten. Mitt yrkande ber jag alltså att få rätta därhän, att det avser ökning med 1,900 kronor, så att föreståndaren för den entomologiska avdelningen på skogsförsöksanstalten måtte få professors ställning.

Jag ber sedermera att få begagna tillfället att replikera på ett par saker, som utskottets vice ordförande nämnde. Han anförde såsom skäl, att skogsförsöksanstaltens styrelse 1918 hade avstyrkt denna framställning. Men då borde väl just den omständigheten, att skogsförsöksanstaltens styrelse 1919 tillstyrkt saken och att således saken kommit i annat läge sedan 1918, vara ett synnerligen talande skäl att icke bygga sitt votum på 1918 års yttrande utan på den ställning, som styrelsen intagit 1919.

Han sade vidare att, om vi nu skulle besluta professors ställning åt denna person, skulle vi komma att begå en orättvisa mot andra icke namngivna tjänstemän. Jag vill fråga: Vilket är riktigt, när man har en påtaglig orättvisa för ögonen, såsom här är fallet med denna person i jämförelse med hans kolleger i samma verk, att söka rätta denna orättvisa eller att låta hindra sig från ett sådant åtgörande av den anledningen, att det möjligen finnes andra, som äro i behov att även i det avseendet få rättvisa? Skulle man gå fram efter så strängt minutiösa formalistiska linjer, som ordföranden här hävdade, skulle varje prövning i särskilda fall bliva omöjlig och utesluten för riksdagen. Praxis vittnar om att riksdagen icke brukar gå fram efter sådana linjer.

Under sådana förhållanden ber jag att få vidhålla det yrkande, jag nyss framställde.

Herr Barthelson: Jag ber att få återtaga mitt yrkande på denna punkt och förena mig i herr Sederholms yrkande.

Herr Andersson, Gunnar: Jag ber också att, med återtagande av mitt förra yrkande, få instämma i herr Sederholms yrkande.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande det under behandling varande utlåtandet förekommit följande yrkanden: 1:o), av herr Ericsson, Aaby, att vad utskottet hemställt skulle bifallas med den ändring, att dels Kungl. Maj:ts förslag till stat för statens skogsförsöksanstalt godkändes, att tillämpas från och med år 1921, dels ock Kungl. Maj:ts förslag om

höjning av ordinarie anslaget till statens skogsförsöksanstalt godkändes; 2:o), av herr *Sederholm*, lika med herr *Ericsson*, *Aaby*, med den ändring, som föranleddes av bifall till den av den förre och herr *Ingeström* i ämnet väckta motionen; samt 3:o), av herr *Ekman*, *Carl Gustaf*, att riksdagen skulle dels avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition och utskottets hemställan om ökning av lönen till assistenterna och i enlighet därmed företaga de jämkningar i övriga punkter, som av bifall till detta yrkande bleve en följd, dels ock bifalla utskottets hemställan i övrigt.

*Ny stat för
skogsförsöks-
anstalten.
(Forts.)*

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan oförändrad samt vidare i enlighet med omförmälda yrkanden; och förklarade herr talmannen sig finna propositionen på bifall till herr *Aaby Ericssons* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till herr *Sederholms* yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 78 med den av herr *Aaby Ericsson* föreslagna ändring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den av herr *Sederholm* under överläggningen föreslagna ändring.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 53.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 80, i anledning av väckt motion om förhöjt anslag till anställande av mejerielever.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 22, i anledning av väckta motioner dels om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande av åtgärder från statens sida för åvägabringande eller understödjande av social hjälpverksamhet, dels

om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande åt behövande änkor av understöd utav allmänna medel utan fattigvårds verkan för underhåll och uppfostran av deras barn, dels ock om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande genom lån av hjälp åt behövande jordbrukareänkor att behålla jordbruken.

Vad utskottet i detta utlåtande hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 4: III, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1921 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet, avd. III, Sjöförsvaret.

Punkterna 1—52.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 53.

Lades till handlingarna.

Punkterna 54—56.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 57.

Lades till handlingarna.

Punkten 58.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts under tilläggsstatens för år 1920 fjärde huvudtitel gjorda framställning om anvisande av medel till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m.;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anvisande av anslag å tilläggsstat för år 1920 under fjärde huvudtiteln för täckande av under år 1919 uppkomna brister å vissa ordinarie reservationsanslag;

nr 136, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under tilläggsstatens för år 1920 femte huvudtitel; och

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag till sjökarteverket och till utförande av sjömätningar m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr statsrådet *Nilsson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 428, angående anvisande av medel till förstärkning av arbetskrafterna å kommerskollegii industribyrås elektriska sektion för behandling av vissa ärenden rörande elektriska anläggningar.

Då tiden nu var tämligen långt framskriden, beslöts på hemstäl-
lan av herr talmannen att handläggningen av återstående ärenden på
föredragningslistan skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens
skrivelser till Konungen:

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av
statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för upp-
rätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet; och

nr 250, i anledning av vissa framställningar rörande anslag under
tredje huvudtiteln.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen
gjorda framställning angående engångskostnader för försvaret;

nr 147, i anledning av väckt motion om anslag till ersättning åt
Jämtlands fältjägarregementes underofficerskår för ränteförlust, upp-
kommen vid inlösning av kåren tillhöriga mässbyggnader;

nr 148, i anledning av väckt motion om anslag för uppförande
av nya seminariebyggnader i Umeå; och

nr 149, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående an-
läggning av en radiostation för trafik med Nordamerikas förenta
stater;

sammansatta stats- och bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
förordning om uppskattning av mark i och för framdeles skeende taxe-
ring till jordvärde- eller jordräntestegringsskatt m. m., i vad proposi-
tionen avser anslag till täckande av de med nämnda uppskattning för-
enade kostnader; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
förordning angående särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivnin-
gen för år 1921 med anledning av folkräkningen den 31 december
1920 m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till
förordning angående upphörande av taxering enligt förordningen den
30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt m. m.;

nr 38, i anledning av väckta motioner i fråga om förbud mot tillverkning och import av starkare maldrycker; och

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om punschskatt;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 64, i anledning av väckt motion om pensioner å allmänna in-
dragningsstaten åt elva änkor efter arbetare vid Carl Gustafs stads
gevärsfaktori ävensom åt hushållerskan Johanna Matilda Norström;
och

nr 66, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning
angående uppförande på ordinarie stat av en eldare- och två chaufförs-
befattningar; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag
till lag med vissa bestämmelser i syfte att trygga rätt till elektrisk
kraft m. m., dels ock i ämnet väckta motioner; och

nr 38, beträffande viss återstående del av Kungl. Maj:ts pro-
position med förslag till ny giftermålsbalk m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna
dag avlämnade proposition, nr 428.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kam-
maren åtskildes kl. 5,03 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.